



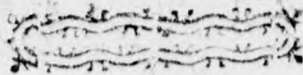
A' ROMAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSEG-  
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

*Indúlt BÉTSBÖL Pénteken 31. Decemberben. 1790.*

*Pfi! Pfi! — Ó Esztendő Uram! — Egy szó-  
ra! — egy szóra!!!*

(Igy kiálta a' múlt Szombaton éjjeli 12 órakor az Ujj-  
Esztendő az Urban lévő O-Esztendő után.)

**T**sak hátra sem tekintte — el-mene az örökké-  
valóságba, és ugy el-mene; mintha itt sem  
lett volna. — Az 1791-dik esztendőnek is tsak e'  
lelzi bére; mihent a' 12 hónapokat el-izsgálta;  
el-megy minden utazó Levél nélkül, azt sem mond-  
ja nekünk — jó éttzakát! Ugy mennek az O-esz-  
tendők, hogy ugyan azon ajtó-nyílással bé-toppan-  
nak az Ujj-esztendők. Ezek tsak így mehetnek egy  
darabig — 's élzre sem veszlük; egyfzer 12 órák  
L L L L

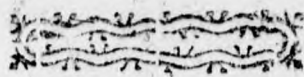


homlakunkan a' hajunk. E' még eddik simmi; mert ezt ifjú Feleségeink szerentse hajnak hívják. Elmegy megint egy néhány ó-esztendő, 's hát egész-fzen meg virágzott a' *Paraditsoni* mandula-fa — refzetnek a' Kozák-tántzot járt lábok — a' szemüvegen is alig lát — a' dölőfélben lévő Záp-fog a' teljes-kálát sem haraphatja. Elzre sem vesztjük mikor miis mind rendre az ó-esztendő után megyünk, 's valamint az ó-esztendő, ide bizony soha többé ebben a' formában vilzsa-nem jövünk — ujjabbak jönnek helyettünk. — 100 ó-esztendők alatt tsak ezen betükből tudja a' maradék, hogy ezen a' földön lakott a' *Magyar Kurir*; minden olvalóival edgyütt, minden ó-esztendővel edgyütt az *Elyféum*-ban fog-füttezni. — Az én *Deresem* e' részben minyájunknál szerentséfebb; mert ő ekkoris itt fog nyugodni a' Biblio-Tekákban.

El-ment hát az 1790-dik leg ujjabb ó-esztendő, és tsak 9 Újj-esztendők vagynak hátra — hogy más században élünk. — Ezen 1790-dik-esztendő nevezéses vala az-esztendők' Laisromában. — — —

— — — — —  
 — — — — —  
 — — — — — Nemzetünknek egy kegyelmes koronás Fejet, Hazánknek édes Atyát, Földünknek belső és küllő tsendefféget adott; a' Hazafiakba nemzeti érzékenységet, Királyokhoz való hifléget öntött. — Eljén hát Hazánk' edes Attya 's Királya II-dik *Leopold!* Eljen ennek fia, a' mi Hazánk *Pulatinussa* — — *Leopold!* Eljen Nemzetünk! Eljenek a' Kurir E. Olvalói! azt kívánnya ez Újlesztendőben *Szatsvay*. — Téged' pedig *Deres* ezen-esztendőben ma nyergellek utolszor — indulj ezen hirekkel:

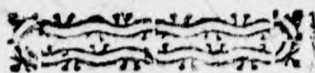
A' mi Felséges Királyunk már kezdett valmenyire jobban lenni azon már jelentett, és a' mint gondaltatik Fránkfurttól kozott nyavallyájából, mely oka vala annak is, hogy a' Sz. *Isiván* keresztes Rendjének innepe még eddig meg-nem eshetett, és ugyan ezen



Ezen ő Felsége nyavallyája hátrálta, a' Pofonyi gyűlésekertis, hogy 11-diktől fogva mind a' mái napig semmi gyűlések nem tartattanak. —

Már sok esztendőktől fogva nem látottigen nagy Udvari gálát képzelünk vala magunknak az Ujj-esztendő első napján, de eztis az ő Fellege nyavallyája ugy meg gátlotta, hogy éppen semmi Udvari gála nem léfzen most: Ellenben meg-vagynak már a' Felleges rendelések, hogy ezen ujjesztendő napján tartani szokot Udvari Gála Januariusnak 12-dikén, u. m. a' Felleges *Nápolyi Király*' születése innepén éppen azon modon fog tartatni, mint szokás ujjesztendő Napján. — Még a' mi Hazánk-fiai, Nemzetünk nagyobb oszlopjai máigis mind Bétsben mulatoznak, és tsak az Ujjesztendőben kezdődnek a' gyűlések. Már a' Deputátus Urak unalommal vagynak olly minden munka nélkül Pofonyban. — Már megengedte ő Fellege, a' mint mondatik, hogy minek elotte az ország Pofonyból el-bomlanék 8 vagy 9 Députatiot rendeljén az Ország, és mikor ezek a' reájok bizott munkát el-végzik, akkor gyűljön össze megint az ország Budán a' jövő Julius felé — most pedig meddig tartson Pofonyban a' Gyűlés *Edippus* sem tudja. Azt írhatjuk bizonyafon, hogy Tan. 6 dikáig a' *Budai Királyi Palotának* készen kelletik a' Felleges rendelések ízerint lenni, melyben a' mi ízeretre méltó fő Hertzegi Palatinusunk *Sándor Leopold* fog egész Udvarával lakni. Ebből ha gondolhatnok, hogy a' Pofonyi gyűlés tsak addig tartatnék, míg a' *Deputatio* ki-lenne rendelve, és osztán a' Palatinus Budára menne, a' hová a' Deputatioktól el-végzett munka után fogna Tavaszfizal az ország össze gyűlni; mert itt ugyan rendelések vagynak a' Palatinusnak Budára való meneteléről, mely még Januariusban fogna meg-esni — és a' Magyar - Országí fő Komenderazo Vezér *Feld. H. Koburg is* edgyütt fog F. Palatinusunkkal Budán lakozni.

A' *Protestáns Deputátus* Urak máigis Bétsben vagynak, és a' Bétsiek közönségesen beizéllik, hogy



Ő Felsőge a' Vallás dolgában most-is csak azt a  
 végső rendelést tette volna, a' mit leg-előbb, és hogy  
 attól el-állani nem kívánna — azonban mi bizonyo-  
 son addig nem írhatjuk, míg közönséggé nem tété-  
 tik ő Felsőgének ezen válasza. — Azt-is közönsé-  
 gesen beszélik, hogy az *Illyriai* Nemzet Bétsben lejen-  
 dő Udvari Commissiojának G. *Balassa* Ur ő Exja.  
 lenne *Præsesse*, mely *Commissio* a' volt Jésuiták epü-  
 letében fogna lenni. — Készittik a' szállást a' *Ko-  
 loniai* Papifejedelem H. *Maximilián* számára, ki min-  
 den órán ide váratik. — A' Bánáti, úgy nevezett.  
*Corpus securitatis*, belső tsendességet őrző sereg el-  
 botsátották. — A' Regementeknél lévő szekér és  
 ágyú vonó lovakat vagy kotyavetyézték, vagy a'  
 táborig költözéskésben marháikban kárt vallott Pa-  
 rasztnak adták, Ezt minden felé így tselekedték,  
 mely jele a' békeségnek. Bétsben, midőn a' Csá-  
 szári istálóból Kotyavetyézék a' Lovakat, 7 R. fo-  
 rintokon 2 jó hámos dögöt lehetett venni, de a' mel-  
 lyeknek eledelek most Bétsben csak egy hónap alatt  
 leg-alább 30. forint. Könnyebb itt most 2 szegény  
 legénynek élni, mint egy lonak; mert ez 14. N fo-  
 rintal el-élhet, ama pedig 15-telis bajossan. — Azt  
 beszélik a' Kereskedők, hogy Májusnak 1 napjától  
 kezdvén az idegen nádméznek (tzukar) bé-hozása  
 meg-fog engedtetni. — A' Hadi Tanátsnak fel-ál-  
 lítása és meg-ujjításais 20 dik Dec. vala határozva;  
 ez-is az ő Felsőge nyavallyája miat maradván-el,  
 minden órán meg fog esni. — A' Plébániákkal,  
 mind Falukon; mind itt benn a' Városban Bétsben  
 minden órán egy változási várunk, hogy a' Papok  
 mind fizetésben és szolgálásban légyenek. A' hól  
 sok van, azok közzül másává helyheztenek némel-  
 lyeket, a' hová szükség; a' kik munka és szolgálat  
 nélkül vagynak a' Szerzetesek közzül, azoknak Ol-  
 tárt rendelnek, a' hol minden nap szolgálják a' Terem-  
 tőt — erről már rendelések-is jöttek Ausriában. — A'  
 Pruszsziai Sleziában 10 batalion gyalog-és 5 *Squadron*  
 lovas minden más hadi-készülettel együtt tsatázo lá-  
 bra állittatott, a' mint a' közelebb érkezett Levelek  
 erőltik, olly parantsolattal, hogy az első intésre

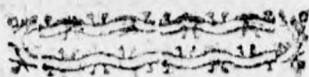


mozdulhassanak. Lássan! Pruszsus Uram! Kevés ez a Muzka ellen; gonosz Legény H. Potemkin. Nem is lesz ezen háboruból több a' készületnél. — Temesvárt Dec. 12-dikén ki-mondhatatlan pompával inneplék meg az ő Felsője meg-koronáztatásának nagy innepét. Az egész *Aradi* Bandérium, melynél szebb egy sints, gála köntösben, paripán meg jelenék itten; 6 Kompánia gyalogfág tüzelt a' Templom előtt. A' Vármegye háza a' Török 's más musikák miat zeng vala, mindenek meg valának világosítva; egy szóval: soha itt ilyen pompa nem tartaték, mint e' vala. —

Bálokban tántzol vala minden; még tsak a' tüzelt hatonafágnakis 20 akó Bort adatott a' N. Vármegye. — Igen jeles vala itten a' gazdagon épült győzedelmi-kapuis, mellynek elötte egy táblán e' vala írva: A' ki a' Királyoknak segittséget nyujt, az országok kormányát Kormányazók' kezébe adja, kinek az egész Világ Biradalma, ki *Dávidot* a' maga szolgáját ellensége kezéből ki szabadította, ki a' mély tengérek fenéken utat és ösvényt szab; az álgya meg, tartsa meg, őrizze meg, igazgassa, a' F. Császárt a' mi Királyunkat Második Leopoldat. — Ezen öröm innepnek le-írása tsak nem lehetetlen.

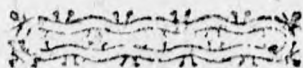
A' G. *Kemény László* Ur halálával, árván maradt *Esztergomi Apáturfágot* ő felsője a' *Csanddi* megye nagy érdemű Papjának és Gen. *Vicáriusának* T. T. *Köszegi László* Urnak adta, előbbi hivatalában tett számos érdemeiért. —

*Nagyvárad*, Dec. 13. Ma tartatott, a' *Septemvirális Tábla* Vitze *Prézesse*, 's *Bihar* Vármegyének ideig való Igazgatójául rendelt Gr. *Brunszvik* ő *Excellentiája*' előlülése alatt, a' Vármegye' közönl. Gyűlése. Az említett Méltóságnak szép beszéde illendőképpen fogadtatott a' Gyűlés' részéről; de a' mellyben nem vólt jelen azon része a' Kath. Úragnak, melly *Augúst. 2-dikán* magános Gyűlést tartott vólt. Azonban repeső örömmel irhatom, hogy a' buzgó hazafiúi szeretetnek tüze, kezdi *Megyék*' Tagjainak sziveket újjonnan öszve olvasztani, melly boldog egygyé-lételnek óhajtott gyümöltse az,  
hogy



hogy Vitze Kantzellárius Gróf *Teleky* Sámuel ő Ex-  
tzel. ját, méltó Fejének kívánja ezen díszes Tiszt. —  
— Fel is érkezett már mind ő Felsőségéhez, mind a'  
Vitze Kantzellárius Urhoz stafétán a' levél melly-  
ben eggyező szívvél hívja ő Ezzel. ját magához a'  
Ns. Vármegye. — Ezen Levele által midőn egy fe-  
lől nyomas örömet szerzett Ns. *Bihar* Vármegye, jó  
Királyának, 's Fő Ispánnának; ugyan akkor más  
résztől erős fundamentomát vetette meg egyfzerre,  
maga tellyes erőben lejendő virágzásának.

*Külső jegyzések;* — A' Belgiumban minden-felé  
ugy fujjak a' *Teged Isten Ditsérünkét*, hogy ide  
Bétsbe hallik, és már most az itt lévő Ts. Királyi  
fegyvezes nép szélyel osztatot azon Országban, és ki  
ki tsendellégen vagyon. — Minekutánna H. *Svar-*  
*tzenberg*, mint Kurir, Romába is az ő Felsőge sze-  
rentsés meg-koronasztatásainak hírét meg-vitte volna,  
különös *audentiája* vala őzentségénél a' Pápánál, ki  
minden Kárdinálissait öfzve hivatván azoknak tud-  
tokra adta. Hálaadó innepet szentelt és nagy ágyu-  
zások között ülé meg ezen innepet *Roma*, és estvé-  
re minden idegen Követeknek lakó helyeik meg-  
valának világosítva. — Anglia Spanyol Országgal,  
és Spanyol Ország Marakkóval tökéletesen békessé-  
gre léptenek. — A' Tsászárné napját H. *Potemkin*,  
*Benderbe* ülte-meg, és más nap *Jassiban*, a' hól ma-  
radandó a' télen. — Egy *Benderbe* észkezett Kurir  
azt a' hirt vitte *Potemkinnek*, hogy a' Tatárok ma-  
gokat egészfzen meg-adták, és ugy hiszik némellyek  
hogy a' Muszka Tabor téli szállást készítettene — bé-  
kességnek kell egész Európában lenni — tsak a'  
Frantzok vagynak minden szememek előtt. — *Lüt-*  
*Lüttikben* még-is rozsízúl folynak a' dolgok Dec. 6 di-  
kán többet mint 30. gazdag emberek házait vezték-  
fel a' lármás Pártosok, és le rontottak sok épülete-  
ket. — *Brabantziában* az olojat meg-vesztegezték  
vala méreggel, mely által 100 embernél több holt  
meg. Már most nyomozzák a' dolgot, és az efféle  
olajat Lámpásokban égetik. — Senki se böjtel itt  
ezért jó szívvél szolgál olajjal. —

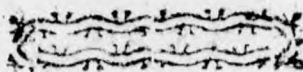


*A Ns. Szabolts Vármegyei Te Deum Laudamusnak le-irása:*

„*Kálló.* — *Kedves jó Barátom!* — Tudom ugyan jól, hogy azon Tisztesség tételnek, melly ezen folyó hón. 5-dik napján N. Kálló Városában N. Szabolts Vármegyében Fels. II-dik *Leopold* Római Császár, és Magyar-országi Király megkoronáztatásának, és Ditsőséges Uralkodásának emlékezetére tartatott, számos le-irói legyenek; meg-eshetett mindazáltal az, hogy ne talán ezen Isteni Ditsérettel elegyített Tisztelet megtevéshez vagy többet ragasztottak, vagy abból felejtettek; hogy azért a' több tudósításokból lehessen egy bizonyos Ország eleibe terjeszteni; hald meg mi-képpen ment véghez, rövideden elő adom:

Elérkezett t. i. ezen N. Szabolts Vármegyéhez is a' Fels. M. Királyi Helytartó Tanátsnak azon Kegyes Parantsolattya, hogy Fels. II-dik *Leopold* Római Királyá, és egyszersmind Császárrá választott, melly kettős örömebe, hogy édes Magyar Hazánk-is részese lenne, Isteni Ditsérettel elegyes öröm és Háláadás parantsoltatott.

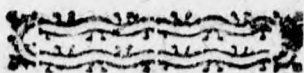
Ezen régen ohajtott parantsolat éppen akkor, sőt az után érkezett hozzánk, a' midőn már Fels. II-dik *Leopold* Feje a' Szentséges Magyar Koronával is, Isteni Rendelésből meg-tiszteltetett és Koronázott: a' honnan hármias örömünk külsőképpen való kijelentésére köz Gyűlésünkben az végeztetett, és az egész Megyébe ki-hirdettetett, hogy Fs. II-dik *Leopold* boldog Uralkodásáért, Felséges Királyi Háza megmaradásáért mint Törvényes, és Koronázott Fejünk hofszas életéért, Felséges *Sándor Leopold* első Hazánkfia, és fő Olzlopja boldog Kormányozásáért, és vele született Magyar szivet szerető szívének állandóságáért minden Városokba és Falukba *Te Deum Laudamus* Különös Isteni Tisztelet tartassék, melly-is N. Kálló Anya Városában a' Mélt. és Tttes Rendek jelenlétekbe mennél módosabban, és nagyobb méltósággal tételsen-meg.



Melly végre hir adatott az egész Ns Vármegyében, egyfzermind minden Nemesi Rendek különösön hivattak ezen régen ohajtott czélnak elérését, követo Isteni Tisztelet mennél díszesebben lehető végbevitelére; hasonlóképpen a' múlt Nyáron a' Felsőes Korona őrzésére önként és egyedül Hazafiui indulatból ajánlott Magyar Fő Nemes Vitézek is Banderialis parádéba megjeleni parantsoltattak olly rangal és rendel, a' millyennel a' Nyári követtsegeket megtették.

Eljött tehát az a' mindenek által ohajtott 5-dik napja az Hónapnak, melly napot a' természet is nagyon nevezetéssé tett azzal, hogy előtte való egész Héten szüntelen való esőzés vala; ekkor pedig a' Lengyel Országi szél a' fárt meg fogylalván, még a' pántlofinak, és Czipököknek is bátor sétálást engedett. Melly napon a' tiszta szivből, és szin mutatás nélkül való kész indulatból származott Isteni Ditséret, és a' körül véghez vitt külső czéremonia illy rendel ment véghez:

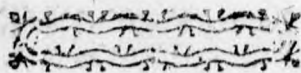
Még előtte való Nap, a' négy Járásból való Nemesiség, az előre ki-nevezett Nagy Kállay *Kállay Sándor*, Pazonyi Elek László, Szolnoki *Jármy Pál*, Somosi *Somosi László*, Vajai *Ibrányi Jozef és Mihály* fő Kapitányok alatt, minden Járásból 120 gyalog, és ugyan annyi Lovas Nemese Rend, mind egyenlő világos kék fehér sinoros, és fekete Barány bőrrel prémezett ruhában, Lódingoson és Pantalléroson, puská, kard, Karabély, pár pistolyal fel-övedezve béjöttek, holott is a' ki rendelt Quártélyokon kész vatlorára várattatván meg nyugodtanak, a' Banderialis vagy is Korona Őrző Vitéz Sereg pedig T. Vajai *Vay Adám*, és Vajai *Ibrányi Farkas* második Vice Hspány Urak mint Kapitányok vezérlése alatt, a' közelebb lévő Kálió Semjényi nevezetű Helységbe Tek. N. Kállai *Kállay Sándor* Királlyi Udvarnokhoz, és a' Bátori Járásbéli gyalog Kapitányhoz lévén egész Seregével megkérve ottan éjzakkázott, holott is Mélt. Báró Revisnyei *Revitzky Anna* mint példás Házi Gazdaszszonynak minden kémél.



kéméllés nélkül lévő Gazdaszszonykodásából bőven vatsoráltanak, és ágyuk ropogásai, hegedük zengései, trombiták harfogásai között a' *Jánosi* híres *Farao* Nemzetebéli Musikusok, és jó féle Egri borok kedvet tsinálván, a' sok *Vivat Rex Leopoldus*, *Vivat Alexander* Palatinus köszöntések között viradtak-meg.

Ez alatt pedig N. Kálló Városában, ezen Nemes Korona őrző Seregnek fő Vezére Mélt. Gr. N. Kállay *Kállay* János Királyi Kúltos, és Komornyk Ur ő Nga, ki felől el-nem hinnéd kedves Kurir, hogy életének 25-dik Esztendejébe Provinciális Commissarius 28 dikba a' Debretzenyi Districtuális Táblának edgyik Birája, 31-dikbe pedig ugyan annak Praefesse vólt majd 20 esztendeig, és így soha sem Katona, még is mely tsendefséggel, minden leg-kisebb panasz nélkül vezérelte-fel a' Nemes Korona őrző Serget, egy óráig sem hagyván, majd 40 mért földeket 52 esztendős legény korába ló-háton vitt véghez, kinek szive mind a' Hazafiához, mind a' fegyver-viselőkhöz olly szénáját, abrakját, akkor sem sajnállotta ingyen adni a' magájából, a' nálunk Quártéjozó Katonáknak, a' midőn a' szükség miatt sohonnan nem remélhetett, ha nem hiszed kérdezd-meg a' *Confilium Publicumon*, melly ezen fő Vezérnek háláadó szivét különös Levelével a' Vármegyénk által meg-is köszönte. Ezen nagyra született Gróf fő Vezér mondom mostan-is a' piatunk kellő közepén, egy fő Vezérhez illő pompás Sátort húzatott, melly éjjel nappal arra rendelt Nemes Katona által ki vont fegyverrel Strásáltatott.

Reggelre viradván pedig, ugy mint a' köz Isteni Tiszteletre, és Ditséretre *Te Deum Laudamus* rendeltetett Innepi napra, még fél órányi járó földre hallatott a' Városba nagy Musika szó, és Ostorok ropogásai, melyre még a' fő Rendek, és Aszszonyságok is fél öltözetben, ki fél czipökbe, ki fél frimflibe, a' Városunk Piatza közepére rohantanak, ohajtva várván ezen távolról zengedező musika szónak okat és fundamentomát, azonba  
köze

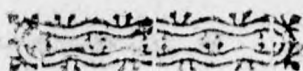


ledvén a' Piatzhoz, hát egy meg-aranyozott szar-  
 vu, zöld koszorúval fel-bokrétázott hizott ökröt  
 vezetnek vala négy hasonló örömet jelentő ruhá-  
 ba fel-öltözött *Biri* nevű talubéli Hentesek, ki fü-  
 lét, ki farkát, ki szarvát fogván, ezen szegények  
 számára le-vágatandó ökörnek; melyet nyomba kö-  
 vetett egy hat ökrös, borral, kenyérral, Sódorral,  
 és egyéb eleséggel meg-rakatott Tár-szekér. Ezen  
 szekeren lévő kedves izű Szevednyei boros hordón  
 ül vala egy *Bakhus* formára fel-öltöztetett szegény  
 ember, másképp a' fent irt fő Vezérnek Nyúl ker-  
 getője egy töltött ingbe gatyába, ki lábait a' jó  
 boros hordón keresztül vetvén, zöld Koszorú vólt  
 fejébe, kezébe pedig egy jó féle pálinkával teli pa-  
 latzk, a' másikba pedig pohár az hat ökör mellett  
 pedig Béres 'sörös ingbe gatyába, és Csákos süveg-  
 be, kik-is ostorokkal hallatlan ropogtatást, és pat-  
 togatást követtek-el, a' szekér vagy is boros hordó  
 tetején ülő személy pedig szemtelen iszik vala ezt  
 kiáltván: *Ellyen F. Leopold Király, ellyen Sándor*  
*Nádor Ispány*, mind addig, mig a' patzon egyet for-  
 dulván, a' Vármegye Palotája előtt, vitték az ök-  
 röt a' rakott Tár-szekértek együtt a' fő Vezér Sato-  
 rához, kinek kedves Grófnéja Mélt. B. *Muranitzzy*  
*Horváth Katalin* Afiszony küldte ezen szép ajándé-  
 kot a' szegény Rabok, és más Vármegyebéli Kól-  
 dufok, szegények, köz nép, és azoknak számokra,  
 kiknek húsrá, borra, vagy kenyérré vólna szüksé-  
 gek, hogy Felséges II-dik *Leopold* Magyar Orzá-  
 gi Királynak lett fel-kenettetésén azok-is a' főbb  
 Rendekkel egyetemben örülnének, és vigadnának.

Ez alatt Kálló Semjénből-is, a' Nemes Korona  
 őrző Sereg, Innepi egyenlő ruhájába, két tagba bé  
 érkezett reggeli 9 óra tályba, mellynek edgyikét  
 edgyik Zászló alatt fent-ementett T. Vajai *Vay* Adám,  
 másik pedig, a' másik Zászló alatt ugyan Vajai  
*Ibrányi* Farkas második V. Ispány Úrak vezettek-  
 bé. Kik-is Adjutant B. *Bémer* által előre a' Mélt.  
 fő Vezérnek hirt adván, azonnal szokott szállásá-  
 ról kevéj Paripáján elejekbe nyargalván, maga ve-  
 zérlette.

zérlette mind a' Ns. Korona őrző, mind az öszve-  
gyült Lovas Ns. Sereget, mely Nemes Sereg előtt  
jött két Bitang lóra fel-ültetett *Jánosi* Czigány trom-  
bitával, melyre hasonlóképpen, mivel a' trombitá-  
lás hallatlan szépségü, és más pallerozott Nemzet-  
ben-is ritkán találtatható vólt, minden főbb Ren-  
dek a' Kávé mellől fel-ugrándozván, fokban a' nél-  
kül maradtak, mivel már ekkor minden ki szege-  
zett ágyuk meg-szóllaltanak, a' három toronyba  
lévő harangok meg-vonattattanak, a' bé-gyűlt e-  
gyenlő ruhájú Nemesség, kiknek számát, a' Lova-  
soknak ugyan 600-ra, a' Gyalogoknak pedig négy  
öt százra könnyen számlálhatom rendbe állítottak,  
és az előre ki-nevezett Kapitányok által rendbe sze-  
dettenek, hogy a' mindjárt következő Isten ditséret  
annál módofabban és a' mi jó Királyunkhoz illen-  
döbben meheksen véghez.

Mind ezen egész készülettel lévő Nemesi Rend  
pedig, az itt lévő díszes Vármegye Palotájával  
szembe állítottatott, hogy a' minden másod izben  
mind a' 24. ágyuval jel adatik, akkor mindnyá-  
jan lovaikról le-szálván, a' Gyűlésbe bé-mennye-  
nek, a' minthogy tizedfél órakor jel adatván, min-  
nyájan fel-mentünk, holott is első V. Ispány, *T.*  
*Szathmáry Király* Josef velle született módja szerint,  
rövideden de fontosán elő adta az Királyoknak  
méltóságát, azok választásának módját, eredetit,  
és a' körül véghez menni szokott pompákat, egy  
szersmind ki-fejezte azt-is, hogy mi légyen ezen  
mái napra lett öszve gyűlésünknek czéllya, és hogy  
minémü örömmel, melly nagy kézséggel kelletik  
minden igaz Hazafinak magát viselni Koronázott  
Fejéhez, mellyek után Királyunk eránt tartozó kö-  
telekségeinket igaz Hazafiúsággal elő adó kedves  
beszédit *Vivat Rex Leopoldus, Vivat Alexander Pa-*  
*latinus* kettőzött mondással végezvén, az egész fel-  
gyülekezett Nemes Rend és Sokaság ezt újította,  
a' midőn a' Városnak minden szegeletein ki-szege-  
zett ágyuk-is meg-szóllaltanak, és a' tiszta örömmel  
nyilvánóságos jeleit adták: ezek után



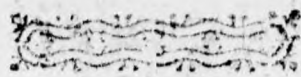
Le-jöven a' Mélt. és Tettes Rendek a' Ns. Vár-  
 megye Palotájából, hogy a' Királyok Királyának-  
 is buzgó hálákat adjanak, és Fels. Koronás Királ-  
 lyok hofszas életéért, boldog Uralkodásáért szent  
 helyeken is imátkoznának, indultanak elsőben is  
 a' Romai Catholicusok Templomába a' midőn elő-  
 re ment a' Ns. Korona őrző Sereg, Muñkufsának  
 egyik része szomorú notában örömet elő adó han-  
 gal, mellyet nyomba követett azon Ns. Korona-  
 őrző Sereg, melynek jobb és bal keze felől lassú  
 lépéssel mentenek a' Vármegyebéli egyenlő öltözet-  
 be lévő Ns. Rendek ló-háton, ezeket követte a'  
 Ns. Vármegyének 24 lovas Katonai díszes öltözet-  
 ben, ezek után ment egy arra ki-nevezett Rend-  
 tsináló Ns. Dioszegi *Erdőly Antal* fel-pántlikázott  
 hofszú bottal, kit követtek a' T. Magistrátuális  
 Tiszt Urak magok rangjok szerént, menvén t. i.  
 előre a' Ns. Vármegye Ió Déákjai, ezek-után a'  
 12 Esküttek, utánnok ugyan annyi Sz. Biró Urak,  
 Notáriusok, ezek után a' V. Ispányok, és már ez  
 előtt-is ezen Rangba lévő főbb Rendek a' több Hi-  
 tes Tábla Birákkal egyetemben, lévén mindenek-  
 nek a' Templomba menésbe magok Rangjához és  
 Hivatalához hasonló négy egyenlő személlyek tár-  
 saik.

Ezek után mentenek az ezen szent végre nagy  
 számmal öfzve-gyült Mgos. és Tettes Afzszony-  
 gok 's több Uri Afzszonyok, és Kis-Afzszonyok-  
 kal egyetembe, kiket a' sokszor említett Mgos fő  
 Vezérnek kedves Grófnéja Mgos B. *Muraniczky Hor-  
 váth Katalin*, és első V. Ispányné Tttes Szemerei  
*Szemere Klára* Afzszony mély alázatossággal, ele-  
 gyes örömmel, hasonló rendel vezettek, nyomba  
 követvén a' száma nélkül való Nemes és Polgári  
 Afzszonyok, kik az egész Vármegyéből nagy szám-  
 mal gyűltenek öfzve: végre pedig kísérték ezen szép  
 Sereget a' fegyveres gyalog Nemesség mindenik tsu-  
 port maga vitéz Kapitánnya által módosán ve-  
 zettelvén.



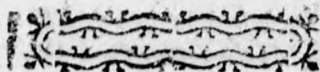
Bé-menének tehát a' Templomba azok, a' kik bé férhettének, nevezetesen a' Ns. Korona-örző Sereg maga rendé és rangja szerént a' Templomnak közepette szembe sort tsinála magának, a' főbb Rendek pedig az Oltár előtt álván, az több részit a' Templomnak, a' sok Mgos és Tites Afzszonyok 's Kis-Afzszok töltötték-bé, ez alatt fő Tisztelendő N. Kállai *Kállay* György Egri Kánonok Ur, mint a' Ns. Korona-örző Seregnék Káplánnya, és a' N. Egri Megyének egy olly érdemes Tagja, ki mind születéséről, mind maga viseléséről, és mind elméleti ajándékiról a' mi vidékünkön az elsőséget bátran magának tulajdonithattya, fel-menvén a' Prédikatio székbe ezenSz. Evangeliumról: *Regem Honorificate*, a' *Királyt tiszteljétek* egy olly hathatos Prédikációt mondott a' mi végünkhöz alkalmaztatva mennél szebbet gondolva sem gondolhatz, ugy hogy a' bent halgató Mgos és Tites Uraságoknak egélsz figyelmeteliséget okozott; mely alatt valahányszor a' Fels. *Leopold* Király nevét, vagy Fels. Házát, és leg-kedveltebb első Magyar Fiát *Sándor Leopold* kedves Palatinusunkat elő hozta, és nékiek Vivatot kiáltott, mindannyiszor a' Templom körül rendbe állott mintegy 400 főből álló gyalog Nemesség olly pontra lött T. Szolnai *Jármay* Pál gyalog fő Kapitány vezérlése alatt, hogy a' jelen lévő reguláris nálunk Quártéjozó *Anspach* Német Vasas Regementnek minden fő Tisztjei bámulással tsudálkoziak, és a' másként munkára termett Magyar Nemzetnek illy friss maga viseletét nem győzték eléggé ditsérni, hát mit nem tsinált a' fő Pattantys Mester *Simon* Pál, ki másképpen ugyan a' Rabazközre való a' Fertő mellé, de meg kell vallani, hogy még is igaz Magyarinak mutatta magát, mert egy minutum alatt, mind a' 24 ágyukat kész vólt el-lövetni, mely a' Német Katona Tisztekben annál nagyobb bámulást okozott.

Vége lévén e'-szerint a' Prædicationak, a' nagy számmal öszve gyült Papi Rendek azonnal a' Szt. *Misehez* fogtak, melly alatt valahányszor kellett, mind



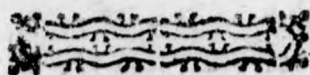
mind annyiszor szólottanak, mind az apro pus-  
kák, mind az ágyuk, a' musika pedig dob, trombi-  
ta, az egész Sz. Misének végéig szüntelen tartatott,  
melynek végén, meg-indultanak Szt. Oltár elöl a'  
Mgos és Ttes Rendek, Nemelek, és a' köz-nép,  
hálonló rendel, és rangal a' mint felyebb meg-ir-  
tam a' Reformátusok Templomába, holott-is készen  
vártak 18 Pataki tanuló Ifjak; kik-is mihelyest a'  
T. Rendek sort ülének, hozzá fogtanak az Angya-  
li énekléshez, mellyeket 12 hangon olly harmoniá-  
val énekeltek, melynél szebbet gondolni sem lehet,  
ezt követte Tisztelendő Debretzeni Theologiae Pro-  
fessor Szilágyi Gábor Úrnak (azon Sz. Igékről, mely  
meg-vagyon írva *Sam. első Könyvének 12. Részének*  
*13-dik 14-dik Verseiben ekképpen: mostan azért im-  
hol a' Király a' kit valasztottatok, és a' kit kivánta-  
tok, és imé az UR Királyá tette ötet ti rajtatok:*  
*hogy ha féltetek az Urat, és szolgáltok ő Nékie, és*  
*engedelmesek lesztek az Ő Szavának, és az Ur szá-  
jából jött Parantsolatok ellen nem rugodoztok, mind*  
*a' ti Királyotok, ki ti rajtatok Uralkodik, meg-ma-  
radtok, követvén a' ti Uratokat Isteneteket*) tett hat-  
hatós Prédikációja, melly szerint meg-tanított ben-  
nünket mind arra, hogy a' Földi Királlyokat a'  
Mennyei Király télzi, mind arra, hogy az Isteni  
félelem és Vallás a' Királyok boldog Uralkodásá-  
nak, és az Országok boldogságának leg-nagyobb  
fundamentoma. Melly Angyali beszédeket, a' ne-  
vezett Pataki Tanuló Ifjak Sz. Dávid 72-dik 'Sól-  
tárának 1-ső Versével így végeztek:

Uram a' te Itélletedet  
Adjad a' Királynak.  
Igazságodnak add értelmét  
A' Király Fiának.  
Hogy ő a' te Nagy Seregedet  
Igazán ítélje,  
És a' te sok szegény Népedet  
Törvénnyel vezérje.



Melleyek alatt a' szüntelen való puskázás és ágyuzás minden meg szünés nélkül folytanak. Ezek után minden külső pompáknak itten vége lévén hasonló rangal és rendel vissza indultanak a' N. Vármegye Palotájába, holott is az egész Megyebéli 'Sidóságtól körül vétetvén, azoknak is Rabinerek fedezett Sátor alatt az Ó-Testamentombéli szokások szerént hálákat adván a' Jehovának, hogy illy jó Királyal áldotta meg Hazánkat, és mindnyájan buzgón könyörögtenek Felséges II-dik Leopold hofszas életéért, és boldog Uralkodásáért, e' mellett különös irásban is ki-jelentették magok Jobbágyi kötelelségeket, melyet a' fent említett hofszú botu Rend tsináló Dioszegi Erdödy Antal olvasott-el. — Ekkor minden Méltóságok és Nemesi Rendek a' Palotába, holott is már mintegy 300 személlyekre lévén gazdag Afztal terítve, a' két Tettes, V. Ispány Szatthmáry Király Josef, és Vajai Ibrányi Farkas Uraknál musika-szó trombiták harfogása, és ágyuk ropogásai között mindnyájan a' jó Tokai bortól jó kedvet kapván, jól laktanak. Ezt az egyet említvén, hogy még az Uri Afzfzonyságok is midön Felséges Urunkért ittanak volna, poharaikat örömköbe a' Palotából le-hajgálták. Mások pedig kik ezen két afztalhoz nem férhettének, a' Városon lakozó Uri Rendnél, kinél negyvenen, kinél ötvenen, kinél többen is ebédeltének, itt is mindenütt a' nagy öröm és Vivát kiáltások között mulatván magokat, mely szerént egész nap telvén az Isteni tisztelet, és azt követett ebéd végbe vitelebe, estvére sokszor említett Mgos Gróf fő Vezér ugyan a' N. Vármegye Palotájába minden öfzve-gyülekezett Rendeknek tántzot ada, holott, ugy az ebéden is a' nálunk Quártélyozó Tiszt Urak is jelen vóltanak, és elegyes Német, Magyar, Stájer, Valtzer, Kozák, Straszburger, sőt még 'Sidó tántzot is tántzoltanak egész világos viradtig, a' midön mindenek magok rendes dolgai követésére örömmel haza mentének.

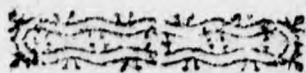
Láddé kedves Kurir! de ha jelen lehettél volna még jobban láthattad volna azt, hogy azon gya-



gyalázatos Ujjság Írók, és Nemzetünk gyűlölői, kik ezen mi Tiszán-túl való Vidékünkről balgatágul gondolkodtak, és firkálgattak, felette tsalatkoznak, sőt hazudoznak, mert itt van ám a' Koronázott Fő eránt az igaz Tisztelet, itt van a' különböző Vallásoknak egysége, itt van egy Izziv, egy Szeretet, kik életünket mindenünket a' mi jó Királyunkért, annak Felséges Királyi Házáért, és Felséges Nador Ispányunkért le-tenni készek vagyunk, Vivant!!

Melly jó gondolattya és szép alluſioja vólt ezen Kegyes Fejedelemhez, a' M. Vézer Úrnak midőn a' Bált és vatsorát arra az egész gyülekezetenek, a' ki fényesen sok ezüst Gyertyatartókban égő Viaszgyertyákkal *illuminálván* alztalát; egy szivárvánt tsináltatott, mellynek alatta tallaiban lévő fejer Galamb repüllő képpen hozta a' zöld ágot a' szájában, és a' szivárványnak egyik oldalán aranyozott betűkkel vólt feljegyezve: *Pacem jero vo-ois. Moyses L. 1.* a' másik oldalán *Vivat Leopoldus Secundus !!* — Méltó-is vólt illy hoszszas vizözön után illy kegyes Galambot így meg-tisztelni.

*Egy más meg jegyés.* — Még el-sejött a' Farsáng, 's házasodik a' Nap. Mit tsináltok az Ezopus Békái ha minden tók ki-száradnak? — A' Jolef Császár Uralkodása alatt akart vala egy Görög ujjság fel állani, mellynek már előre mint egy 3000 -nyi Előfizetőji valának — de a' Porta az ő Zenebonás népe közé ezt nem akarván bé botsáttani, ne hogy a' Népek szeme ki-nyiljon, a' mint tudunkra vagon, megakadályoztatta, már most engedelem adattatott egy illyen Görög ujjságnak Bétsben, és ezen 1791. dik esztendőnek elejével kezdődik-is — mely első lámpássa fog lenni a' Görögül tudo Töröklegnék — és idővel tovább megy a' Világosság.



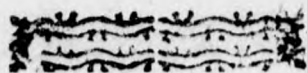
## Hazánkbeli Tudósítások.

Máramarosból írják, hogy Dec. 12-dikéig még csak fűteni sem igen kellett, olly gyenge idők jártanak. A' borok itt savanyók, és az Er-melleyékén drágán, u. m. 7 V. forinton indult öreg tsebre. A' Búzának köble el kél 8 N. forinton 20, 30 kron — az utak járhatatlanak. — II dik Leopold Királyunknak mind Tsászárságra, mind M. Királyságra lett Koronáztatásának innepe itt, is egész pompával és örömmel esett-meg. — Itt a' Só Hivatalban megholt Verner első Assessor helyébe megint Német tétett, mellyből azt a' következtetést hozzák-ki né-melleyek, hogy az eddig volt szokás továbbra-is meg fog maradni. —

Harmatzból azt írják: „ Borfod Vármegyében, Tseppány nevü Helységben, a' múlt hónapban egy Aleszony nyulat szült, mellyet hogy meglátott a-zonnal a' nehéz nyavallya törvéni-ki, a' nyúllal edgyütt megholt. — Ezt egy E. Uri-ember írta, ki talám pennájával és velünk nem fog tréfálódni.

Egy Zemplén Varmegyében a' Tisza és Sajo Vi-zének öszve-menésében lévő Kis Falutskában lakó Lel-kek Pásztorának Ujj-esztendei kívánása: — „ Ré-genten az ujj Fejedelemnek, midőn valaki jó kívá-násából halmat akart rakni, és egy Summában mind az Országnek, mind a' Királynak temérdek jókat kívánni, így kiáltott fel: *Sis felicior Augu-sto melior Trajano!* Ha én mostan, mindazoknak a' jó kívánságoknak széles Tengerében bé ereszked-nék-is, mellyeket az Hóldnak fénnjét nagyon el-takart két fejü Sas szárnyai alatt nyugovó Népek és Nemzettségek kívántanak a' mi nagy Ditsőség-gel Uralkodó Monárkhánknek tsak fel-koronázásá-nak napján, és azolta-is, ez ujj Esztendő fel-derü-lésével se többeket, se nagyobbakat nem kívánhat-nék, ennél: *Sis felicior Leopoldo J. mo, melior Maria Theresia!* mellyet az lsten Könyvének ezen

M m m m m                      szavai.



szavaival télszek - ki: A' mi képpen vele vólt az E.  
geknek Ura első *Leopoldussal*, és ama nagy Szent-  
ségű *Mária Theresiával*: ugy légyen Te veled-i  
Felséges Uram II-dik *Leopold!* és magasztalja fel-  
lyebb a' Te Királyi székedet, minden előtted Ural-  
kodó Királyok székinél! Meg lészén ez Uram Király,  
Felséges *Leopold.* 1-ször ha a' Szent Irás szavain fun-  
dált, és a Királyi Kegyelmes Jóságtól függő igaz  
Ekklesiái fenyték erős talpra fog állani. 2-ször ha  
a' mindenkor buzgó félelemmel említendő nagy Is-  
tennek ditsőséges Szent Nevét sértegető rettenetes  
Magyar káromkodás meg-másolhatatlan Királyi  
Végezéssel közzülünk ki irtattatik. Örökké élj, Fel-  
séges Király II-dik *Leopold!* és nekem e' két do-  
log meg-nyerése végett Királyi Thronusod előtt mély  
alázatossággal esedező féreg embernek e' vakmerő  
bátorságomért kegyelmezz meg. Te pedig oh II-dik  
*Leopold!* hatalmas Ura, kinek kezeidben vagynak  
a' Királyoknak sziveik! kérlek hajtsad arra e' mo-  
stanába fel-koronázott Ditsőséged sugáraival leg-  
közelebbről ékesült hűséges *Hely-Tartódnak* szívét,  
hogy addig el-ne végezzem Nevemnek meg-felelő  
*Terhes* futásomat, míg Felséges és Kegyelmes jó Ki-  
rályomnak e' felől való kegyes Parantsolatját szent  
tsokolással meg-nem tsokolom.

*Szigeth Máramarosban.* — „Azon való öröm-  
nek ki-fejezésére, mellyet érzettem, azon Levelő-  
ből a' Magyar Kurirnak, mellyben, ajánlja a' Ma-  
gyar Könyveknek recensioját ingyen el-küldeni, és  
hogy tsak ugyan találtatott valaki a' Magyar Nem-  
zetben, a' ki ezen valóba szükséges dolognak, ha  
tsak valami kitsiny részben való ki-nyilásának út-  
ját-is ki-tanálta: imé egy néhány Verseket rekel-  
tek ide:

Nemzetemnek tudós Részze! hát örökké halgattizé?

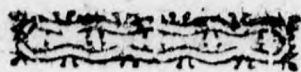
Mindég az Esmeretlenség? Korma alatt maratztizé?

Midőn a' palierzás Utát, előtted nyitva látod

A' más Nemzet' világára, tsak a' szemed, szád látod?

Midőn a' pirosuló Hajnalt, *Szatsvai* ki mutattya:

A' rég várt tudós tsatára, a' Trombitát fütattya



A' Tudatlanság Zárjait, fel rontani akarja  
 irt készitget Nemzetünknek Hájjogára jobb karja:  
 Akkor is tsak vesztegleszté? nem segitiz Nemzeteden?  
 Vezetni vak atyádfiát, sajnálodé kezeden?

Imé! a' mit sok tudos sziv, sok ezerszer óhajtott,  
 Nemzetünknek várt tava!za mostan oda ki-hajtott.  
 Kész a' *Deres* abrak nélkül, a' Lámpást el hordozni;  
 A' Magyar Nemzet hasznának e' részben is áldozni:  
 Tsak az Olaj meg ne fogygyon, 's Tömjén minden-  
 kor légyen:

Hadd-el! Nemzetünk Hajnala, rövid nap délre mé-  
 gyen.

Nofza hát tudós Magyarok, rángalsatok mind fegy-  
 vert

Rontsátok a' fetéltiséget, formáljátok az embert.  
 Tisztogalsátok az Olajt, seprejétől, 's a' Tömjént,  
 Válogalsátok a' tiszta Súgártól a' fattyu fényt.

En ugyan ezt tseleke!zem, régen ezt óhajtottam.

Örülök e' századjára, hogy Népemnek jutottam.

Mert ugy tetztzik látok már is, déli világosságot.

Mely körül fogta egész!zen, e' kis Magyar Világot.

Ugy tetztzik, a' meg-hólt Lelkek, már többé fel-nem  
 járnak

Sem a' Kólts lyukán a' Matska, által nem jár a'  
 zárnak.

A' Sz, Gellért hegye többé: Bórsot nem fog termeni.

Ha a' vén Afz!zonyt a' vízbe vetik, már le-fog  
 menni.

Már a' böltse!ség magával nem Londonnal szü!letik.

Buda, Pofon, Kassa, Várad, Sorbonnal veté!kedik:

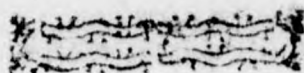
Adja Isten hogy ugy légyen minthogy a' meg-is lehet,

Egygyet értő serénységre, mihelyt a' Magyar mehet.

Felséges Második *Leopoldnak* Szerentsésen lett meg-  
 koronáztatásán, a' Magyar Hazát örülni kén-  
 szeritő Mú'sa. — Miskóltz 15 dik November-  
 ben. Nagy Ferentz, a' Réform. Gimnáziumbéli  
 II-dik Tanító.

Tapsra! nemes Vérrel szü!letett Magyar, edgybe te-  
 nyérrel,

Nemzetem, óh kegyelem' részese! Tapsra velem!



*A Törökök Hóldját hamar el-fogyató Leopoldját,*  
*Meg-koronázta Hazánk; már vagyon édes Atyánk.*  
 Bölts Fejedelmednek Koronás Tsászári Fejednek,  
 Tapfokat újs Magyarom! jelt ad azokra karom.  
 Vigad ezerszer Szám, noha hát valahány hadi-Szer-  
 szám

Vig Mu'sikára-való, légyen öröme tsaló.  
 Trombita harlogjon, meg ütött Dob előtte ropogjon,  
 Réz, Vas, utánna tsörögj; Puska sok izbe dörögj!  
 Taps Haza! vig szájjal ditsekedj Fejedelmi Kirájjal  
 Van Leopoldod, Az ám bölts Atya, drága Hazám!  
 Arva valál, nem vólt fedeződ, ki Fejed vala meg-  
 hólt

Már a' helyet, nyereség! újjat ad a' kegyes Eg.  
 Nem vagy azért árván; szemeid' pafakit ma bé-zárván  
 Bús vizeket le-törülj rólok, ezerszer örülj.  
 Istened ezt néked maga rendeli, hogy vezetéked'  
 Fogja 's az ember lgye' fékit öröme vigye.  
 Ülteti Székében, Koronát Fejedelmi Fejében  
 Tett; hogy utánna tegyen másti, ki Vitzéje legyen.  
 Ötet azért szíven viselő meg örült Haza híven  
 Minden időbe szeresd; terhes ügyvedbe keresd.  
 Székibe szent Képet visel Ő; ki vezérteni Népet  
 Ült oda: Nézzed ezért, mind Fejedelmi Vezért.  
 Rézsire hódolj-meg, szeretettel előtte hajolj-meg;  
 Lészen Atyád' 's Fejed Ez; két Sasi szárnya fedez.  
 A' mit okos Rendel javadért maga' Székibe rendel  
 Vedd-be Te, 's mint igazon edgybe nyugodj meg  
 azon.

Mert tudom isméd mitsodás okos E' Te Vezéred  
 Tud könyörölni; szemes: gondolatokba' nemes.  
 Drága Keresztyénység, 's az egész Hazabéli szegénység,  
 És valamennyi személy bajba vagy; Ebbe' remélj.  
 Bizz Ehez óh Jobbágy! jut alád bizony általa jobb  
 ágy

Rólad el-üz keze kint, gyászos ügyvedre tekint  
 Fuls ide mérészen, Leopold Menedek' helye lészen;  
 A' ki le-nyomva valál! Szived öröme talál-  
 Benne remély Vallás! egyenesi folyamodj-oda Pallás!  
 Szivem előre hívzi, dolgod öröme viszi.



Erre tekints Mársnak született Fija! tarsd hadi-Társ-  
nak,

Nyújts neki hitre kezét; 's győzedelemre vezet. —  
Légyen örök Hálá! hogy az Eg ez Ügyet ki-tsinálá,  
'S edgy Jóhoz ragadott Bölts *Leopoldot* adott.

Két keze mindennek, verj Tapfot szerlzer-is Ennek,  
Mondd Magyar ösztönözött Taplok ütése között:  
*Boldog időt éljen Leopold!!!* bajainkba segéljen  
Birtokait nevelő Bölts esze menjen-elő.

Légyen igen rendes Birodalma, Lakó helye tsendes,  
Népe fogadja szavát, mellynek akarja Javát.

A' dühös ellenség, 's az igen maga-hitt Idegenség;  
Melly viadalra tsalá mind hamar eszen-alá.

Légyen Törvényes Fejedelmi Nagy Udvara fényes  
Drága szerelmesivel Hertzegi Gyermekivel.

*Élj Haza' Bölts Nádor-Ispánja, Király' Fio Sándor*  
És fokafitsd mi javúuk', hald-meg ügyünkbe sza-  
vunk'.

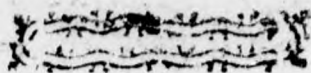
Hiv Magyarid nézzed, Javokat könyörülve tetezzéd,  
Mert fel-emelve kezek' Téged' ohajtnak ezek.

Légy jeles oh Hertzeg! valamig az az órale-pertzeg;  
Mellynek eredbe nagyon drága folyása vagyon.

Légy Te-is Országunk nyugodott; hogy elébbi Vi-  
lágunk

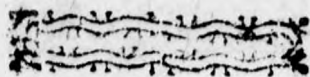
Éljük; örömbe' legyünk mig a' Halálra megyünk.

*Miskóltz 3. Dec. —* „ Azt olvastam a' Khina-  
béliek felől, hogy midön azt meg hallották volna,  
hogy az Europabéliek is tudnának 'sebbe-való órá-  
kat tsinálni ezt mondották: „ Az Europabélieknek-  
is kezd már eszek lenni „ de ugy gondolom, hogy  
tsak azokról mondották, a' kik vagy Óra-művesek,  
vagy az azoktól vásároltat viselik 'sebbeikben. Ko-  
ránt sem-is értették ama' Gulyásokról, kik a' Kó-  
tai-Pulztán edgy órát találván fel-nem merték-ven-  
ni; hanem Ördögnek vélvén öszve meg-öszve tör-  
ték: és hogy utánnok ne-mennyen, egyszer edgyik-  
nek, másízor másiknak kellett hátra-nézni; hogy  
ha tsak ugyan utánnok menne, majd keményebben  
a' hátára lizednének — De nem értették még amaz  
Alsó-Vályi Paraszt Suhantzról-is, ki a' múlt No-  
vem-

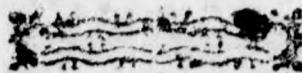


vemberben a' zsebbeli-órámmal, vagy az óra vele így járt. — Edgy bizonyos Ur, kinek a' Rima Szombati Vásárra oda engedtem az órát, el-ejtette azt szerenisétlenségből, midőn által ment volna egy árkon — Meg-lelte edgy *Csörnök Gergely* nevezetű Suhantz; de mint jár vele? meg-áll felette, és gondolkozik ha hozzá nyuljoné vagy ne: végre le-térdel és halván pertzegését, tekingetett alája, vigyázza a' száját a' mellyel beszéllene, de tsak ugyan hozzá nem mert nyúlai, hanem fogta, 's edgy botot akasztott a' Kútsos-Lántzára, és föld-szint húzta-ki az árokból a' partra. — Itt már a' neve fölől gondolkozik, végre reá talál 's ezt mondja: „Ez! ez utstse *Ispiritus*, mert beszéll; de nem bánom én ha az-is, biz' el nem hajítom, tsak nem rágja-ki a' Tsuhám ujját, ha meg-vev is — azzal fogja, 's ugyan azon a' boton, mellyen fel-vette, bé-botsátja a' szür-ujjába, és haza menvén így szól az Annyának: Jöjjék-ki Kend! mi ördögöt találtam; e' biz' *Ispiritus*, mert beszéll — az Annya-is, ki életében tsak egyszer látott órát, így szólott: Hó Getzi! tom én mi ez: e' bizony nadrág hasitékjába való óra, fokát ér ám ez, meg-érne öt forintot-is — Meg-szóllal ezekre az öreg Apja a' Koh-szikkból, 's ezt mondja: ötöt! de a' nyoltznak se fok hijja; drága jó féle vasból vagy az készítve, noha bé-van ónozva — ez után a' Ládába zárták, és szüntelen nézték, halgatták ha beszéllé még. Végre le-folyván a' Lántza meg áll; ezen meg-ijednek az öregek, és el-romlottnak gondolván, alig hogy ki-vallották a' Publikátzióra-is, tartván attól hogy az öt forintot le-kell fizetni a' meg-némulásáért — Ez a' dolog nem költemény; magamon történt: a' Suhantz maga beszéllette-le, mint járt vala az órámmal.

*Kólosvár, 20. Dec. 1790.* — „Kedves Barátom! Mit gondólsz a' mi Diétánk felől? A' gyűlések' utolsó határ punctuma 20-dik Dec. vala téve, de már arról-is el haladott a' miat, hogy nehezen edgyezhetnek, hólmí ollyos dolgokban, mellyeket az okosob-  
bak



hak nem nagy dolognak tartanak, némellyek pedig igen sokat helyheztenek benne. — Sőt még nagyobbat sugok néked: — Egy nagy A. és nagy B. között csak nem haj huzás esett, melynek szaga idővel a' te orrodrais el fog hatni — de itt még most *Bós in Lingva*, Ugy hallam, hogy már hólnapután, az az 23 dikban el-kezdödnék a' gyülés, ha addig a' szivek és akarataik öszve-gyalultathatnának. Még itt közönléges gyülés nem volt, még-is sokon azzal álmadoznak, hogy ama híres *Jésuíták* szerzete mely egész *Europának*, és magának a' Pápának *Bulája* által töröltetett vala el, ezen fél maraknyi Erdély országotskában ujrá helyre fogna állittatni. *Risum teneatis Amici!!* Itt azt kérdem tölled Barátom: Vallyon a' mi Hatalmos — és csak nem leg-hatalmasabb Apostoli Koronás Királyunk, a' Romai Birodalomnak Tsálszárja tselekedhetné ezt maga-is a' maga egyedül való akarátjából, minekutánna már ezeknek el-töröltetésekben minden Europai Udvarokkal, és a' Romai Sz. Székkel is meg-edgyezett? Tselekedhetné a' R. Anya-szent egy-ház feje a' Pápa magától, ha akarná-is tellyes igyekezettel, minekutánna már az előtte volt Pápa *Bullával* törölte-el? Meg enged az én kegyelmes Királyom az én ki nyilt egyeness-szivűségemnek, hogy azt találám mondani, hogy ezt ő sem tselekedhetné magától. — Tselekedje pedig a' Pápa! *Adieu infallibilitas!!* — De azon kívül-is mondhatom: *fallibilitas* — nem fallibillitás — a' Pápa sem állithatná többé egyedül ezt a' szerzetet vissza — noha ezen szerzetről egész *Europának* nem lehet, sok dolgokban, egész betsület nélkül szollani. — Ha ezek ennek tselekedéfére és helyre állittására nem elégségesek magoktól: ez a' fél maraknyi kiss Erdély lesz ezeknél hatalmasabb, ugyé? — Lád Barátom, azok, kik illyeneket álmodnak, mind csak ollyonak a' mi országunkban, kik a' *Jésuíták* el-töröltetéseknek historiaját nem tudják, és ha a' Puskapor tsinálók egész *Europában* egy orában meghalnának, soha többé a' puskaort fel nem találnák. — Ne gondold



azonban jó Kurirrom! hogy itt-is a' nagyobb szemöldökű Férfiak inkább ne szégyellenék, mint nevetnék az efféle álmadozásokat. — Tudodé hogy a' Budai gyűlésekben énis jelen voltam, mikor ezeknek helyre állittatásokról szó vólt, de mire ment a' dolog? Semmi. — Nintsenis szükségünk ezen Szerzetre, itt vagynak a' tudós és szelid *Piáristák* és ugy nevezett *Minoriták* ezek helyett? Itt van minden K. Gyülekezetnek a' maga Lelki Pásztorja Plébánusa, ezekre bizottatott a' Nyáj, kik azt szorgalmatosan őrzik és legeltetik. Ezek ollyon szükségesek a' mi Faluinkban és gyülekezeteinkben, mint a' fő kenyérben — ezeket kellett nekünk keresztényi modra betsülnünk, és tisztelnünk. — Az id-egyült magyarok olly tiszták nemzeti egyforma tsinos köntösökben, hogy sem lehet eleget gyönyörködni bennük, és éppen olly gazdag köntösűek, mint a' Magyar Országok valának Budán. Minden Vármegyének különös Uniformája vagyon. Drágaságunk éppen nintsen a' mint gondoljuk vala. — Elly fokáig!

### Tudósítás.

*Sauber Friedrich György* minden-féle fűszerek Pofoni polgári árusza, ki már 2 esztendőktől fogva Magyar Orszagra, oly hasznos zöld székér kenővel szolgál, melly eddig elő minden Fabrika 's egyéb mesterfég-beli makhináknak hámozok' 's nyergek' szíj-jainak kenésekre a' mint leg oltsobbnak ugy leg hasznosabbnak tanáltatott, ajánllya a' N. Magyar hazának ezen szolgálattját továbbra is, és igéri, hogy a' nevezett kenővel ezental nem tsak Mása, fél és fertály Mása, hanem Font száma-is szolgálni fog, 1 Mását 20 for. 1 Fontot pedig 12 kron adván belöle. — Tanaltatik *Pofonban* a' négy veder (*Bier Kemper*) utzában, a' *Szerentsénél* — *Pofon* pedig vásárkor a' Fejer-hajoná a' Kerestkedőnek maga bottyában, egyébkor *Mokfcha Mihálynak* bottyában az *Hatvani kapu* mellett.

Az 1790-dik Esztendőbéli  
T Ó L D A L É K J A

A' Bétsi Magyar Kurirnak.



Buda Vára', 's Városának le-irása.

**B**uda, édes Magyar Hazánknak ez a' régi Királyi lakó Városa, közönséges vélekedés szerint, *Buda Attila* testvérjétől vette Nevét; noha ama' híres 's tudós *Bonfinius*, *Herodotussal* együtt azt írják, hogy a' *Scitháknak* egyik Nemzetéről, a' *Budinusokról* neveztetett. — Kristus Urunk születése után 256-dik Esztendőben, már derék Városa volt a' *Szikámbrusoknak* Ó-Buda: s' a' régi Magyar Iróktól *Szikámbrinának* hivattatik. Midőn *Attila* 373-dik Esztendőben a' Magyarokat Hazánkba hozta, Buda tájan telepedett-meg, 's maga is ott vette lakását; de mint hogy a' Rómaiakkal hadakozott, el-menvén maga a' táborral, *Buda* testvérjére bizta a' Haza' igazgatását a' ki annyira magához hódította Buda Városa' lakosinak sziveket, hogy az ő Nevéről nevezték Városokat. Német Nevét Buda, azon fok mész-kementzék-ről vette, mellyek e' tájan vóltanak.

Buda Vára eleinten csak egy kised kastély volt, mellyet azon magas hegyen, a' melly elébb *Pesti-hegynek* neveztetett, az *Ó-Budai Præpost*, maga mulatságára épittetett. *Sz. István* Király idővel nem csak meg nagyobbította 's meg-erősítette azt, hanem 1022-dik Esztendőben a' *Sz. Péter* templomát épittette hozzája. Midőn 1242-dik Eszt. a' *Tutárok*, egész Ma-

Magyar Országot rabolták 's pusztították, ezen menekülék helyre hordották sokan kintseiket. Ebből ke-  
rekedett idővel Új-Buda, mellyct *IV-dik Béla*, nem  
csak szabad Királyi Várofsá tett, hanem maga Ki-  
rályi lakó helyévé is választott. Kevés idő múlva  
olly híres lett Új-Buda Várofsa, hogy Európának min-  
den Orzágaiból, minden-féle mester-emberek szá-  
mosan tódultak oda, a' kik azt olly szép rendessé-  
ggel 's jó izléssel meg-építették, hogy Európának el-  
sőbb Városi közzé lehetett azt számlálni. *I-ső Károly*  
*Király*-is, által költözkedvén 1329-ben *Wischegrá-*  
*dról* Budára, állandó Királyi lakó helyének választotta azt, 's mind maga, mind pedig másoknak szá-  
mokra egynéhány szép Palotákat és Főházakat épít-  
tetett ottan. *Sigmond* Királyi 1388-ban Akadémiát  
állított, és egy szép Templomot épített Budán,  
mellybe 1464-ben *Mátyás* Király *I-ső* felelége  
temettetett; *Bakáts Tamás* Esztergomi Ersek és Ma-  
gyar Ország' Primásza 1512-ben a' keresztes kato-  
nák eránt irattatott Római Bullát itt el-olvasta. Idő-  
vel el-pusztult az. *V-dik László* Király is némelly  
szép épületeket és kerteket állított fel ottan, 's a'  
Fejérvári kaput-is építtette. — *Hunyadi János*, es az  
ő igazgatása alatt uralkodott *VI-dik László* halála  
után, 1458-ban ki-szabadittatván az Ország' követjei  
által az ő fija *Mátyás* a' *Prágai* tömlöztből, a' hová  
ötet *Gara* Palatinus és a' *Hunyadi* Familiának más  
több ellenségei bűjtogatásokra *László* vettette vólt,  
nagy öröm' 's pompával hozák ötöt Budára, 's nem  
tekintvén ifjúságát, Királyokká választották. *Mátyás*  
*Király*, nevezetes értelemben Budának fel-építője  
lett, mert véghetetlen költségeit arra fordította,  
hogy e' Királyi lakó Városát minél ditsőségesebb  
karba állithassa. A' Királyi épületek között, mel-  
lyeket ő Budán tétetett, egész Európában híres lett,  
az ő könyves Tár-háza, mellyet a' leg-halznosabb  
és ritkább Görög és Deák, mintegy 50-ezer darab  
könyvekkel meg-arakott, többet költvén arra 33 ezer  
forintoknál. Széllyel, többet 30 értelmes írónál  
tartott maga költségén, kik az ő Könyv tárja' szá-  
mára,

mára, a' leg-nevezetesebb munkákat le-irták. 1472-ben *Hesz András* által, a' leg-első Könyv nyomtató műhelyt állította fel itten *Mátyás Király*, mely szinte 1494-ig szépen virágzott. — II-dik *Lajos Mohátsnál* történt szomorú esete után Pogány kézre került Buda, 1526 dik Eszt. Szt. *Mihály* havának 2-dik napján bé-vévén azt *Solimán Török Tsászár*; 's azon 14 napok alatt, miglen ott mulatott, nem csak a' ditső Királyi lakó Várat, az ékes és megbetsülhetetlen Könyv Tár-Házzal együtt meg-égette, hanem az egész Buda Városát-is minden szépségétől meg-folztván, szomorú állapotban hagyta, holmi drága ékességeit, és értzből öntött ritka mesterségű Olzlopait, győzödelme jeléül el vitetvén maga előtt Konstantzinapolyba. 1529-dik Eszt. visszont ki-jött *Solimán*, *Zapolya János* kérésére Magyarországra, 's két el-árulók által bé-vévén Budát, meg-erősítette ottan *Zapolyát* Királyságában, a' ki azt nem csak szépen meg-építtette, hanem derekasan meg is erősítette. Az ő halála után, el-foglalni akarván *Iső Ferdinánd* a' Magyar Királyságot, 1540-dik Eszt. ismét ki hívja *Izabella*, *Zapolya* özvegye a' Törököt; a' ki tsalárdsággal bé-vévén Budát, a' Keresztyénségnek nagy karával, egész más fél-száz Esztendeig bírta azt. 1669 ben olly iszonyú tűz támadott Budán, hogy a' puska-pör torony is fel-vettettetvén az által, több 4000 Töröknél el-veszett, a' Város pedig szinte hat házig meg-émészte-tett. Végre *Leopold* Tsászárnak győzödelmes táborra, minden felől szorongatván a' Törököket, 1686-dik Eszt. Szt. *Mihály* havának 2 dik napján, noha mind a' két részről több el-veszett 100 ezer ember-nél, Budából szerentsélen ki hajtattak a' Törökök.

Keresztyén kézre kerülvén Buda Vára, mind *Leopold* Tsászár, mind VI dik *Károly*, mind pedig annak nagy érdemű Leánya, ditsőséges emlékezetű *Mária Theresia*, azon vóltak, hogy a' mennyire lehet, Budát hajdani fényességére emeljék; mindenike nagy költségeket fordítván annak fel-építésére 's meg-ékesítésére.

Az 1687-dik Eszt. fundálta itten, az akkori Primás Szétsényi Gróf a' Jésuiták' Akadémiáját, melynek szép épületjei 1747-ben készültek el. — 1715-ben ama' nagy és mesterséges építőt, Báró Regált küldötte a' Királyi Felség, hogy a' Királyi Várat ujjonnan építse 's ékesítse fel, de mivel ő elébb, hogy sem e' munkát végezhetne volna meghólt, 1748-ban ama' nagy emlékezetű Hazafi' *Grasfalkovits Antal* Grófra bizattatott annak folytatása, a' ki azt, a' Királyi Felség' és az egész Haza' teljes meg-elégedésére, ditséretesen el is végzette. Az 1751-dik Eszt. tartott Ország Gyűlése alatt, nagy emlékezetű *Mária Thererésia* Polonyból mentle *Ferentz* Tsászár Férjével, Budának meglátására, 's az által az egész Orzágnak nagy örömet szerzett. Ugyan ez a' Királyi Felség, egészen által adta 1780-dik Eszt. Buda Várat, az addig Nagy Szombathban volt Akadémiának, mely Szt. Iván havának 25-dik napján, Hazánk' mostani drága Kantzelláriusa, Gróf *Pálfi Károly* ő Excellentziája' mint Királyi biztos' jelenlétében nagy pompával a' Tudományoknak fel-is szenteltetett. Ezen különös Innepnek emlékezetére, *Wirth* Ur egy két forintos Tallér nagyságú két emlékezet pénzt készített, mellyeknek egyik fele a' két Tsászári Felsegek' *Mária Therésia'* és II dik *Josef'* képeket mutatja; de a' másik fele mindenikének különböz egy-mástól. Egyikén az Akadémiai épület láttatik, ilyen fellyül irással: *Ædes Reg. Litt. & Nob. Juv. Conleg. adsig.* Alább pedig: *Bonæ artes A Sigismundo & Mathia Corvino Regg. Budam inductæ. Belli Terrore fugatæ. A. M. Theresia Aug. Revocatæ. A. Reg. XL.* — A' másikának egy fele, egy borostyán koszorútól körül vétetve van, ilyen fellyül irással: *Ratio Educationis. Totiusque. Rei. Litterariæ. Per. Regnum. Hungariæ. Provinciasq. Fidem. Adnexas. Die XXV. Junii MDCCLXXX. Budæ Consiabil.*

A' mostan uralkodó Tsászári 's Királyi Felség ezt az Akadémiát Pestre által helyhezette; Budát pedig az által emelte régi ditsőségére, hogy a' Hazának

zának leg felsőbb Itélő székjeit, 1784-ben Pofonyból ide szállította; mellyért a' Budai Város' Tanátsa, háláadáságból egy emlékezet Oszlopot kivont ö Felségének fel emelni. De ezt vette *Joseftól*, ezen igyekezete bé jelentésére válaszul: Minekutánna a' meg rögzött bal vélekedések ki irtattatnak; Hazájához és a' Köz jóhoz ki ki igaz szeretettel viseltetik; az Országnak minden tagjai, a' Haza' szükségait tehetségek szerint örömmel könnyebbíteni, és az által annak bátorságát és bóldogságát elő mozditani igyekeznek; minekutánna a' felvilágosodás által a' tanításnak rendje meg jobbitatik, az Egyháziak ugy tanitanak, hogy a' Vallásnak szoros egyyessége a' Polgári Törvényekkel helyre áll; minekutánna az igazság ki szolgáltatása egyenesebb lészzen; az Ország, új lakófoknak bé szállítások, és szorgalmatosabb mezei munka által, jobban meg gazdagittatik; minekutánna a' Földes-Urak és Jobbágyok közt szebb egyyesség 's több használatosság lészzen; minekutánna a' két-kézi-munkák' és mesterségeknek, 's azok által készitetett munkák eladásának jobb folyamatja lész', és az Uradalom' minden részeiben közönséges egyyesség lészzen, a' mint én azokat óhajtom és remenylem, akkor érdemlem-meg az emlékezet afzlopot, 's nem pedig most, midön Buda Városá, az én általam oda helyezettett Felsőbb-itélő székek által, boraitól jobban megválhat, és házait-is nagyobb bérben ki adhatja.

Buda Várának — vagy a' Felső-Városnak 4 kapui vagynak. —

Délről van a' *Fejérvári*-kapu, mellyet már V. dik *László* Király épittetett; de idővel a' Törököktől elpusztittatott, és újra felállittatván, 1723-ban a' mellette lévő puska por toronynak meggyúlása által, felvettetett. Mostani formában VI. dik *Károly* Tsászár épittette azt, a' mint annak illyen fellyül írásából láthatni: *Carolo VI. Rom. Imp. Semp. Aug. Germ. Hisp. Boh. Rege. Porta hæc Albaregalensis e*  
*fun-*

*fundamentis surrexit, Paschalibus nuper feriis vi nitrati pulveris in auras ejecta.*

pasChaLI IMbVsto rVrsVs spLenDore resVrgIt  
Læta noVo MeLIVs VenIt ab Igne DeCVs.

*Henrico Josepho e S. R. I. Com. de Daun Supr. Ar-  
mor. Præfecto.*

Nap nyugotról van a' *Bétsi*-kapu, azon a' helyen, a' hol hajdan a' *'Sidó* kapu állott. Egy mejjkép láttatik azon, ki nyújtott nyelvvel, mely a' bal keze' mutató ujjával a' homlokát, jobb kezével pedig figét mutat, és a' *Tsászári* tizmet tartja, ilyen fellyül írással; *Carolus VI. R. I. S. A. G. H. H. B. Rex.* — Ezen kapu' belső részén ama' híres Magyar, ritka erősségű *Thóldi Miklós'* fegyverei láttatnak,

Éjszokról a' *Vizi*-kapu, egy el-rejtett gráditós ajtóval, és

Nap-keletről a' *Joséf*-kapuja, mellyet a' most uralkodó Felség, még édes Anyja életében 1777-ben a' Vár' bátyáján nyittatott.

Ezen felső Városban vagyon a' Királyi Vár, Fegyver Tár-ház, 200 rendes épületek' és házakkal együtt, Nevezetesebb piatzai a' Felső-Városnak, a' *György* öreg piatza, és a' *Parádé* piatz, mellyen a' katonaság fegyverez. A' templomai pedig ezek: Az öreg templom, mellyet I ső *Lajos* Király építtetett; a' *Frantziskánusok'* templomjok, közel a' *Bétsi* kapuhoz; a' *Városi-Tanáts-ház'* kápolnája; a' *Klárifszák'* templomjok; és a' *Karmelitáké*, melyben most a' tilalmas portékák tartatnak; és a' *Szt. János'* temploma; melyben 1495-ben Ország-gyűlése tartattatott. — Az öreg templomhoz közel, láttatik a' *Szt. Háromság'* 10 ölnyi magasságú képe. A' városon van egy veres márványból épült új kút; a' *Víz-torony*, melyben a' *Dunából* szivattatik fel a' víz; és a' *Királyi Magazin*, Nevezetesebb épületei a' Városnak; a' *Városi Tanáts-*

náts-ház, a' Vármegye-háza, 's egynéhány Hertzegi és Grófi nagyobb házak, és Kaszarmák.

*Buda Várofsa öt részből áll.*

1. Az Új-Város, mellyet régenten *Felheviznek* hívtak. *Pilis* Vármegye, már 1511-ben Vármegye' gyűléseket tartott itten. Ezen Új-Városnak két fő uttzái vagynak, mellyek a' két piatzra vezetnek. Itt vagyon a' Város' Vám-háza, és egynéhány téglavetők-is.

2. Az Ország-útja, mellyen a' *Rochus* úttzája, 's abban az *Ecker* meleg-feredő háza van. Ennek a' kertjében, olyan meleg viz forr, hogy abban a' tojást meg-sütni, és a' tollas állatokat meg-lehet mellyeszteni. Nem meszize ezen forrástól van egy kilentz kerekű Királyi malom, mely esztendönként 2500 forint árendát hoz-bé a' Fels. Kamarának. Annak ellenében egy igen hasznos halas-tó vagyon. A' Duna mentében tartattatik a' fa árulás.

3. A' Vig-Város a' Duna mentében, melyben a' Királyi Fegyvertár-ház, a' harminczad, és a' *Mayerbergi* feredő, sok apróbb úttzáival.

4. A' Halász-Város, azon Víz-toronnyal, melyből a' viz, a' Várban lévő toronyba fel-szivattatik. Itt vólt talám hajdan az a' kő híd-is, mellyet '*Sigmond* Király építtetett.

5. A' Rátz-Város, vagy a' *Thabán*, melyben három-féle feredő, és a' Rátz Erseknek lakáfa 's Eklésiájok-is vagyon.

Az Anya természet, sokféle ajándékival-is megáldotta Budát. A' természeti meleg viz, mely a' Budai hegyekből tsordogál, nagy hasznú feredőket készít mind a' lakófoknak, mind más sokféle betegeknek. A' Város körül lévő termő hegyeken pedig az a' híres veres bor terem, mely az egész Hazában, más Országokban-is esmérates.

Az O-Budai Sellyem fábrica olly igen gyarapodik, hogy napról napra kelletlenebbé tévzi gyönyö-

nyörű Selyem munkái által Hazánkban, a' kül-földi Selyem matériákat.

Buda Várofsának a' Tzimje-is esmérteti, hogy édes Hazánk' Nemzeti Királyjainak lakó helyek vólt; mert egy erős bátyán épült három tornyokat mutat, mellyek alatt közepen, a' fel-nyilt vas kapu felett fel-vont emeltsős kapu láttatik. — Édes Magyar Hazánk' Tzimje léven ezeknek felibe tetteve.

*Belgrád' vagy Nandor-Fejérvár' Történeteinek és erőtségének le-írása.*

*Belgrád*, *Nandor-Fejérvár*, *Alba Græca*, Törökül *Bogjurta*, régentén *Taurunum*nak neveztetet. Ez fő Várofsa vólt felső *Moesiának*, és ugy láttzik, hogy még a' Romaiak vetették meg első követ; mert a' Romai Legionak egy része itten sátorozván, apró hajlékokat kezdett magának építeni, a' melyből utoljára ezen Város kerekedett. Hires vólt ez a' Város a' régieknél-is, és jusza vólt a' maga Neve alatt pénzt verni, a' minthogy olyan pénzek máig is találatnak, a' mellyeken *Taurunum* olvasztatik. Az egész vidék melyen Belgrád fekszik, egy kösziklás domb, a' dombnak teteje épen azon part-fokon fekszik, a' mely a' Szávának Dunába szakadásánál vagyon; ezen dombon van a' Vár, a' mely, valamikor a' Törökök hirták, mindenkor a' Szerviai Basának lakó helye vólt. Az-is iratik rólla, hogy *Duscian István* Serviai Király 1343-ban építette volna ezen várat. — Minekutánna *Eugenius* 1717-ben Belgrádot meg vette volna, akkor esmértetett-meg, hogy ezen helynek és dombnak fekvése igen alkalmas volna arra, hogy ide egy tökéletes erőtség építessék: azért hát 4 millio forint költséggel erősséggé tsináltatott, mely azután lassanként annyira épült, hogy már 1739-ben szép templomokkal és Házakkal meg-ékesült kereskedő Város vólt. — Midön a' Törökök 1739-ben leg-elsőben Belgrádot, vagy a' mint ők hirták Bilgrádot

kezekhez kapták, már akkor nékiek az ottani Há-  
zak igen magófsaknak látszóttak, minthogy ők nem  
szeretik sok grádsokon hágtsálni; azért hát a' fel-  
sőbb contignátziókat le-rontották, és az által ezen  
szép Vároft igen rút formába öltöztették: némely  
Templomokat is le-rontottak, és azoknak helyére  
fából szigorú Metséteket (*Mofchéé* vagy Török  
Templom) építettek. Egy szóval a' Városnak eléb-  
beni pompás fényessége eltűnt; és az úttzak, mel-  
lyeknek kövel ki-rakását az épületek' omlásai bé-  
fedezték és nyomták, a' meg-tolyúlt szemét és tisz-  
tátalanság miatt bűdösökké lettenek. — Az egész  
Városnak vagynak négy részei: Közepben a' dom-  
bon vagyon a' Vár, mely a' Dunára és az egész  
Városra ki-néz: ennek magas kő-falai és testes tor-  
nyai vagynak; a' tornyok báftya helyett szolgál-  
tanak. A' Vár hármaz sántzal körül van véve,  
vagynak benne minák és kősziklába vágott Kaza-  
máták, föld alatt való épületek. A' Várban van  
a' leg-szebb Metset, a' tornyok faragott nagy kő-  
vekből épültek, és Ólommal fedettek-bé. Ezen Vár-  
nak építésén sok ezer emberek 20 esztendőnél to-  
vább dolgoztak. — A' Vár és a' három szakasz-  
ban körül fekvő Város között mintegy 400 lépés-  
nyi tágasság *glacis* vagyon; azon három szakaszok  
igy neveztetnek.

1.) A' *Vizi-Város*, fekszik a' Dombnak ólda-  
lában a' Duna és Száva partjain éjszak-felé, ez más-  
keppen Alsó Várnak vagy erősségnek-is hivatik,  
minthogy kő falakkal és lántzokkal körül van véve.

2.) A' *Rácz Város*, a' mely 'Sidó Városnak vagy  
Tzigány Városnak-is neveztetik; fekszik a' Szávának  
jobbik partján, vastag kő-falakkal és sorompókkal  
körül vagyon vétetve. A' 3-dik külső Vároft hívják  
*Palánkának*, fekszik nap-nyugot-felé, ennek déli ré-  
sze a' Várnak dombját egy fél hóld formára körül  
véfzi. — A' Vizi Városban vagynak két tágas piatzok,  
melyek egy erőszény formára fekülznek, és két sor,  
egymáshoz foglalt oszlopokkal ékeskednek. Ezen  
kivül

kivül vagyon itt egy jól épült Kereskedő-ház, és mellette két áruló piatzok. Az uttzák többnyire mindenütt áruló bóltokkal és Kalmárok bakanyáikkal tellyesek, mellyeknek olly erefzeik vagynak 'sendely fedélből, hogy a' Vásárlók és árulók a' nap-fény és első ellen fedeztessenek. Az ugy nevezett *Alexándriai* Kaszárnya a' Basának Szerályáva vagy Afzszonyainak Klafstromává tétetett. Káffé házak itten bőven találtnak. Ezen Vizi Városnak két kapui vagynak. 1.) Az Uj kapu 2.) Száva kapu. 3.) A' Péterváradi kapu; és 4.) a' Szabátsi kapu, ezek a' Száva vizére nyilnak: a' többi délre nyilik ugymint 5.) Konfántzinápolyi kapu; 6.) A' Tsászári kapu; és 7.) A' Temesvári kapu a' Duna felé nyilik. A' Szávának bal partján a' Rátz Várofsal által ellenben épültek a' hajósoknak kunyhói; tovább nap nyugot felé a' Szávának jobb partján vagyon a' Tzigányka Falu és a' Tzigány sziget. A' bal partján pedig fennebb a' Téglatsürök vagy katlanok; a' Portékák Kontumátztza; a' Vámház, motsáros helyek, és Besánia, falu. A' Városon fellyül a' Dunában vagynak három hofzszú keskeny szigetek, melyekből könnyen minden hajónak a' Dunán útját akadályozni lehet; a' két nagyobbik szigetet tsak keskeny viz-árok választja el egymástól, a' mely árok mintegy ki-kötő hely gyanánt szolgálhat. Azon szigetben mely a' Várhoz közelebb fekszik, vólt hajdon a' Törököknek egy alkalmas hafzna vehető Föld-várjok, és az ő 50-hajókból álló Sergek ezen Szigetek között tartzkodott. — Belgrádban vagynak 14 Metsetek, és egy Torony, melyet az utazók 15-dik Metsetnek neveznek, egy közönséges Feredő-házzá fordított. A' Görög Vallásuaknak semmi más Templomjok nintsen itten, egy Száva partyán lévő szigoru Imádság-házan kívül, mely Zemlinnel vagy Zimonnyal által ellenben épült: ezeknek Gyülekezete régebben 1200 lelkekre számláltatott, de 1760-ban már Belgrádban tsak 5 Keresztyén Házi-Gazdák vagy Familiák vóltak. A' többi lakosok Osmánok

vagy *Mahumed* Vallásán lévők és 'Sidók alig mennek többre 8 ezer léleknél. Most a' Város a' Duna partján leg népefebb, a' hol leg-hofszabban is meg nyujtották az építéssel; ez az oka, hogy a' mellette le hajókázók Belgrádot fokkal nagyobb és népefebb Városnak képzelik, mint valósággal van. Ambár a' Törökök igen gondotlanok a' közönséges Épületeknek meg-tartásában, a' puszkaporos Bástyát, Magazinumokat, Kaszármákat szintén olly jó állapotban meg-tartották, a' mint kezekhez vették volt. Ezen Város eleitől fogva Magyar-orfzág' kültsának tartatott; de fokkal helyyesebben lehetne Duna' kültsának nevezni. Itten fok Bor, Ris-kása, és Tobák termelztetik. A' Portának elztendönként 100-ezer Tallér hasznot hajtott Belgrád. Innen Konstantzinápolyig 185 óranyi járó föld vagyon, Péterváradig 12 óra, Szabátság 11 óra, a' Dunán által le-felé Pántsova két mért földig fekszik; Zimony pedig által ellenben 1700 ölnyire vagyon Belgrádtól.

### *Belgrádnak régibb Történetei.*

Belgrádnak Historiája telyes meg-jegyzésre méltó dolgokkal. A' Romai Birodalomnak el-oszlása után, Felső Moesia, és azzal egygyütt maga Belgrád-is a' Napkeleti Birodalomhoz tartozott; a' Görög Tsászárok voltak a' Fő Uralkadók benne. A' 11-dik századnak közepe-felé el-szakadott Szervia a' Görög Tsászárok' keze alól. *Mihály* Görög Tsászár le-tsendesítette a' Szerviai pártütést, és ekkor öszve-szövetkeztek a' Görögök a' Pátzinatzitákkal, és el-pusztították a' Száva és Dráva között való Tartományokat. *Salamon* meg-vervén és el-üzvén a' Görögöket Belgrádot-is meg-vette, a' Görögöknek ismét kezekre birt, de azután a' Magyarok lerontották. Serviában egynéhány Urak erővel magokat Despotákká tétették, kik a' Görög, Német, vagy Magyar óltalom alatt vóltanak. *Beánkovits* György Despota a' Rátzok' Vajdája, lárván hogy

a'

a' nevededő Török hatalom ellen általmazhatja magát; tehát Belgrád Várát 1425-ben 'Sigmund Magyar Királynak, némely Magyar Városokért, a' melyek között Bösörmény-is vala, által adta: és ez által Belgrád a' Magyarok kezére birt.

*Belgrádnak a' Törökök által lett első és második ostromlatása.*

Ez után 17-éztendőkkel úgy-mint 1442-ben szenvedte Nandor Vár a' Törököknek első ostromát, 2-dik *Amurates* Török Tsászár meg-szállván ezen Várát, hét hónapig ostromolta, száz fontos gollyóbifokkal tsorbázta annak falait; de a' benn lévő Magyarok magokat vitézül általmazták, és az ostromot vagy erőszakkal bé rohanást mindenkor visszaverték. Ez által kéntelenített *Amurát* 17-ezer leg-jobb hadakozó embereinek el-vesztése után félben hagyni. *Amuratesnek* fia 2-dik *Mahumed*, Konstantinápolynak meg-vevője, fel téve magában, hogy a' Görög fő Várost, úgy-mint Belgrádot meg-vegye, és azután egész Magyar országot meg-hódolja, leg-elsőben is 1456-ban 150-ezerből álló Táboraal Belgrád alá jött, azt a' vizen 200 hajokkal bé-kerítette, és ostrommal körül vette. A' Városban és a' Várban vitéz Magyarok voltak ugyan, de kevésből álló számmal, a' kik, el lévén a' Magyar-országgal való közösüléstől rekesztetve, és szüntelen való ágyuzást kelleivén szenvedni, nem sokáig állhattak volna ellent: hanem a' Vitéz *Hunyadi János* hirtelenséggel egy Sereget gyűjtött, melyet a' *Kapistránus Barát* a' *Keresztes* katonákkal annyira szaporított, hogy 60-ezer főre ki telt. Ezen kívül a' *Kapistrán Barátnak* jóvállására 160 Magyar hajók ereszkedtek-le a' Dunán; e' szerint *Hunyadi* és a' *Kapistrán*, szárazon és a' vizen rajta mentek a' Török hajós *Sergen*, és azt meg-vevén bé mentek Belgrádba a' benn lévő Magyaroknak segítségére. — *Muhamed* jól érzette ugyan e' tsapást, de minthogy az ő ereje a' Magyarokét számmal még most is fel-lyül

lyül málta, tehát az ofromlási tovább-is folytatta. Ujjabb nyugutt Törökök a' tsatázókat szüntelen felváltván, annyira ment az ellenség, hogy lajtorján a' kő falra fel hágtak, és a' Városba bé-ron-  
 tottak. A' Magyarok kéntelenítették Sántzaikat oda hagyván a' Várba bé-szorúlni, és a' külső Vá-  
 rost az ellenségnek hagyni; de az Osmánoknak e-  
 zen való öröme nem fokáig tartott; mert midön a'  
 Törökök még a' Várba is bé-akarnának rontani,  
*Hunyadi* a' rejtek helyekbe rendelt Magyarjaival re-  
 méntelenül tüzesen rá-tsapott az ellenségre, azokat  
 ugy annyira kezdette szabdalni, hogy egész Török-  
 vér folyamat indúlt-ki a' Várból, és a' kit le nem  
 aprithattak a' Magyarok, a' Vár sántzába tafzigál-  
 tak. *Muhamed* mind ujjabb ujjabb segittséget kül-  
 dött az övéinek, ugy annyira hogy a' Törökök az  
 el hüllott felekezeteiknek rakás holt testeikre kénte-  
 lenítették fel-hágni. Hol lenyegetéssel hol igére-  
 tekkel próbálta *Muhamed* a' Várnak fel adását meg-  
 nyerni, de *Hunyadi* meg sem halgatta, hanem fegy-  
 veinek élivel az ofromlókat vizsgálta-verte. Mikor  
 mind ezek által *Muhamed* semmire sem mehetett,  
 ilyen fortélyt vagy tsalárdságot gondolt: hogy tet-  
 telse mintha minden reménységét el-vesztvén, a'  
 Várost oda akarná hagyni, és a' Városból nyakra  
 före liettséggel ki takarította népét, gondolván hogy  
 majd a' Magyarok szaladásnak vélik, és utánnok  
 a' Várból ki rohannak, kiket ő a' tágas helyen fe-  
 les lovagai által el-nyomhat és könnyen le-  
 aprithat: de fel-sült a' fortélyával, mert a' Magyarok  
 a' Várban vesztegségben maradtak; azért a' Törö-  
 kök meg szégyenlvén magokat, ujra közelebb nyo-  
 múltak a' Várhoz, sőt a' Vár-sántzán is által hág-  
 ván zászlóikat ott fel-verték. — Itt nevezetes tse-  
 lekedet vólt az egy Magyar katonától, hogy mi-  
 dön látna ez egy Törököt egy zászlóval a' leg-ma-  
 gocsabb toronyba fel-hágni, hogy onnan győzede-  
 lemnek jeléül a' Török zászlót ki-dugván a' künn  
 fekvő Tabornak bátorságot nyujthasson; tehát ezen  
 Töröknek utánna hágott a' Toronyba, ott midön  
 sem

sem a' zászlót ki-nem vehette annak kezéből, sem a' Törököt meg-nem ölhette, vagy erős lévén, az ablakon ki-nem taszithatta, tehát a' Törökhöz fogódván maga elöl ki ugrott a' Toroly ablakán, és így a' zászlós Törököt is maga után rántotta, hogy mind ketten meg-hóltanak. Ez a' Magyar igazán az életét önként áldozta fel Nemzetéért! — Az alatt a' Város' piactzán véresen folyt az ütközet a' Magyarok és Törökök között: *Hunyadi*, *Kapistrán*, és más Magyar Vitézek a' Várból néztek a' tsatát, várván míg a' Törökök el-fáradnak, hogy akkor serényen ki-rohanván, győzedelmes véget velsenek a' tsatának. *Hunyadi* bátorítja vala Magyarjait az ő őseikről maradott Vitézi Névvel; *Kapistrán* ebreszti vala őket lelki dolgokkal a' tsatára, igérvén nékik boldogságot és szép hirt halálok után. *Hunyadi*, *Zigrai*, *Kanisai* és *Rozgonyi* katonáik eleibe terjesztik vala, hogy Belgrádnak elvesztése által minémü inség fogna a' Magyar Hazára következni; le-rajzolták az ő képzelésekbe a' nyomoruságnak azon lántzait, melyekkel a' Szultán Magyar-országot a' Portához fogná tsatolni. *Kapistrán* fel buzditotta a' Keresztes katonákat, hogy az egész Keresztyénség és a' Magyar Nemzet előtt magoknak nagy Érdemet fognának szerezni mostani vitézségek által, melyre el-is tökéllék az ő katonáik magokban, hogy a' Hazát és a' Keresztyénséget mostani szükségéből életek fel-áldozásával is kezdek meg-szabadítani. Erre *Hunyadi*, *Kapistrán* és minden benn lévő vitéz Magyarok egyszerre le-rohantanak a' Várból, és igen nagy meg-átalkodással rá-tsaptak a' Törökökre. Maga *Kapistrán* Barát nagy bátorsággal bé-ment a' feszülettel az ütközetnek bonyolodásába, és inti vala a' katonákat az álhatatofságra, emlékeztetvén őket midőn a' feszületet fel-emeli vala, az ő Idvezítőjökre, a' ki önként halálra adta magát a' Választottaknak idveségeért. *Kapistránnak* rettenthetetlen példája, úgy fel-élesztette vala a' Keresztyéneknek Hazájokhoz és Vallásokhoz való buzgóságát, hogy egy sem hátralt

közüllök tsak egy lépést is, ugy annyira, hogy a' le-apritott Osmánok' hólt testeinek rakására kezdtek utoljára fel-hágni: még sem tágitott a' fene pogányság semmit-is az ütközetben, és nem akartak meg-futamodni: Sőt magát *Kapistránust* is a' felzülettel már a' Törökök körül vették vala és közelget vala hozzá minden kard élin hordoztatván a' veszedelem; de ide-is elérkezék *Hunyadi* körülötte lévő válogatott Vitézeivel, a' ki előtt minden-felé meg-szaladott az ellenség valamerre ezek fordultak, Itt-is átaljában vévén ezen vitézek a' dolgot, mind azon Törököket, a' kik a' Városból ki-nem akartak szaladni le apritották. De keményen meg-tiltotta *Hunyadi* Vitézeinek, hogy senki a' Törököket a' Városon kívül ne kergesse, hanem hagyják most annyiban a' dolgot. De *Kapistrán* meg-bátródván az eddig való győzedelmen, leg-jobban tartotta most hevenyiben folytatni a' dolgot, míg a' Törökök magokat rendbe nem szednék: azért tsak szaporán el-rendelvén katonáit, közönséges rikoltozással nagy lármával, minden dob, trombita, harangok, ágyuk ordító hangja között ki-rohan a' Törökök táborába, és azt meg rettentvén mindjárt maga előtt kezdte kergetni: *Hunyadi is* a' maga vitéz Magyarjaival el-nem maradott, hanem egyenesen a' Szúltánnak Sátora-felé halított, ott az ellenség ágyuit bé-szegeztette, a' maga ágyuival pedig lövöldöztetett a' szaladó Törökségre, és így igen sok Törököket le-apritván, az ellenséget egészen el-kergette. Azután gazdag prédával tellyes győzedelemmel *Hunyadi* vissza tért Belgrádba. — Kés napokkal a' Török Tsászárnak meg-veretése és el-takarodása után Zimonyban végezte *Hunyadi János Mátyás* Királynak Attya, a' Magyaroknak leg-nagyobb Vitéze győzhetetlen életét.

*Belgrádnak 2dik Bajazet és Szulimán által lett ostromoltatása.*

Közel 70 esztendeig a' Törökök Nandor-Fejér Várat nem háborgatták; hanem a' 15-dik századnak

nak vége-felé, midőn *Maximilián*, 5-dik *Fridrik* Tsászárnak Fia, *Albert* a' Magyar Korona felett vetélkednének: el-jöve 2-dik *Bajazet* Török Tsászár igen nagy Sereggel Belgrád alá, gondolván, hogy véletlenül meg-lepheti a' Várbélieket; de észre-vétvén érkezése, a' Várba a' mint hirtelenséggel lehetett őrizetre valók küldettek. Annyit tsakugyan véghez vitt *Bajazet*, hogy 7-ezeret a' Keresztyének-ből el-ejtvén, mindeniknek az orrát el-vágatta. Azután próbálta pénzel fel-bérlett árulók által jutni a' Várnak meg-vételéhez; de a' Várnak Kommen-dánsa *Kinisi Pál* ki-nyomozván az őszve-esküdt árulókat, azokat igen keményen meg-büntette. Ugy tudnillik: hogy rendre őket meg-süttetvén, kényszerítette a' többit, hogy a' sültet egyék-meg: utol-jára egy maradván közüllök, azt étlenséggel öltemeg. E' szerint *Bajazet* meg-nem vehetvén Belgrádot, a' Magyarok annak birásában maradtak *Szulimán* Török Tsászárnak Uralkodásáig. A' ki észre-vévén Magyar-országának hanyatló állapotját, az Ifju *Lajos* Magyar Királynak neveletlen korában, és a' Magyar fő Rendeknek egyenetlenségét, igen nagy Sereggel a' Száva vizéhez fel-jöve, és fel-tevé magában, hogy minden Várat a' Száva és Duna mentében maga hatalma alá hódíttson. *Lajos* Király meg-szóllította a' Nemességet, hogy fegyvert fogjanak, reménlvén hogy ez által leg-alább 60-ezerből álló nép fogna gyűlni: de az ő parancsolati kedvesek nem lévén, igen kevesen gyülekeztek őszve a' Nemesek, mert sokakat a' kedvetlenség, többeket pedig a' pénznek szük vólta tartóztatott, hogy fel nem ülhettek. A' Belgrádi nagyobb ágyukat *Zapolya János* Fejedelem kérte völt-el bizonyos időre, és még vissza nem adta vala: a' Várnak őrizete igen gyenge völt. *Szulimán* reméllhette, hogy rövid idő alatt a' Várat meg-veheti. *Hedervári Ferentz* völt Belgrádnak Fő-Kapitánnya, ez innen elébb állott, hagyván a' maga hivatalát az alatta való Tiszteknek *Moro Mihálynak* és *Oláh Balásznak*, hűségtelen és érdemetlen embereknek. A'

Király

A' Király küldött Szaporító Serget a' Várbélienek, de *More Mihály* az éleségnek szük vóltát vetvén okúl ezen Serget a' Várba bé-nem botsátotta. Az alatt *Szulimán* a' Várhoz meg-érkezett, Szervia és Szirmia-felől ostromolni kezdette, a' benn lévő Magyarok sokszor vízfű a verték az ostromot; utoljára árulás által meg-vette *Szulimán* a' Várat. Így tudnillik: hogy az őrizet állott Magyarokból és Rátczokból, két Rátcz katona ki-ment a' Török táborba, és meg-beszélte mind az őrizőknek kevés vóltát, mind pedig hogy vólna leg-könnyebb bé ronani; erre hát *Szulimán* ujj Battériákat kezittetvén a' szigetekben, a' Város kö falának egy darabját le-lövöldöztette, mellyet látván az őrizet önként fel-takaradott a' Várba. Egy Mina is fel-gyújtatván, az által a' Vár-falának egy darabja le-omlott: a' Magyar őrizet akarta még tovább is óltalmazni magát, de a' Rátczok unfszólták a' Tízteket a' Várnak fel-adására. *Moro Mihály* meg-ígérte a' Szultánnak a' Vár' fel-adását a' szabados ki-költözésnek fel-tétele alatt, mely a' szert véghez-is ment. Így *Szulimán* Török Tsászár 1521 ben meg-vette Belgrádot, a' Magyaroknak magok Királyokkal való egyenetlenségek, és a' Rátczoknak hitetlen árulások által. Ekkor vólt a' *Mohácsi* veszedelem-is, a' hól *Lajos* Király el-esett.

*Belgrádnak, a' Bavariai Választó Fejedelem Maximilián Emanuel alatt ostrommal lett meg-vétele.*

E' szerint Belgrád 167 esztendeig nyögött a' Török iga alatt. Gróf *Tököli Imreh* az akkori Male contentusoknak Feje fel-támadváo a' maga Királya ellen, 4-dik *Muhamed* Török Tsászárt hivta segítségül. A' Porta élvén ezen alkalmatossággal, Auszriát haddal el-borította, ezen háboruban annyira mentek az Osmánok, hogy Bétsnek kö-falai alá jöttek, de meg-nem vehették, hanem tsufoson el-üzettek, *Leopold* Tsászár el-küldötte Hadi Vezéreit, hogy Magyar országot a' Töröktől el-foglalván, Temesvárat és Belgrádot ostrommal vegvék

körül. A' Baváriai Elector *Maximilián* jobbnak ítélvén elsőben Belgrádhoz fogni, 1688-ban, Aug. 8-dikán 35 ezerből álló haddal a' Száva vizén által költözött, és Belgrádnak ostromához kezdett készülni. A' Seráskier *Inghen* 30 ezerrel és *Tökölivel* Belgrád mellett feküdt táborban, ezek eléggé rajta voltak, hogy a' Tsászári népnek a' Száván által költözését gátolják, de meg-nem akadályozhatták: a' Séráskier meg is akart ottan ütközni, de midőn látta, hogy az Elector által költözött igen nagy erővel, tehát le-tette ütköző szándékát. Ezután a' Jantsárok a' külső Vároft magok fel prédálták, azután fel-gyújtogatták, a' Seráskier pedig el-vonta magát Szemendriába. Belgrádból 5-száz hajók mindenféle gazdagságokkal terhelve, a' Németek' szeme láttára a' Dunán le-indultak: eléggé sajnálták a' Tsászáriak, mikor látták a' gazdag prédát kezeből ki-tsúfzni, indultak azoknak kergetésére-is, de csak négy hajókat foghattak el. Ekkor meg-keferehdvén, neki estek a' Küiső Városoknak, és az ott maradt portékákban másodszori prédálást tettek, de ez csak olyan volt mint a' meg-szedett szöllőben a' tollózás: a' hol a' Jantsárok meg-nem gyújtották volt, ezek ott-is meg gyujtogatták; senkinek sem volt gondja a' tüzet őlteni, és így az egész Város kevés órák alatt a' lángnak prédájává lett. Tiz-ezer Rátzok és 'Sidók feleségeikkel jöttek a' külső Városokból az Electorhoz, és őltalemért esedeztek; *Maximilián* meg-halgatta őket és Tsászári Jobbágyoknak befogadta. — *Oki Uldurnak* hívták Belgrádnak akkori Kommendánsát; az őrizete állott 20 ezerből; éleség és hadi-készület bővséggel volt a' Várban. Az Elector egynéhányszor fel-kérte a' Várat, de hijában; azért a' közelgető Sántzok készülgetvén, igen feles Bombák hányattak bé a' Várba, ugy annyira hogy a' Várbeli kiáltás és jajgatás a' táborba ki-hallatott: négy Battériákról, mindeniken 26 ágyuk lévén, a' tornyok és Bástyák öfzve lövöldöztettek; a' kő-fal az árkokba bé-omlott, és 300 lépésnyi hosszúságu tsorbaság esett a' Vár' falán.

Az ostrom alatt lévő Törökök sok ízben próbálták ki-ütni, de mindenkor vesztésekkel üzettek vissza. Az Elector maga elment a' már készen lévő közelgető Sántzokban a' Vár árkaig, katonáit szóval és pénzel serkentette. Egy sötét éjszakán 150 Hajókat Belgrádon alól küldött, ottan egy hidat készítettett, és így Belgrádot szárazon és vizen bérekéltette. *Eugenius* a' ki már ekkor az ostromlók között jelen volt, elfoglalta a' külső Vár árkat vagy sántzát. A' Minák hová tovább mind jobban bé-hatottak a' Várnak falai alá; a' Várbeli ágyuknak pedig nagy része le döntetett. A' Komendáns *Okli Basa* még az ekkori utolsó felkérést is megvetette. Azért a' Választó Fejedelem rendelést tétetett mindenfelől az ostromra, vagy az erőszakos bérontásra; hat ezer ember vala a' tsorbán lejendő béhágásra rendelve; más csoportok ismét a' kapukra és körül a' Várnak más részeire és ahol a' minák felgyújtandók valának. E' szerint a' bérontás öt-felől egyszersemind elkezdődék; *Scherfenberg* vezérelte a' tsorbánál elől bé-rohanókat, *Steinau* vala a' második tsorbánál Vezér; *Commerci* a' Duna kapunál, *Hausler* a' Szávai kapunál, *Plini* a' Vizi városnál, vezérelték az ostromot. — Azon kívül az egész Tsászári Had, rendben állván Dob, trombita, hadi-musika szó között megereftett zászlókkal kíséri vala a' bérontókat; *Emanuel* volt a' kiáltásra rendelt szó; az ágyukok 3 ízben hajigáltak Bombákat és egyéb tüzes eszközöket a' Várba, és ez a' harmadik ágyu lövés volt a' jeladás mindenfelől az egyszersemind bé-rohanásra, *Szerini* vala az egész ostromnak Fő igazgatója, és e' szerint el-is kezdődék. A' ki-rendeltek mind a' két helyen egyszerre felhágának a' kö-falnak tsorbájára, melyre a' Törökök egy kevésbé hátrább vonulának. Önként akart menni *Eugenius*-is az ostromlókkal, de az Elector maga mellett megtartotta ötét mondván: „Maradjon itt velem *Eugen*; majd ha a' miénknek szüksége lészén a' mi segítségünkre, akkor tanátsunkal őket segítjük, és vi-

gyünk nékiek nyugutt segedelmet : A' minthogy nem sokára ugy-is szükség vólt a' segittségre, mert a' Törökök egész erővel rohanának az ostromlókra, és már a' Németek kezdenek vala hátrálni, a' mikor Szerényi ujjabb Batalionokkal oda érkeztén, a' falnak tsorbáira másodsor-is fel-hágának: de ekkor más véletlen nehézségre találtak, ugyan is: a' kő-falnak tsorbáján belől egy mély és széles árok áfatott vala, és az ároknak belső partján töltés sántz vala készülve, melyből a' Törökök kedvekre lövöldözhatték a' tsorbán állókat. Szintén két óra alatt tartott így a' kétséges tsata, igyekeztek ugyan a' Németek oldal-félt, és más helyen-is bérontani, de mindenütt éles fegyverekre találtak. Már ugy láttzott, hogy az ostromnak szerentsélen ki menetele fogna lenni, a' mikor az Elector, Herceg *Eugeniuszal* oda érkezének, az Elector kardot rántván fel-hága a' falnak tsorbájára, és a' már hanyatló bátorságot ezen tselekedetével és intő biztató szavaival ugy helyre hozá, hogy a' Tsászári katonák egy Summába bé-ugrosának a' belső árokba, és abból ismét lajtorjákon ki-kezdének a' Török puskák' végeihez hágni, és így a' töltött sántz megül is a' Törököket el-kergeték. Már ekkor a' neki mérgesült Tsászári katonák, minden életben lévő Törököket irgalom nélkül aprítottak, bé-terítették az utzákat hólt testekkel. Az őrizetnek egy része a' Kastélyba rejtezett és onnan fehér zászlókat dugott ki; de már ekkor késő vólt, mert a' Tsászáriak ott is a' Kapukat bé-rontván, mind egy láb-ig ölzve-apprították őket. És így vették-meg a' Keresztények 1688-ban Septemb. 6 dikán Belgrádot fegyvernek erőszakja által, vagy ostrommal.

*A' Törökök és Tatárok Belgrádot ostromolják.*

*Guido Starenberg* az új Kommendáns igen okos és derék katona, *Cornerussal* edgyütt minden igyekezetét arra fordította, hogy a' Várnak le lövöldözött kő falait helyre állithassa; de ezen igyekezet  
mel-

mellől el-küldetett, és Nifsába rendeltetett: Helyébe jött *Aspermont* Belgrádi Kommendánsnak. A' Tatórok 20-ezerből álló számmal 1690 ben Septem-bernek végén Belgrád alá jövének, a' hová nem sokára a' Fő Vezirius is meg-érkezék 40-ezer Törökökkel. *Aspermont* el-restelkedte vala a' kö-falaknak meg-földözását, az árkoknak ki-tisztítását, és ez által a' Törökök könnyen a' Városhoz férhet-tek, hét Batteriákból lövöldözték a' Várat; az os-tromnak nyóltzadik napján Hertzeg *Kray* segittsé- get vitt a' várbélieknek, és azt reménlette, hogy a' télnek közeledése által addig győzi az óltalma- zást, mig az ellenség a' hideg miatt félbe fogja hagyni az ostromot; de még azon napon a' Vár a' Törököknek, egy különös tötrénet által kezekre bi- rék: délután tudnillik a' belső Kastélyban az ónnal fedett torony meg-gyuladott, mellyet ugyan az őri- ző katonák szerentsésen meg óltottak; de tsak ha- mar azután ugyan a' Várban három Puska-poros Magazinok a' levegőbe repültek, melyek, körül-be- lől nagy pufztitást tettek; két hoszszú darab kö- fala a' Várnak ezen iszonyu rendülés által le-om- lott; a' Száva-felé két Bástyák a' közöttök lévő fallal vagy Kurtinával le-szakadtanak, és a' Vár' árkát omlásokkal annyira bé-töltötték, hogy az el- lenség ló-háton is bé-mehetett. Ezen omlás sok á- gyukat és szintén 3 egész Batalionokat temetett-el. A' Vizi-város-felől-is a' puska-por gyuladása 1100 embereket ölt-meg, sok sajkákat el-merített, háza- kat öszve-rontott és igen nagy károkat tett: nevezé- tesen a' kö-falakat itt nem tsak le döntötte, hanem fel vetette a' levegőbe, és darabonként széllyel hin- tette a' várban, ugy hogy minden szegelet részes volt a' véletlen tsapásban, senki sem tudta e' vélet- len tsapásnak okát, de senki sem tudta hogy óltal- mazni életét. Azon éjtszakán ugy el fogta a' remü- lés a' még életben maradtakat, hogy hajnal hasad- takor minden a' kiben lehellet volt, szaladott-ki a' Várból; a' katonák a' Duna-felé szaladtak, hogy a' halált el-kerülhessék; Hertzeg *Kroy* bajosan me-  
neke.

nekedett-meg öszve-omlott házából, ki-szaladott a' piatzra, ott találta Gróf *Arkhintót* tsak 5 ép fegyverekkel. *Aspermont* az ugy nevezett *Kára-Mustafa* Tornyanál szándékozott a' szaladó katonákat öszve-szedni, és a' Várba visszateríteni, de már a' Törökök oda bé-hatottak vala, és nagy rivalkodással kardot rántván, rohannak vala az alsó Városba a' szaladók után: már fetskendeztetik vala széllyel a' Keresztyén-vért, mely mézszárlásban tovább-is feresztették volna kardjokat és dühöségeket, ha ujjabb szerentsétlen tsapás némely Keresztyéneknek életét meg-nem tartotta volna. *Aspermont* tudnillik a' Vizi-városhéli Magazinba 5-ezer Mázsa tüzi port rakatott vólt-bé, ezen épületnek-is bóltozatja, a' Várból ide hullott kövek és a' rendülés által meg-sértetvén, ekkor bé-szakadott, ez által a' tüzi-por meg-gyúlt, melynek ordító lövése és dörgése a' Keresztyénekben-is kárt tett ugyan, de a' Törököket ugy meg-rémitette, hogy meg-szüntek a' mézszárlástól, mert azt gondolták, hogy a' Keresztyének valamely Minát gyújtottak-fel azért, hogy a' Törököket fel-vettefsék: mig tehát ők meg-állapodván azon tanátskoztak, hogy valyon bátor-ságos é a' Keresztyéneket kergetni, né talám más Minát is fel-fognak gyújtani? az alatt *Hertz. Kroy*, *Aspermont*, *Arkhintó* és mások időt nyertek magoknak arra, hogy sajkára kapván, el-eveztek a' veszedelem elől. Azután a' Pogányok rendre vévén a' Városnak utzáit, minden ott talált Keresztyéneket fegyvernek élére hánytak, és így Belgrádot vidékével edgyütt nyóltz napok alatt magok járma alá hódították.

*Hertzeg Kroy Belgrádot ostromolja, de meg-nem veheti.*

Három esztendő múltván próbát tett *Hertzeg Kroy*, hogy *Nandor-Fejérvárat* az Osmenok' kezéből ki-ragadja; tudnillik 1693-ban *Julius'* 31-dikén 33 *Regementekkel* a' *Száva* vizén által költözött,

és

**és Belgrádot meg-szállotta.** A' Várban őrizeten vóltanak 8000 Törökök; a' Bátyák és Batteredák nem tsak ujjonnan helyre vóltak állitva, sőt meg-is vóltak szaporitva; a' Tsászári Hajós sereg gondolkozva közelített a' Várhoz, minthogy a' nehéz ágyuk későre érkeztenek-meg a' Táborhoz. A' Nagy Vezér akkor tsak 3 mértföldnyire vólt már Brassótól, és szándékozott Erdélybe bé-ütni; de hogy meg-hallotta Belgrádnak ostromát, ide sietett. Hertzeg Kroy Sept. 7-dikén éjtszaka 8-ezer emberrel egy igen véres ostromot próbált, de az erőszakos bé-rontástól nagy veszteséggel visszavetett; és azután meg-érkezvén a' Nagy Vezér-is, kéntelenített Belgrád ostromát Sept. 10-dikén félben hagyni. És így Nandor-Fejérvár ekkor a' Törökök' kezénél maradott, melynek birásában azután a' Károlovitzi béke-ség-kötés-szerint-is meg-maradtak. — Ezen ostrom nevezetes arról, hogy ekkor az Osmánok semmi költséget, munkát és fáradságot nem kiméltettek az őltalmazástól; szüntelen sok ezer emberekkel dolgoztattak; az egész Város körül mély Sántzot ástak, sok Batteredákat, ki-nyuló szegeleteket, Bátyákat, Föld-várákat 's a' t. készítettek. A' Magazinumok minden-féle dolgokkal tellyesek vóltak, a' Városban vólt hat-száz ágyú, és 20-ezer ember őrizet: kik között 20-ezer Jantsár, 4-ezer Arnóta, 3-ezer Spáhis, és 2-ezer Tatárt vólt. A' Komendáns vólt *Musztafa Basa*. Még soha az előtt nem vólt Belgrád illy formán meg-erősítve.

*Belgrádnak ostroma Printz Eugenius által; kinek táborát Kuiperli második Belgrádnak itélvén, formáson ostromolja.*

Béke-ségesen birván az Osmánok Nandor-Fejér-Várát 27 esztendő alatt, a' Keresztyének ismét el-vették tőlök. Erre alkalmatosságot szolgáltatott e' következő dolog: A' Velentzeiektől elfoglalták vala a' Törökök *Kándia* vagy *Kréta* szigetét; ezektől viszont amazok *Morea* vagy *Peloponnesus*

*nefus* fél-szigetet, és ez iránt kotzódás vólt közöttök: azért a' Törökök el végzék magokban, hogy azon Közönséges-Társaságon nagy erővel boszszút álljanak; és az meg lévén, egy fáradsággal a' Magyar országhoz tartozó Tartományokra is bé-üfse-  
nek. A' Portának ezen szándéka sok-féle környül-  
állásból, és nevezetesen el-fogott Levelekből meg-  
tudódott. *Károly* Tsászár, a' ki a' békeiséget in-  
kább szerette mint a' háboruságot, ajánlotta a' Por-  
tának ott lévö Követje *Fleischman* által, a' maga  
közbenjárását a' Porta és Velentze között; de a'  
Szúltán, nem hajolván semmit az eleibe terjesztett  
dolgokra, fel-tételénél akart maradni. Hertzeg *Eu-*  
*genius*, a' ki nagy Tekintetben vala *Károly* Tsá-  
szár előtt jóvallotta ezen környülállások között a'  
háborut, rész-szerint mivel a' Tsászárnak bétületé-  
ben forgott, más felöl mivel az egész *Kerésztyén-*  
ségnek örökös ellepségét igen szükséges vólna meg-  
zabolázni; és továbbá mivel a' *Károlyitzi* békeiség,  
melyben a' Velentzeiek részeseek kényszerit a' fegy-  
ver fogásra, *Károly* Tsászár bé vette *H. Eugeniushnak*  
tanátsát, meg határozta a' háborút, és a' Fő Vezér-  
séget által adta s. t. *H. Eugeniushnak*, oly telyes hata-  
lommal, hogy maga tettése szerint folytassa a' há-  
borut. *H. Eugenius* először minden szükséges dolgo-  
kat bé-jelentett, öszve-gyűjtette a' meg kívántató ha-  
di költséget, és meg-tévén a' készületeket, maga-is  
hajón Bétsből le ment *Futakra*, a' hová a' Fő-Ha-  
di-szállást rendelte vala. A' Duua partján fekvö  
minden Városok, mint: *Posony*, *Komárom*, *Elzter-*  
*gom*, *Buda*, 's a' t. ágyujok dörgései között nagy  
örömmel köszöntötték a' hajókkal közelitö Hertzeg-  
get; *Futaknál* várta *Eugént* az Interimális Fő-Ve-  
zér Gróf *Pálffi János*, a' kinek a' nagy Hadat vagy  
tábort meg mutatván, a' Fő Vezérséget által adta.  
Akkor az *Austriai Ház*nak Hadi ereje 150 ezerből  
állott, ebböl 120-ezer Lélek, három szakaszokra  
osztva, vólt a' Török háborura rendelve, a' többi  
a' Várak óltalmára itthon maradott. A' próbált  
katonáknak velejéböl meg-tartott a' Hertzeg magá-  
nál

nál 80-ezeret, a' többivel Erdélynek, Horváth- és Tóth-országoknak széleit fedeztette. Tizen-hat hajók kísérték vala-le a' Hertzeget a' Hadi-szállásra; 55 Batalionok, 163 Svadronyok mind öszve 60-ezer fő készen várták ötet a' Duna' partján. A' Török Nagy Vezérnek *Kumurginak* Belgrádnál fel-ütött tábora 180-ezerből állott. A' Károlovitzi békeség kötés először az által bomlott vala fel, hogy a' Törökök Péterváradnál a' Tsászári Sergekre ütöttek, mellyeket *Pálfi János* vezérel vala, azután más helyeken-is estének apró tsatázások. *Eugén* azért feltevé magában, hogy az Osmánokkal meg-ütközzék; „mert ugymond; az ütközet leg rövidebb, könnyebb, és ditséretesebb útja a' győzedelemnek.“ Ezen feltételre a' Grálifok' gyűlése-is rá-állott. A' Hertzeg azért minden Generálisnak Rgmtnek és Svadronnak irásba eleibe adta mihez keljen tartani magát. Aug. 5. dikén 1716-ban Péterváradnál valóságos ütközetre ment a' dolog, melyben a' Törökök meg verettek; a' Tsászáriak ezen győzedelemmel Temesvárnak hatoltak. *Musztafa* a' maga Sergével segítségül akart menni a' Temesvárban lévő Törököknek; de 4-ezeret a' tsata helyén halva hagyván, a' többivel Belgrád-felé visszafutott. *Eugén* minden igyekezetét arra fordította, hogy Temesvárból és az egész Bánátból a' Törököket ki-szorítsa; 451 el-esztekte és 2-ezer sebesültekte került *Eugénnek* a' Temesvári külső sorompók erőszakos meg-vétele; azután a' Város és a' Vár hofzizas ellent állás után Oktob. 12. dikén fel-adta magát, éppen azon napon, mellyen *Károly* Romai Tsászárnak választott: mind öszve 4-ezer emberbe került Temesvárnak meg vétele; de ennek meg-vételével az egész Bánátból ki-üzetett a' Törökség. Ezzel el-végződött ezen esztendőbéli háboru, mely *Károly* Tsászárnak 9 millio forintba és 20-ezer ember' életébe került. Hertzeg *Eugenius* télre kelve fel-ment Bétsbe, hogy a' jövő esztendőbéli háboruról tanátskozzék. Györött keresztül menő útjában a' R. Pápától egy meg-szentelt kardot és kalapot kapott a' Hertzeg ajándéku. *Merci*, a' ki a' Bánátban teli-

szal.

szálláson lévő Hadnak Fő-Vezérjéül hagyatott vala, azon télen 2 millio forintot gyűjtött-bé a' Hadi Kafsába. Valamint *Eugén* ezen télen a' jövő háborunak készületeivel szorgalmatoskodott, ugy a' Törökök sem henyéltek; Belgrádnak sántzait építették, az élés és Hadi-Tárokot tömték, és a' Hadi-népnek jóvát Belgrád körül gyűjtötték. *Károly* Tsászár a' Háborunak első esztendejében hadi adóval nem terhelte Tartományait, de a' második esztendőre minden Tartományokból öszve-vévén, Silesiát és Neapolist-is oda számlálván 15 millio forint gyűjt-bé a' Hadi-adóban. A' következett 1717-dik esztendőben az Auszriai hadi-nép 162-ezerből állott, melyből 140-ezer a' Törökök ellen küldetett. A' Fő Tábornál 100-ezer ember vólt; a' Baváriai, Hafsiai, és Anspachi segítségét oda nem számlálva. A' 7 ágyuzó vagy Frégát hajókhoz még három készült azon télen, ezeken kívül fok sajkák és apróbb hajók készültek a' Dunán a' Törökök ellen: nem kevés száma vólt az eléft hordó és hidnak való hajóknak-is. A' háborunak könnyebbitésére már Mártziusban a' Budai, Eszszegi, Péterváradai, Szegedi, és Temesvári Élés-Tárok tele rakattak. A' Vafas Németeknek ekkor vas-káskét osztatott, a' Török kard' vágás ellen: a' Gránát-rofoknak pedig kézbéli mozsárok osztattak, a' gránátoknak el-lövésére; ezek tehát készületei vóltak a' következő háborunak. Printz *Eugenius* hat napok alatt Bétsből Futakra érkezett, és tellyes hatalma vala a' Hadat el-rendelni az ellenséggel való bánásra; az egész Had állott 176 Sqvadronból, és 61 Batalionokból; a' Printznek keze alatt vóltak még három Feldmarsfalok, 4 Hadi-Tár-Mesterek, 5 Lovafság Generáljai, 20 Feldmarsfal-Lájdinántok, és 28 Generál-Májorok. Jöttenek az *Eugenius* oskolájába tanulni 42 idegen ifju Printzek-is, ezen kívül fok Frantzia és Lengyel ifju Hertzegek, igen fok Grófok és más Kavallérok. Ezen esztendőbeli háborunak kezdetére vala Belgrádnak ostroma rendelve, ehez képest ugy vólt el-intézve, hogy véletlenül

lenül a' Dunán által költözködjének; a' Duna vizét pedig, a' Tsászári hajós Seregnek elől-járója *Schwendiman* óltalmazza a' Török hajók ellen. *Eugenius* tehát el-rendelte a' Sergeket az által költözésre; *Merci* volt az első transportnak vezére; a' gyalogoknak, kik 24 Gránátéros Kompániákból, és ugyan annyi Batalionokból állottak, a' hajókra rakodás előtt 30 töltés osztatott; rév part volt választva *Pántsován* alól egy Státzióval. — Szép dolog volt nézni az által-költözésnek kezdetét! A' Hadi Páter meg-szenteli vala a' hajókba szálló katonákat, ajánlván nékiek a' Keresztyén Vallásnak terjesztését; a' Printz *Eugen* írásba adván kinek kinek kötelelségét, szerentsét kíván vala nékiek a' parton állva az által hajókázásra, igérvén hogy majd maga-is követni fogja őket; a' hajós sereg három részre oszlott vala; egy rész fel-hajtott a' Dunán, a' Temes folyamatjának töltéséhez, hogy a' Belgrádi hajós sereget szemmel tarthassa; más rész le-felé evezett, hogy a' Szendrő és Pántsova-felől jöhető Török hajókra figyelmezzon; a' harmadik rész, egy sorban 30 ágyukkal jól meg-rakott hajók indultak a' transport hajók előtt a' túlsó part felé; a' transport hajókhoz voltak kaptsolva a' hidnak való hajók-is. *Merci* meg-mondotta volt, hogy mi-helyt a' túlsó parthoz szerentsésen fog közelíteni, onnan jelt ad; a' mely meg-esék egy ágyu dördülés által: és azon szempillantásban minden tábori láрма, ordítás, dob, trómbita-szó, puska és ágyu ropogás el-kezdődött; melyre a' tulsó parton lévő Törökök úgy meg-rémültek, hogy felejtették ezeknek a' partra ki-szállását akadályoztatni, hanem az ágyu-gollyóbifok elől meg-futamodtak. Melyre ezek leg-ottan a' partra ki-szállottak, zászlóikat meg-eresztették magokat Spanyol-forompókkal körülvették, és minden utak-felé ágyukat szegeztek-ki. Az egész által-hajókázásnak ideje alatt, a' Hadi Pap a' Hertzegnek gyémántos feszületét a' Bánáti parton az Ég felé fel-emelve tartotta. Reggeli 7 órakor három Transportban az egész gyalogság által

költözött vala, és az ellenség földén megvetette vala lábát; a' harmadik Tránsportal által költözött maga *Eugenius*-is, és minden idegen önként jött ifju Hertzegek. A' Visnitzai-hegy tetején, egy Stáztioval Belgrádon álól, tartottak a' Keresztyének Junius' 15-dikén leg-első éjjeli vigyázatot. Az első Transportnak által indulásakor el kezdődött a' Dúnán való hidnak készítése-is, a' Temesnek töltséré-nél el kezdve, egynéhány szigeteken keresztül, 48 hajókra épült a' hid a' Serviai partig. Más nap virradtakor a' hidon vezette keresztül *Pálfi János* a' lovaságot. *Bekker* és *Harsch* vezették az ágyukának egy részét; és Juniusnak 17-dikén a' Tábori-szekerek végezték el az által-költözést. E' szerint az által-menetel fényes nappal, nagy sereg Töröknek szemeláttára ment véghez, még-is egy főnek is élete el-nem veszett. Ezt a' szerentsét annak lehetett tulajdonítani, hogy *Merci* olly helyet választott vala a' ki-kötésre, a' hol a' Serviai parton egy nagy motsáros hely vólt, mely a' Törököket a' közelítésben akadályoztatta; a' mit pedig a' sáros fertőn tull lövöldöztek, az igen erőtlen vólt. Az ujj hidnak őrizetére maradtak 6 Batalionok, hogy az Orsovaiak ellen óltalmazzák. Mihelyt a' szükséges készület a' hidon által-takaradott; leg-ottan Belgrádnak bé-kerítéséhez nyultak: *Pálfi* 48 Svadron Lovasággal körül nyargalta Belgrád vidékét. Maga a' Hertzeg meg-visgálta a' Duna és Száva közét, és ottan élete veszedelmében is forgott; mintegy 1200 Spáhsok a' rejtek helyekből rá-ütöttek a' *H. Eugen* kísérő seregére; egy Török Tiszt keresztül vágott a' hadi renden, és már tzielba vette vala a' Hertzeget puskájával, de azon szempillantásban egy vasas Német által agyon lövetett. Az ellenség fegyver által visszavereték, és a' Tábor hely min-gyarást ki-jegyeztetett. *Eugenius* bé-sántzolta magát, és táborát mind a' várbéliek ellen, mind pedig a' hátulról jöhető ellenség ellen, azért hat *contra vallationak* és *circumvallationak* linéák húzattak, az első csak 800 *pertica* vagy rudnyira vólt a'

a' Várostól, és a' Dunától fogva a' Szávaig ért. A' Contravallatio linéájának árka 10 lábnyi szélességű volt; a' másiknak pedig 16, és a' mélysége 10 lábnyi. A' mely fedező sántznak (*Parapet*) 10 lábnyi magassága volt; Rá nézve olyan volt az egész sántzolás és a' Föld-várak, mint egy erősség, és nem mint tábor: ezen egész munka pedig Jun. 20 dikától fogva Jul. 9 dikéig egészen elkészült. A' két Sántz linéa között való tágaságban feküdt az *Eugen* egész tábora. — Minekutánna az egész Táborban minden Seregek, ki ki maga helyére, vagy a' hidnak őrizetére, vagy kapuk eleibe elválnak rendelve; a' hidat elébbeni helyéről felszedvén a' Várhoz közelebb a' Tábor végéhez 127 hajókra újra felépítették. A' várbéli Törökök lebotcsátottak ugyan három szurkos égő hajón épült malmot, hogy az által a' hidat felgyujtsák; de a' hidnak őrzői sájkákkal eleibe mentek az égő hajóknak, és azokat felfogták, hogy a' hidhoz nem érkezhettek. Jun. 25 dikén tehát egészen elkészülvén a' hid, a' Keresztyén tábornak jó közösülése volt a' Bánáttal. — A' Száva vizén még mind eddig a' Törökök hatalmaskodtak, és birták Zimony városát is; de ekkor mindenfelől szorulván a' dolog, tartottak attól, hogy a' Keresztyének elrekesztik őket Belgrádtól, és mind fogságra esnek; azért önként Zimonyból Belgrádba által-takarodtak. Generál *Hauben* mingyárt Zimonyt őrizettel megakasztotta, a' Száván hidat csináltatott, és így közösülést kapván a' Nagy tábornak felső végével; Belgrád szárazon és vizen bévölt kerítve. — A' Belgrádiaknak nagy szállka volt a' szemekben ez a' két hid, mellyeknek elrontására feltevék magokban, hogy minden erejüket meg próbálják, de minden igyekezetek föllibe ment: ugyan is két részre vala osztva a' Keresztyén hajós sereg, *Anderson* a' Dunán úszó hajókat vezérelte, *Schvendiman* a' Száván lévőket. A' Törökök 50 hajókkal Jul. 5 dikén a' Belgrád falai alól, egy Szeretsennek vezérése alatt, a' Dunán fel felé a' *Schwendlman* hajós Serge ellen indultak;

tak; szüntelen való ágyuzás alatt már 30 lépésnyire közeledtek vala a' Keresztyén hajókhoz, mikor ezek tüzet adának; az ütközet vakmerő-képpen mind két részről véresen folytattatott; maga a' Szeretsen a' Törökök' Vezére-is életét vesztette, és azal vége lett a' tsatának. — A' mit a' Törökök egész erejekkel-is véghez nem vihettek, azt véghez vitte egy hirtelen támadott nagy szélvész, mely mind a' két hidat elszaggatta, mely által a' Keresztyének nagy károkat szenvedtek: a' Törökök-is éltek az alkalmatossággal, és hajókon leg-ottan megjelentek a' zürzavarban, de a' partra szegezett ágyuk által, véres fővel visszaküldettek hajó földözni; és mind a' két hid kevés napok alatt ismét helyre állittatott. — Szintén egy hónapig feködt a' Keresztyén tábor Belgrád alatt; és azon egész idő tsak készülődéssel tölt-el: majd 60 hajókon nagyobb ágyuk, Sántz kofarak, *Fafinák* érkeztek a' Keresztyén táborhoz, mely készülétek elrendeltetvén, a' Belgrádiak előtt második várnak tettettek, a' mint egy fel-fogott Török Levélből is ki tettett: a' melyben a' Belgrádi Kommandáns nem jóvallja a' Nagy Vezérnek a' Keresztyének Táborára való ütést. Az alatt Belgrádban szük kezdett lenni az éleség, és az abraknak nem léte miatt 4 száz lovaknak hát-gerintz tsontját bé-törvén vagy vágván a' Várbelick, ezen benna lovakat ki-kergették a' Várból a' Keresztyéni Tábor-felé. Már ekkor elkezdődött a' Várnak lövöldöztetése; a' Törökök ugy gondolkoztak, hogy *Eugén* a' Serviai oldalát szándékozik a' Várnak ostrommal meg-próbálni, azért ottan a' töltött kö-falakat jó rendbe szedték, 150 ágyukat azokra ki-szegeztek, és minden szorgalmatosságaikat azon részeknek erőltetésére fordították, ott a' föld alá Minákat ástak és azokat tüzi-porral keményen meg töltötték: a' viz felől való gyengébb oldaláról a' Várnak ugy láttzik el-felejtkeztek, vagy nem tartották gyengének; mert feleségeiket és vagyonnyaikat bátorságnak okáért a' Vizi-városba költöztették; holott maga *Szuli-*  
*mén*

*mdn* Tsásár-is a' viz-felől vette vólt-meg Belgrádot. — Generál *Marfigli* a' Sántzoknak ásatásában foglalatoskodik vala, a' midön 4-ezer Jantsárok a' Dunán fel-hajókázván, rá-ütöttek; *Marfigli* nem lévén az ellent-álláshoz készülve, hirt adott Generál *Heisternek* és kért tölle bártsak 3-száz Húszárokat, de nem küldöttek néki segítségét, az alatt *Marfigli* egy gollyóbis által el-esett: azután Obestlajdinánt *Plumberg* és maga *Heister* segítségül érkeztek, a' Törökök visszaverettek, de maga *Heister*-is itt vesztette életét. — Ettől fogva 26 ágyuk és mozsarak a' Vár, Rátz-és Vizi-város-felé szegezettek; más ágyuk ismét a' Török sajkákra, és a' szigetben el-lántzolt Törökökre. — Julius 23-dikán parantsolta *Eugén*, hogy a' Nagy Battériáról kezdjenek tüzelni; ezen lövések annyira megtorbázták a' várbéli ágyukat, hogy azok többnyire el-halgattak, vagy a' mi keveset lövöldöztek is erőtlen vólt. A' vizi-és Rátz-városban a' külső ágyuk sok pusztitást tettek vala, sok Házak porrá égtének; néha egy Bomba több házakat-is meg-rontott, irtozás vólt nézni, mint el-borította a' láng a' vároft; a' benn lakó Törököknek sohult sem vólt maradhatások, mindenütt nyomba követte őket a' Halál; az utzákon az el-pattanó Bombák, Haubitz gránátok, az épületekben a' bé-omló kö-falak üldözték. A' nagy Battériához Hertzeg *Eugén* még más kettőt kélzítettett, melyek arra rendeltettek, hogy a' várnak kö-falán tsorbát lövöldözzenek: a' mit nappal lödöztek, azt a' Törökök éjjel ismét bé-földözték, és a' le-döntött ágyuk helyett másokat hoztak a' Vár-fokára; de minden munkájok más nap ismét porrá lövöldöztetett. — A' többek között egy bomba a' puska-por tsináló műhelyben lévő Salétromnak és kén-kőnek bövségét meg gyújtotta; ezen matériák meg-olvada lángal folytanak, és a' körül belől lévő épületeket meg emésztették, mellyeknek tüzet ki-óltani lehetetlen vólt: ez a' tűz el-harapodzott a' rakás gránátokhoz és bombákhoz, melly azt okozta, hogy azok szélyel szökdösvén, sok Törökök ezek által, a' magok tnajdon hadi-készülleteik

leteik által az halálnak prédáivá lettenek. — Printz *Eugénius* parantsolatot ada, hogy *Servia* felől a' Várost kezdjék ostromolni; az ellenség élelem dolgában szükséget kezdett szenvedni, mely szükséget rákéták által a' Nagy Vezérnek tudtára adták. Szeptembernek 6 dikán a' külső Városból 12 ágyuikkal edgyütt bejebb húzták magokat a' Törökök, mely által alkalmatosságot adtak Grál *Bévernnek*, hogy elébb nyomúljon, a' körül lévő házakat felgyújtotta, és annyira közeledett, hogy a' magokat elszántzó Törököknek munkáját akadályoztatta. — Még eddig a' főbb ostromlás a' *Viz* felől a' *Rácz* és *Vizi*-városra folytatódott. Az ellenség ismét próbát tett, hogy égő hajók által a' hidat felgyujthassa, de ismét fel-sült. Generál *Merci* azonban egy Szigetet elfoglalt, melyben 2-ezer Törökök elszántzólva valának, és igen sok hajóik voltak a' szigethez ki-kötve. *Merci*, *Lobkovitz* és *Neuperg* 1000 gyalogokkal és 350 lovasokkal hirtontottak a' Törökök' sántzába; 600 Törököt fegyvernek általa megöletenek, a' többi vagy hajókra kapott, vagy a' vízbe ugrosott: a' hajóknak egy része, főképpen egy nagy Frégát a' *Keresztyéneknek* prédául jutott. *Schvendiman* a' sziget között való Kánalist elfoglalta. — Már a' *Keresztyének* a' *Rácz*-városban kemény lábra helyheztették magokat; az ágyuzás és égés által a' Várban az élés házak is kárba mentek; sok metsetek öszve omlottak. A' nagy puska-poros *Torony* vagy *Magazin*, mely töltve vala' tüzi-porral, a' Törököknek tulajdon vigyázatlanságok által a' levegőbe felvettetett; ugyan is: Naponként hoztak ki a' Törökök onnan bizonyos Tonnákban puska-por; egy ilyen Tonnának vagy hordónak valamely hafadékán a' puska-por folydogalt ki, a' leg-belsőbb föld alatt lévő bóltól fogva, az utzára kihozott hordókig mintegy ösvényt tsinált a' puska por' folyása: béváltak ugyan már zárva a' *Magazinumok*' vas ajtói, de az ajtó alatt is öszve-ért a' folyás, és azt a' Törökök észre nem vették addig, míg nem látták, hogy egy a'

a' Száva-felől be - lövetett bomba ott a' Tonnák mellett el-sülvén, a' föld színén futni kezdett a' tűz mind a' hordók mind pedig a' Magazin felé, és azon szempillantásban a' Tonnák lángot vetettek, és vagy két pertzentés múlva Aug. 14-dikén nagy dörgés és ropogások között az egész puska-por Magazin fel-vetteték; ez által a' többi Házak is körül belől öszve-rontattak, melyeknek omlásában 3-ezer Törökök elevenen jutattak temető sírjok' fenekére. — A' Nagy Vezér már 14 naptól fogva 150-ezerből álló Táborral az *Eugénius* Linéáján kívül vala, és készülget vala a' Keresztyéu táborra rá ütni; egy el-fogott Tatártól meg-tudták a' Keresztyének, hogy egyszersmind három különböző helyeken szándékoznék a' Nagy Vezér a' Circumvallatio Linéájába be hágatni, azért hát még 70 nagy ágyuk szegezettek ki a' Lineára, a' hól már 150 ágyuk vóltak a' Nagy Vezér' szándékának el-fogadására; a' Sántzoknak vagy retranchemanoknak végeire Spanyol-sorompók rakattak; és igen sok éles hegyes lánssák vereték fel a' Sántzba, melyekben a' bé-ugrosó Törökök fel-fognák magokat nyársalni; az őrizet meg kettőztetett, és a' legénységnek 14 napra éleség osztatott. — A' Nagy Vezér még Augustusnak elején el foglalt vala minden dombokat és hegyek tetejeit Belgrád körül; vóltak a' táborában 80-ezer Jantsárok, 20 ezer Spáhifok, 30-ezer Tatárok, és 20-ezer más Ásiai és Europai katonák. A' Török Tábornak fekvése egészen egy fél hól formá *Amphithéátrumot* mutatott a' Dunától fogva a' Száváig, a' Keresztyén Tábor körül. A' sok tarka barka látrok, kontyok, ágyuk, tevék, szekerek, és egy szóval a' szélesen fekvő Török-tábor mikor a' Keresztyén katonáknak szemébe ötlött, a' helyett hogy egy kis meg-irtozást vagy éppen félelmet okozott volna, még tréfa üzésre adott alkalmatosságot: sokan a' kártyázás és kotzkázás közben, edgyik vagy másik Basa' Sátorát tették fel az el-nyerésre, vagy a' jövődő prédát el kotzkázták.

A' Török Nagy Verér *Kuiperli* és a' főbb Basák meg-visgálván a' Keresztyéneknek tábora sekvését, sántzolását, bámulva szemlélték a' temérdek munkát: és *Kuiperli* azt ítélte, hogy a' Keresztyéneké nem tábor, hanem eröss Vár vólna; vagy a' mint ő mondja vala: hogy Belgrádot egy uj Belgrád vette vólna körül osfrommal. A' Basákat öszve hivatta hadi tanátskozásra, hogy mi tévösök légyenek a' Keresztyén táborral? melyben azon állottak meg, hogy futkosó sántzal kezdjenek ahoz közelíteni, mint a' Várhoz szokás. Leg elsöben is a' Dunától fogva a' Száváig egy nagy hosszú melyékes *Paralellát* ástának; közepben pedig egy domb' tetejére, egy nagy *Trenchét* készítettett a' Nagy Vezér, mely egy felleg-vár helyett szolgált: az ide felhuzott nagy ágyuk az egész Keresztyén táborra elszolgáltanak; völt pedig a' Török Nagy Vezérnek 200 darab ágyuja. Illy formán el foglalván a' Törökök az alkalmas helyeket, és bizván a' feles számban el kezdték a' futkosó sántzal közelítést. Napról napra mind inkább közeledtek, és a' Keresztyéneknek mint kiütések, mint pedig tüzelések ellen fedezték magokat. Ellenben a' Keresztyén táborhoz napról napra közeledni láttatott a' vezedelem, tsak ez az egy bizodalma völt a' Keresztyén tábornak, hogy a' Föld-várak és Sántzok elég erösssek völtak. *Kuiperli* a' maga Hadi lépéseit tapogatva és jól meg gondolva vette. Valamint *Eugenius* Belgrádot ágyuztatni kezdette, szintén ugy *Kuiperli* a' már készen lévő Battériákról szorni kezdette az ágyu golyóbist a' Keresztyén táborra, melyek igen sok kárt tettek; már az egész vidéken sohult egy talp-alattnyi hely sem vala bátorságos, a' Török Bombák rutul szaggatták a' népet. Ezen nyomoruságokhoz járult az-is, hogy valamely ragadó nyavalyában (*Petetsben*) a' Keresztyén táborban naponként számosan hóltanak-meg; minden Batalionnak a' Sátrok háta megett egy egy temető-helye vala, a' hová 4 hetek alatt sokan gyülekeztek a' halottak, ugy hogy utoljára a' temető-hely-is akkora völt

vólt, mint a' Batalion Sátorainak fekvése. Nem különken a' lovakra is valamely dög előtt, úgy hogy három hét múlva a' lovaságnak nagy része gyalog maradott. A' szép fényes Tábora *Eugeniusnak* szemlátomást senyvedett öszve és fogyott; a' 100-ezerből Auguft. közepén alig vala 60-ezer szolgálatot tehető katona. Éleség dolgában a' Keresztyén tábor szükséget nem látott, kenyér, bor, és hús bősvéggel találtattak.

A' Keresztyén Tábornak illy környül-állásairól *Kuiperli* a' szökevények által bizonyos tudósítást vévén, még annál nagyobb szorgalmatossággal folytatta a' futkosó lántzot; és valósággal már egy puská lövésnyire közelített vala az *Eugenius* Sántzához, úgy hogy már apró fegyverrel is tüzelni kezdettek egymásra; az ágyu dörgések pedig annál irtozatosbak vóltak, melyek meg-nem szüntek mind két résztől ki süttetni. A' Várbéliek is ezt látván, ujjabb erővel kezdettek a' Keresztyénekre ágyuzni, melyre a' Keresztyén Battériák és a' Hajókon lévő ágyuk a' Várnak is meg-feleltek; gyakran kilentz-száz ágyu is dördült itt egyszersmind, és mind ezek sok embernek életébe kerültek. Mindezen környül-állások között *Eugeniusnak* nem vólt egyéb mire határozza magát, hanem hogy a' Nagy Vezérre rá-üfsön: de minekelötte ezen tzélját véghez vihette vólna, sok óltsárló ragalmazásokat szenvedett *H. Eugén*; sokan alaton itélettel vóltak felölle: a' Hertzegnek fülébe menvén ezen ragalmazások, éppen fel-nem indult rajta, hanem békével lzenvedte, tudván hogy igaz hűséggel viszi hivatafát, és fel tett tzéljától a' ragalmazás miatt el-nem állott. De bajosabb vólt az, hogy ekkor a' Hertzeg hideg lelésbe esett; mellyen a' Keresztyén Tábor inkább meg-ijedkezett mint sem az ellenségnek látásán: Szerentsére nem vólt tartós a' hideg lelés, harmad nap múlva ki-maradott, melyen ujj öröm élelztette a' Keresztyénekét. Az ellenségnek ágyuzása szükséges képpen azt kívánta, hogy a' Tábornak fekvése változzék; azért *Eugén* a' Főszál.

szállást a' Tábornak bal-szárnyára a' Dunai hid-  
mellé tette. Egy különös történetet kell itt meg-  
jegyeznünk: még Temesvárnak ostromlásakor sze-  
mébe akadt volt Generál *Pálfi Jánosnak* egy *Vé-*  
*kony János* nevü Pogánnyá lett Magyar; ez annak  
idejében *Rákotzinak* követője volt, de nem lévén  
a' Fejedelem *Rákotzi* dolgainak az a' ki-menetele  
a' mit *Vékony János* reménylett, tehát ő a' Törö-  
kökhöz pártolt, és *renegatussá* lett. Ennek G. *Pálfi*  
fontos intő-beszéddel eleibe rakta, mely otsmány  
légyen az ő tselekedete, mint a' Magyar Nevezet-  
re, mint pedig a' Keresztyéni Vallásra, és tulajdon  
lelki esméretére nézve: ezen Beszéd által annyira  
magába tért *Vékony János* hogy leg-ottan fogadást  
tett a' Generál: *Pálfinak* az iránt hogy ő meg-tér, és  
a' Keresztyén Tábornak hasznára a' mit véghez vi-  
het el-nem fogja múlatni; ekkor kezét adván egy-  
másnak, *Vékony János* vissza-tért a' Török Tábor-  
hoz. Ez a' beszélgetés volt a' Szélső őrizetű,  
hogy azért minoenik magáról a' gyanut el-hárithas-  
sa, az iránt hogy az ellenséggel titkos barátságot  
tartana; tehát bizonyos meztőzéséről mind ketten  
egymás-felé puskáztanak, hogy lássák és hallják  
mind két részről való örzök ellenséges indulatjai-  
kat. Már *Pálfi* kezdett vala ezen Renegatusnak  
ígéretében kételkedni, de mikor éppen nem-is vélte  
vólna *Pálfi*, a' Sátorába bé-lépni látja *Vékony Já-*  
*nos*; azon időben, mikor *Eugén* Belgrádot leg-ha-  
talmasabban ágyuztatná, és *Kuiperlitől* maga-is á-  
gyuztatnék. Küldetett vala pedig *Vékony János*  
*Kuiperlitől* a' Belgrádi Komendánshoz egy Levéllel,  
mint olyan, a' ki a' Keresztyén táboron leg-jobban  
által tudná magát lopni, tudván a' nyelveket: a'  
Levéiben Aug. 17-dikére határozta vala, hogy a'  
Keresztyén táborra rá-űsön, kérte azért a' Kom-  
mendánst *Mustafát*, hogy ő is akkor a' Vából ro-  
hanjon-ki, és elől hátul szoittsák-meg a' Keresztyé-  
neket. Ezt a' Levelet által adta *Vékony János Pál-*  
*finak*, melyből máhelyt *Pálfi* a' *Kuiperli* szándékát  
által látta, ismét vissza-adta a' Levelet *Vékony*nak,  
hogy

hogy a' Várba vigye bé. *Vékony* bé-lopta magát Belgrádba, által-adta a' Levelet a' Kommandansnak, és a' Választ elsőben meg-mutatta H. *Eugenius*nak azután vitte-ki *Kuiperli*hez. Az alatt *Generál Viard* a' Bánátból a' maga *Sergével* a' *Keresztyén Táborba* meg-érkezett; más osztaályok is a' *Környékből* a' *Fő-Táborhoz* hivattak; a' *Száva* vizénél maradot 2 *Batalion* és 300 lovas; a' *Tzigány szigetben* is csak 300 gyalogok hagyattak. Ezen rendelések után egyben gyűltek a' *Generálisok* a' *Hertzeg Eugenius Sátorához* tanátskozásra.

*Hertzeg Eugenius meg-veri a' Török Hadat.*

*Eugenius* szükségesnek tartotta a' *Hadnak* állapotjához képest, a' *Generálisoknak* is jóvállását érteni, ezek pedig meg-egygyezőleg az ütközetet jóvállották. *Eugén* maga is olly itélettel vólt, de nem akarta ki-mutatni, ne hogy valamely árulónak adjon alkalmatofságot a' hűség telenségre; sőt azt tette, hogy a' *Tsászári Felségnek* átaljában tészta lévén az emberi vérnek kiméllése, és nagy számu lévén a' *Pogányság* hozzájuk képest, tehát nem akarna meg-ütközni: de alig oszlott-el a' *Hadi Tanáts-szék*, hogy a' *Hertzeg G. Pálfi*val és egyetlen egy meg-bizott *Titoknakkal* a' holnapi napra rendelt ütközetnek módját meg-irák. Az első tsatára rendelének 30 *Bataliont*, és 32 *Gránátéros Kompániákat*; *Vürtemberg Sándornak* *Fő Vezérsége* alatt a' jobb szárnyán *Pálfi*, a' balon pedig *Montékukuli* tétének *Vezéreknek*, mindenik szárnyára hat lovas *Regementet* irának. A' második tsatára 22 *Batalion*, és 21 *Gránátéros Kompániák* rendeltetének; itt a' jobb szárnyára *Gróf Merci* tétének *Vezérnek*, mely 5 lovas *Regementből* állandó vala; a' bal szárnyára pedig hat lovas *Regementek* intéztettek. Mind öszve az első és második ütközetre rendelt *Sergeknek* száma alig megyen vala 40-ezerre. A' tartalék sereg áll vala 9 *Batalionból*, és 8 *Gránátéros Kompániából*, melynek *Vezérlése Sakkendorff*

bizaték. A' Belgrádból lehető ki-ütésnek ellenébe 7 lovas Regimentek és 8 Batalionok határoztatának. Az ágyusok Generáljának *Brownénak* vagy *Braun-*nak parantsolat iraték, hogy az ütközet ideje alatt meg-ne szünjék Belgrádot minden tüzi és rontó eszközökkel mind a' szárazról, mind a' Száva-vizéről hajigálni. 's a t. Ugy végzé tehát Hertz. *Eugenius*, hogy éjfél utáni egy órakor a' Sántzokból a' lovalság ki induljon, és 4 órakor már gyalog és lovas a' Sántzon kívül Hadi-rendben találtassanak. Mindenik Vezér és Fő Tiszt még ezen napon este fele irásba kapta a' parantsolatot, a' kik az alattak valóknak a' leg-alsóbb köz-legényig tudtára adták. Nemelyek, meg akarván magok' vitezségét különböztetni, önként ki-vállalkoztak, hogy egy különös Serget formálván, elől üthessenek az ellen-ségre; de a' Hertzeg, jól meg-gondolt okokból meg nem engedte a' ki-vállalkozást. Az éjfél előtti idő készüléskben tölt el; mindenik Batalion és Svadron, a' maga Tisztének Sátorához dob-szó nélkül igen tsendesesen öszve gyült; maga Hertzeg *Eugenius* azon étzaka minden Sergeket rendre eljárt, a' Tízteket és legénységet intette a' jó maga viselésre és szemes vigvázásra; kenyeret, sert, bort, éget bort, bővön adatott a' legénységnek. Pontban egy órakor három bombákat fel-lövetett a' Hertzeg, melyek az egész Keresztyén Tábornak láttára a' levegőben el-pattantak; ez jel-adás volt a' meg-indulásra, de egyszersmind jel adás arra, hogy Belgradot minden felől kezdjék ágyuzni: az éjjeli ágyuzás arra való volt, hogy a' Belgrádiak semmit se tudjanak az ütközetből, és valósággal elérte abban *Eugenius*, tzielját, hogy a' Belgrádiak ezen ágyuzásból és bomba hányásból ingyen sem vélekedtek az ütközetről, hanem ök is hatalmason ágyuzni kezdettek, és alattomban készültek arra, hogy a' *Kuiperlitől* rendelt napon, a' Keresztyénekre ki-ütsenek, a' mely már 30-óra múlva, az az másod napon reggel meg esett volna.

Augusztusnak 16-dik napjára virradt vala 1717-ben, a' midőn a' Keresztyén Had, minden lehetőséggel, az adott jel után, a' Török Tábor-felé ki-indula; a' hód akkor az utolsó negyedben lévén, éjfél-tályban le ment, és így a' sötétség kedvezett a' Keresztyének útjának, hogy a' Török vigyázók se vegyék észre; valósággal különös szerentse volt a' Keresztyén Hadra nézve ezen sötétség, külömben rútul járhattak volna: mert az elöl-menő lovaság egy mély árku patakra talált útjában, a' melyeu által nem mehetvén, hátra húzódott a' gyalogságnak szárnyaira, míg járható revet kerestek; ebből rendeletlenség származott és idő vesztegetődött, úgy hogy már hajnallani kezdett, mikor még a' patakon által nem takarodtak volt, és így még Hadi rendben nem állottak, hanem a' *Kuiperli* Tábora nagy bátorságban gondolta magát lenni, és szélső vigyázókat sem állított volt-ki. Már virradni kezdett vala, és még igen idején lett volna, hogy a' Törökök észre vegyék a' Hadnak érkezését; szerentséjekre a' Keresztyéneknek, virradtakor az éjeli gőz sűrű ködöt formálván, le-ereszkedett a' völgyre, és a' Keresztyén Hadat láthatatlanná tette; mely ködben a' Generálisok annyi időt nyertek, hogy hadi-rendbe állították a' Sergeket, és azon rendel szép lassan meg-indultak. Nagyobb vigyázásnak okáért a' gyalogság, fegyverének felvont sárkányán tartotta kezét a' menés közben, nem külömben a' lovasoknak-is Karabélyok kezekben készen állott, hogy a' hol kívántatik egy jeladásra az egész sor tüzet adhasson. *Pálfi* a' Lovassággal csak ment elöl, míg egy Sántzra bökent, melyet a' ködben távolról nem láthatott, itt azért meg-állapodott: már a' Törökök oly közel valának, hogy a' lovaknak mozgását meg-hallották, és a' lovaságot meg is latták, melyet ők a' Keresztyéneknek egynéhányból álló kerülő vigyázójiknak (*Patrol*) itélvén, fegyverre kaptak és rá löttek a' lovaságra. Azon izempillantásban az egész Keresztyén Hadnak hofszan ki-nyult első sora tü-

zet ada, melyre a' Török táborban irtozatos kiáltás és remülés támadt, mind öszve-zavaradának, és szíveiket el-foglalá a' vak félelem. A' ködnek letétségében csak szaporán által-hágott a' Keresztyén Had az ellenségnek Sántzain, az öszve-bódult Pogányságot vágni, löni, és öldösni kezdte. Az alatt el-öszolván a' köd, szép tiszta nap-fény lett: a' ködnek el-öszlásával nem öszlott ugyan el a' Pogányságnak remülése, mindazáltal annyira rendbe szedték magokat a' Spáhifok, hogy a' *Pálfi* lovasaira vakmerő képpen rá-tsapának; és valósággal kétséges lehetett volna ezen viadalnak ki-menetele, ha *Merci* a' második ütközettel jó koránt segittségül nem érkezett volna; de ez által a' Spáhifok hátat fordítani kéntelenítettének. Ezen bonyolodáskor a' *Pálfi* lovagjai uj erővel ugy neki nyargaltak az ellenségnek, hogy Spáhi és Tatárt le-tapodtatván, rendein keresztül hatottak; és ez által út nyittaték a' Keresztyéneknek a' közönséges győzedelmre. Más-felől a' gyalogság-is a' ködnek el-öszlásával vakmerő ellent-állásra és szembe tüzésre talált; de itt-is elő nyomulván a' második ütközetre rendelt sor, a' Pogányság tulajdon véreben feresztetett. Ez által a' Keresztyének mind csak elébb nyomulván, közelitettek a' nagy Török Battériához, melynek erőszakos el-foglalása egészen meghatározta a' Keresztyének' győzedelmét: 20-ezer Jantsarok és 4-ezer Spáhifok őrzik vala ezt a' Felleg-vár forma kerek Battériát; 4 egész órákig viaskodtak ezek az erőszakoson bé-hágó Keresztyénekkel, kik utóljára csak ugyan erőt vevén, tsorda módjára kergették magok előtt a' Pogányságot, és a' kit hol utól érhetek irgalom nélkül kontzolták: a' nagy Battériában talált Török ágyuk, fordítottak a' szaladó Törökök után. Ekkor az egész Keresztyén Had rendekbe állva, minden-féle Hadi-muzsikával indult a' Török Tábor' Sátoraira; de már ott a' Pogányság nem mért szemközbe fordulni, hanem minden vagyonjaikat nyakba hagyván, ki-ki futott a' merre lehetett: eléggé kiáltoztak

ták a' Török Basák alattok valóiknak, hogy áljanak rendbe, de senki sem halgatott rá; a' Húszárok és Horvátok utánna estek a' szaladóknak és azokat szabdalták; 6 óra alatt tartott az ütközet; a' Törököknek vesztése 28-ezer, a' Keresztyéneké pedig 8 ezer főből állott. Taláztatott a' Török táborban 131 ágyu, 35 Mozsár, 20-ezer ágyu golyóbis, 3 ezer Bomba, 3 ezer kézi gránát, 6-száz Tonna puska-por, 300 Tonna On golyóbis, 52 zászlók; ezek a' Tsászár számára megtartattak. *Eugenius* győzedelmének jeléül tsak a' Nagy Vezér *Kuiperlinek* pompás látortát tartotta-meg; a' többi nyereség a' Hadi-népnek engedtetett, a' mely állott fok Tevékből, számtalan ökrökből lovakból és egyéb apróbb marhákból, éleségből, látrok-ból, fegyverekből 3000 szekerekből, pénzből, köntösből 's a' t. *Hamilton* vitte-meg ezen győzedelemnek hírét Bétsbe., Aug. 19-dikén 1717-ben, a' kit kürtölő Posta-legények kísérték Bétsnek nevezetesebb uttzáin végig.

*Belgrádnak által adása.*

Még ezen győzedelemnek napján *Eugenius* felkérte Belgrádot, bé-küldvén a' Várba egynéhány el-fogott Törököket, hogy a' Belgrádi Basának, az ütközetnek Történeteit beszélljék elő: *Musztafa* a' fel-kérő Tisztnek meg-mutogatta a' kő falaknak ép-ségét, és a' hadi-készületeknek bővségét, gondolván hogy ez által *Eugenius*t hasznos Kapitulátzióra veheti; de a' Hertzeg, az ágyukat, fegyvereket, hadi készületeket és a' hajókat a' Tsászár számára kívánta, hanem az őrizetnek tulajdon vagyonjaikkal edgyütt szabados ki-költözélt ajánlott. Még ekkor 20-ezer ép fegyveresek valának a' Várban, azért *Musztafa* nem akart a' fel-adással hirtelenkedni, hanem tovább is ellent állott az ostromlásnak, tehát mind két részről ujjonnan elkezdődött az ágyuzás: de midőn látnák a' Törökök, hogy későn vagy hamarább a' fel-adáson kívül egyéb út nem volna

vólna a' bizonyos veszélyből való szabadulásra, tehát öfzve-gyülvén a' Basák, meg-határozzák, hogy a' Hertzegnek ajánlása-szerint a' Várat adják fel; erre nézve a' veres zászlók helyett fejez zászlókat dugának ki, melyre a' Keresztyének' ágyuzása-is meg-szünék, és Aug. 17-dikén dél-utáni 4 órakor meg-jelenének két Török Tisztek a' Keresztyén táborban, a' kik ajánlák a' Hertzegnek a' Vár' és a' Város' fel-adását. A' Kapitulátzió Aug. 18-dikán meg-iratván mind két részről a' Nevek alája irattak; mely szerint a' Törököknek Familiájokkal és vagyonaikkal edgyütt a' szabados ki költözés meg engedteték. A' Kapitulationnak 3-dik tikkelyében a' Várbeli Törökök arra kötelezték magokat, hogy minden Keresztyén foglyokat és szökevényeket ki-adnak; ilyenek pedig 300-an találtatván a' Várban, hűségesen a' Keresztyén táborba ki-kisértetének: kik közül azok, a' kik a' Pogány vallásra önként által állottak vala, az egész tábornak láttára fel nyársoltatának. Egy Máltabéli Nemes ember, születésére nézve Olofz, a' Renegatusok' száma között találtatván, az is rá bizonyosodék-hogy a' Keresztyén tábornak állapotját el-árulta vala, és hogy a' Felzületet a' Basa szemei előtt lábaival megtapodván, magát kornyül metéltette, és a' Keresztyén hitet formáson meg tagadta vala: ezt Hertzeg *Eugenius* vissza küldötte Máltá-szigetébe, a' maga Rendének Elöl járójához, hogy hite-szegettségéért ott lakoljon. — *Rabutin* küldeték Bétsbe Kurirnak a' Kapitulátzióról való Jelentéssel, a' ki *Károly* Tsászárt a' *Belvederben* (\*) vagy a' mint akkor hívták a' *Fávoritában* találván, ott ad-  
ta

(\*) Belveder, (vagy Olaszul *Belle vedere*, szép ki-nezés) Igy hivatik Bétsnek külső Városában az *Eugenius*' pompás Háza, melynek most minden szobái, Kép festő Mestereknek remek munkáival vagynak tele rakva, mindenik képnek feleiben icarott a' Festőjének Neve, és a' hová a' festést tanuló ifjak bé-botsáttatnak azon remek munkáknak másolására, vagy követesere.

ta által, a' Belgrádról való örvendetes hírt. — Aug. 19-dikén *Te Deum Laudamus*t énekelt a' Keresztyén Tábor; 22 dikén ki költöztek az Osmánok Belgrádból, a' Hertzeg 300 szekereket rendeltetett nékiek az el-költöztetésre, de ez elég nem lévén, a' több szekereket magok pénzén fogadták a' Törökök; sok portékájokat el-kótyavetyézték; egy Tevet lehetett venni 2 vagy 3 forinton. Az el-költöző Török férjfiaknak száma a' 20-ezeret meghaladta; az Afszonyok és gyermekek hajókon Orsovára vitettek; a' Hertzeg rendeléséből 50 Gránatéros Kompániák két felől sorba állottak azon Kapunál, a' hol az Osmánok ki költöztek, hogy a' Törökök látván ezen szép Hadi Népet, a' maradékaiknak-is elő-be-széllhessék. — *Obvyr* tétetett Belgrádi Kommendánsá, a' ki 8 Batalionnal leg-ottan belé-is szállott. Találtattak a' Várban 537 ágyuk, 69 mozsarak, és egyéb hadi-készületeknek nagy bövsége. A' Török hajós sereg állott 16 Frégát hajókból, és 60 fegyveres sajkákból: a' Városnak utzái ki tisztittattak; a' halottak el temettettek, a' Kontravallátzió Linéájának Sántzai föld-szinig bé töltettek. E' szerint Nandor-Fejér Vára, Hertzeg *Eugeniusnak* okos bátorsága által ismét a' Keresztyéneknek kezére birt, és lehetőképpen meg-építettett. Ezt a' háborut Német nyelven *Herchenhahn* hofszafon le írta.

### *Belgrádnak 1739-ben a' Török kézre jutásáról.*

Rövideden itt tsak annyit jegyezzünk meg, hogy 1737-ben a' Porta és a' Muszka Udvar között háboru támadván, az Auszriai Udvar, mint frigyés segittséget tartozott volna a' Muszkáknak küldeni; de jobbnak tartotta egész erővel indulni a' Török határ-szélekre: e' szerint itt is a' háboru el-kezdődött, a' Bánátus és Viddin vidéke vólt a' tsatázó Piatz, Belgrádban a' Török kereskedők fogságra tétettek, és addig el-nem bocsátattak, mig a' Törökök a' nállok lévő Keresztyén foglyokat ki-nem adták. A' következő 1738-dik esztendőben is a'

Lotharingiai *Ferentz Hertzeg* viselte a' Fő Vezérséget, melléje segítségül *Sekkendorf* helyébe Gróf *Königsekk* rendeltetett; a' Pestis miatt keveset lehetett táborozni; tsak ugyan Sept. 18-dikán alkalmas Török Tábor jött Belgrád alá, az *Eugeniusi* Linéába érkezett, és ágyuzott-is a' Várba, de a' tél és pestis miatt félbe hagyta az ostromot. 1739-ben *Károly* Császár a' Lotharingiai Hertzeget a' Pestistől féltvén, nem bocsátotta a' Táborhoz, hanem adta a' Fő-Vezérséget Gróf *Olier Vallisnak*, a' ki egy-szersmind Belgrádi Kommendáns vala, és innen küldötte ki a' Táborhoz a' parantsolatokat, maga vezteg maradott. Jul. 27-dikén a' Törökök Belgrád alá érkeztek, még a' Nagy Vezérnek parantsolatját sem várták, hanem a' Várat ágyuzni kezdettek; 29-dik Juliusban a' Nagy Vezér fel-kérette Belgrádot, de meg-nem nyervén, kettősön kezdette ágyuztatni, és meg-is tsorbázta a' kö-falat. Gróf *Vallis* a' Táborhoz menvén, hagyta vala Generál *Sukkovot* a' Várban Kommendánsnak, ez félelmes ember lévén, azt írta mind a' Császárnak mind *Vallisnak*, hogy Belgrád ugy öszve van már lövöldözve, hogy tovább lehetetlen volna óltalmazni: míg ez a' hir a' Császárhoz ment, a' nagyobb ágyukat *Vallis* Belgrádból által hordatta a' Dunán, hogy az ellenség' kezére ne juszanak. A' Császár, békeiség' szerető ember lévén, minthogy már Belgrádot tovább óltalmazni nem lehetne, tehát telyes hatalmat ada *Vallisnak* a' békeiség kötésre, *Vallis* leg ottan Obester Gróf *Groszt* a' Török táborba küldötte, hogy a' békeiségnek punktumai között Belgrádot is oda igérje. Azonban Auguft. 16-dikán Inzsiner Obestlájdin *Schmettau* Belgrádba küldeték, hogy a' Várnak állapotját és romlásait tekintse meg: *Schmettau* a' Várat még elég erősnek és óltalmazhatónak találta, és e' szerint a' Császárnak megírta, a' Császár *Vallistól* vissza-vette a' békeiség kötésre adott hatalmat, *Schmettau* pedig Gererálissá és Belgrádi Kommendánsá tette, a' ki jó óltalmazó karba is hozta rövid időn a' Várat; de

már ekkor késő volt, mert az alatt a' békelességnek Punktumai a' Török Táborban a' Nagy Vezérnek tettése-szerint meg-irattak és subscribáltattak vala, és a' Törökök előtt a' Kapuk meg-nyittatának. Eléggé igyekezett *Schmettau* ellent állani, de fenyegetésekkel le-tsendesített, és így Sept. 3-dikán a' Keresztyének Belgrádból ki-költözének. Ezen három esztendei háboruról és Belgrád el-vészéséről sokan bővön irtanak, de itt mind azt elő hordani szükségtelen.

*Belgrádnak utolsó meg-vetése Báró Laudon által.*

A' Muzka Udvarral való frigynél fogva, az Auszriai Ház-is háborut kezdvén a' Törökök ellen, Februar. 9-dikén 1788 ban; Belgrádnak ezen háboruban a' tizen-egygyedik ostromot kellett szenvedni: ugyan-is Aug. 14-dikén 1789-ben Fő Vezér *B. Laudon* a' Zemlini táborhoz le-érkezvén, mindjárt Belgrád' ostromához kezdett készülgetni; a' sergeket és ágyukat oda gyűjtötte; az ifju *Herentz Hertzeg*-is Sept. 5-dikén oda érkezett, hogy a' *Laudon* Hadi-oskolájában tanuljon, és Belgrád' ostromából részt és tanuságot vehessen. — Septemb. 10 dikének éjtszakáján *Boljeftzénél* hajókra rakódott az elől induló Sereg, *Ostroznitzánál* ki-kötött, és az ott való dombokat őrizettel meg-rakta, más napon *Hid* készítettvén, a' több Sergek-is minden ellent állás nélkül által-költöztek az ellenség földére, már 12-dikben a' *Dedina* hegy tetejére jutottak, majd a' *Dunán* és *Száván* épült hidakon az egész Had által-takarodván, az *Eugenius* régi Linéájába vették magokat; és így minekelötte a' Nagy Török Vezérnek hírével esett volna a' szándék, már *Báró Laudon* a' Szávától fogva a' Dunáig Servia-felől megszállotta Belgrádot; még pedig a' Belgrádi Fő Komendáns-is ekkor a' *Viddini Basához* ment volt tanátskozni, és így ki-rekesztetett Belgrádból. Nem zükség itt hofszason a' napról napra tett munkálat, *Battériák* készítését és a' Városnak ágyuztatását,



sát, el-foglalását, 's a' t. le-irni; minthogy az 1789-dik esztendőbeli Magyar Kurirból bővségesen olvastuk hanem tsak azt jegyezzük meg, hogy Oktob. 1-sőjén a' külső Városok el-váltak foglalva, és a' Várnak falait kezdték a' nagyobb ágyuk rontani; 5-dikén a' Várbéli ágyuknak nagy része le-volt döntve, és egynéhány helyen a' Várban gyűlés támasztatott: Ekkor dél-tályban a' Belgrádl Vice Kommandáns egy Levelet küldött Fő Vezér B. *Laudon*-hoz, melyben 15 napig fegyver-nyugvási kért, hogy az alatt a' Várnak fel-adásáról tanátskozhassanak; de ezen kérési meg-nem adta B. *Laudon*, hanem az ágyuk dörgései újra el-kezdődtek. Oktob. 7-dikén újra Levelet küldött a' Basa, hogy bártsak néhány órákig szüntesse *Laudon* az ágyuzást, hogy a' fel-adásról gondolkozhassanak: melyre hat óráig tartó fegyver nyugvás rendelteték. Délutáni 4 órakor ki-jövének három Török Basák a' Várból, és a' B. *Laudon* Sátorához vezetettvén, által adák a' Belgrádi V. Kommandánsnak *Osman* Basának neve alatt a' fel-adásnak fel-tételeit, melyekre tikkelyenként B. *Laudon* meg-felelvén, meg-irták a' Kaditulátziót 12 tikkelyekben, mely szerint Octob. 8-dikán Belgrádnak Kapuit a' Keresztyének el-foglalák.

*Báró Laudon életének rövid le-írása.*

*Laudon* született 1716 ban Oktob. 10-dikén *Geleon* napján, Livoniában *Toozen* nevű Helységben. Már gyermek korában ki-tündöklött belőle a' katonaságra való hajlandóság, azért az Attya ötlet erre készítő tudományokra taníttatta, u. m. Historiára, Geográfiára, Mathesire, és már fiatal korában a' nagy Taktikusokat olvasta *Onasandertől* fogva *Guibertig*, 16 esztendő korában Muszka szolgálatra állott, a' Lengyel háboruban jelen volt; majd *Münnikh* alatt a' Török ellen harczolt, Oszakovnak falaira fel-hágott, Stabutsánnál, Kotzimnál és Jász Vásárnál a' győzők között volt: azután békesé-lévén a' Muszka szolgálatot el-hagyta. A' Nagy *Frédrik* Pruzszus Király kezdvén akkor hiresedni, o-  
szól.

szolgálatot kért *Laudon*, de *Fridrik* nem fogadta-bé ötet, mondván: „Az az ember ellenemre van nékem.“ A' minthogy *Kunersdorfnál* meg-veretett *Laudontól*. Tehát szolgálatot vállalt *Laudon* mint Kapitány a' *Trenk* Horváth sergénél, itt sebeket és vitézi Nevet kapott; azután békesség lévén, tsak nem felejdékenységben ment *Laudon*. Egy Magyar Országban *Pöfingen* született *Haagen* Kis-Afzszony leve ennek a' *Hečornak* *Andromachéja*; békességnek idején ez a' *Hečtor* a' Hadi dolgokat tanulta, szobájának falai mindég rakva voltak ütközeteknek és Várok ostromlásának képeivel, ezek által készülgette a' 7 ezredes háboruhoz. Eleinten kevés tekintete volt *Laudonnak*, minthogy kevés pénze volt; de egy *Vexler* *Veidenhiller* elég pénzt adott néki a' háborura készüléshez, 1757-ben télnek idején idején ra-tsapott egy Pruszszus Batalionra *Hirschberg*-nél, és azt meg-verte. Prágában 46-ezered magával bé-volt ostrommal rekesztve; ezen háborunak tsak-nem minden véres tsatáiban jelen volt, mig *Fridrik* a' Leutennél nyert győzedelemmel bé-fejezte a' háborut. Azután 6000 embernek Vezetévé lévén *Laudon*, egy Pruszszus Transportot meg-vert, és *Fridriket* kényszerítette az *Olmütz* ostromának félben hagyására; ez által Generálságra lépett, megvette *Peitz* Várát, és ettől fogva *Fridrik* előtt tekintetben kezdett lenni. A' *Höchkirkhi* éjjeli irtozatos ütközet az ő munkája volt, *Daun* tsak véghez vitte azt, a' mit *Laudon* el-intézett vala. *Kunersdorfnál* nem *Soltikovnak*, hanem *Laudonnak* kell tulajdonítani a' *Fridrik* éjjeli meg-veretését; 1760-ban a' Pruszszus Vezért *Fouquetet* talpig meg-verte; *Glatz* Várát meg-vette, nem a' rendes ostromnak módja-szerint, hanem tulajdon találmánya által. Fél nyereség nem nyereség: ez vala szokott mondása, azért *Boroszlónak* hasított; de innen a' nállánál erősebb *Henrik* által vizsgálta-veretett. Auguszt. 15-dikének éjtszakáján éreztette véle *Fridrik* kezének sulyát, de itt-is meg-tartotta álhatóságát, és olly mesterséggel hátrált, hogy maga a' Nagy *Fridrik*

azt vallotta róla : *Laudontól* lehet hátrálást tanulni, mert ő akkor-is győz, mikor hátrál. “ Nonnenbuschnál *Nauendorf* Vezért a’ Pruzszus keletzéből ki-szabadította; az is *Laudonnak* bátor remekje vala, midön 1771-ben *Schveidnitz* Várába ostrom által bé-háगतott; az ő gunyoló irigyei ezt az ostromot vakmerő *Horváth* próbának nevezték: a’ *Hubertsburgi* békeesség után, a’ tsendes magánosságot választotta *Laudon* az irigy nyelvek ellen menedék helyül. Midön *Fridrik*, *Ferentz* Tsászárt meglátogatván *Laudonnal* edgyütt ebédjén vólna, maga mellé kívánta *Laudont* ültetni; mert, úgy mond *Fridrik* : Inkább szeretem *Laudont* mellettem mint ellenemben látni. “ *Fridrik* illy vallást-is tett a’ Vezérek gyűlésében *Laudonról*; „ Mi mindnyájon hibáztunk, de *Henrik* az én ötsém és *Laudon* soha sem hibáztak “ A’ *Bavariai* osztozó háboruban *B. Laudon* *Feldmarfallá* lett, szembe ment *Henrikkel*, és visszanyomta őtet *Tseh-országba*, a’ *Techeni* békeesség után ismét a’ maga jószágába ment *Laudon* nyugodni. Az irigység-is meg unta őtet rágalmazni, és a’ jelen való *Török* háboruban mint tellyes hatalmu *Fő-Vezér* úgy állott elő a *Háboru*nak piattzára; meg vette *Dubitzát*, *Novit*, *Berbirt* kevés vesztéssel, és utóljára a’ maga *Borostyán* kószorujába leg-szebb zöld ágat fűzött-bé, *Belgrádnak* meg-vétele által. Olly hatalma van most *Laudon*nak az *Austriai Hadi* lergeken, a’ melynél nagyobb még *Eugeniusnak* sem vólt; *Hertzegek* jó szível fogadják rendeléseit; győzhetetlen elmés bátorság, fáradhatatlan szorgalmatosság, és *Urához* való hűség szerzették neki ezt a’ rangot; az ő *Karaktere* mélység és magosság; az ő szive bárányi szelidségü a’ békeességben, és *Oroszlányi* bátorságu az ütközetben. *Laudonnak* mint *Epaminondasnak* nintsenek fia gyermekei, de élni fogaak győzedelmei a’ késő maradék előtt-is.

A'

## MAGYAR KORONÁNAK

*EREDETE és VISZONTAGSÁGAI.*

Hiteles régi írókból ki-keresve.

Melly mint nem mindenütt találtatható ritkaság közöltetik az Érdemes Olvasókkal.

**L**eg-elsőben is a' Magyar Nemzetnek eredetéről rövideden ezt kell megjegyezni, hogy a' Magyarok nem az el-fajult *Khámnak* Unokájától *Nemrod*tól származtanak; hanem *Noénak* a' másik fiától *Jáfettől*. (A' mint Szt. *Hieronimus* ki-nyomozhatta) *Jáfetnek* fia vólt *Magog*, *Magognak* fia *Nemrod*, a' kiről a' Szent Írók is ugy emlékeznek, mint erős hadakozó és vadász emberről, *Nemrodnak* Felesége vólt *Eneth*, ettől született két fia *Hunor* és *Magor*, kiktől a' Hunnufok és Magyarok eredeteket vették. Máig is Scithiában *Magorinak* neveztetik a' maganyelvén ez a' vitézségéről mindenek előtt híres Nemzet. Lásd erről *Révai Péter* Commentariussát.

A' Magyarok Scithiából ki-jöven, a' pogányi seétségben vakoskodnak vala, és *Geyza* Vezér idejében kezdett nékiek a' *Jesus Kristus* Evangéliuma világoskodni: mert *Gejzának* Attya *Toxus*, a' Keresztyéni Névnek nagy ellensége vala, hanem *Gejza* és Felesége *Sarolta*, a' Keresztyéni Vallásra állottak, *Adalbertus* Prágai Püspök nékiek nemcsak az Evangéliumot prédikállotta, de minden Magyarok között leg-elsőben a' szent Kereszttséggel is meg-mosta őket. Igyekezte *Gejza* Vezér a' Keresztyén Vallást terjeszteni a' Magyarok között, de még akkor igen vastag lévén a' pogányi seétségnek homálya, tzelját el-nem érhette,

D

hanem

hanem *Gejzának Fia Szent István*, a' ki született Krístus Urunk születése után 969 dik esztendőben, nagy buzgósággal és hasznos előmenetellel munkálódott a' Krístus Anyaszentegyházának gyarapításán; ő az Isten' Nevének tiszteletére Templomokat építtetett, azokban a' Krístus Evangéliumának világos szövétnékét meggyújtotta, Püspököket rendelt, és így kevés idő alatt az egész Magyar Nemzetet az Istennek esmérésére juttatta; mely idvérséges fáradozásáért *Szent István* a' Romai Pápától Királyi Névvél, a' Magyar Koronával és ahoz tartozó drágaságokkal megajándékozott, a' mint itt alább bővebben megfogjuk látni.

Ugyan ezen időben a' Lengyel-orzági Fejedelem *Miesca*, vagy *Miecislaus* kezdette a' Keresztyén vallást terjeszteni a' Lengyelek között; kiről az iratik, hogy vakon születvén, hét esztendőskorában kezdett megjönni szeme világa, de ezt inkább úgy kell érteni, hogy a' Pogányi vakságban születvén, hét esztendőskorában kezdett a' Keresztyéni vallásra taníttatni. Ez a' *Miecislaus* tehát a' Krakkoviai Püspököt *Lambertust* Romába küldvén, általa a' Pápától Királyi Nevet, méltóságot és Koronát kért magának és maradékinak; a' Keresztyén vallás mellett véghez vitt buzgóságáért. Már *Lambertus* Püspöknek a' Korona iránt jó reménység uyujtatott vala a' Pápától, midőn *Szent Istvánnak* is Követje, Urunk születése után az ezeredik esztendőben Romába megérkezett. *Asticus* vagy *Anastafius* a' Kalotsai Püspök küldetett vala ezen kövevtségekben, a' ki mind tudományára, mind kedveltető ékesen szóllására nézve jeles ember lévén, hatatos beszédében előszámlálta *Szent Istvánnak* a' Keresztyén Vallás' terjesztésében tett foganatos szorgalmatosságát leírta, mely sok Népeket és Pogány Nemzeteket vezérlett az igaz hitre; azért a' Romai Szent Széktől Apostoli áldásnak jeléül Királyi Koronát és méltóságot kér; mellyet méltán megis érdemel. Ezen reménytelen örvendetes hirt halván a' Pápa, nagyon gme-örvendett, és a' Királyi Ko-



ronát, melyet a' Lengyel Fejedelemnek szánt va-  
la, *Anastásius* által Szent *Istvánnak* küldötte, és az  
által Királyi méltóságra emelte; küldött a' Koroná-  
val edgyütt egy kettős arany keresztet, keresztet  
arany almát, Palástot, 's a' t. Így szólván: „ Én  
Apostoli Helytartó vagyok, ő pedig méltán Kristus  
Apostolának nevezethetik ki a' Kristus nyáját olly  
fok Juhokkal szaporította: azért küldöm néki ezen  
Apostoli jeleket, hogy a' nyáját tovább-is legeltes-  
se “ *Lásd erről Schmeizel Márton Commentáriusát.*

De kérdésben forog itt az, hogy ki volt akkor  
Rimai Pápa midőn az Apostoli Korona Szent *Ist-  
ván Királynak* küldetett? *Bonfinius* azt állítja,  
hogy VII-dik *Benedek*: de inkább lehet *Chartuiti-  
usnak* és *Baroniusnak* hinni, a' kik a' Koronának  
küldését nem tsak hogy 2-dik *Serestely* vagy *Sil-  
vester* Pápara viszik, hanem a' *Traguri Archivum-*  
ban *Serestely* Pápának Szent *István* Királyhoz ak-  
kor küldött Levelének párját is megtalálták; mely  
ezeket foglalja magában. — „ *Serestely* Püspök,  
az Isten' szolgainak szolgája, *Istvánnak* a' Magya-  
rok Vezérének köszöntést és Apostoli áldást! —  
„ Nemességnek követői, nevezetesen a' mi ked-  
ves Atyánkfia *Astrikus* a' Kolotsi Püspök, annál na-  
gyobb örömmel töltötték-meg sziveinket, és annál  
könnyebben meg nyerték követtségeknék tzelját; a'  
mennyivel inkább ohajtottuk, Istentől előre meg-in-  
tetvén, azon előttünk esméretlen Nemzet' Követei-  
nek hozzánk érkezését. Boldog követtség! Mely  
az Angyalnak megintése által, és az Istennek vé-  
gezése által elébb meg vala határozva, mintsem mi  
azt tudtuk volna! Valósággal nem az akarón sem  
a' futón, hanem az Apostol szova-szerint a' könyö-  
rülő Istenen áll; a' ki tudja és ki nyilatkoztatja a'  
letéttségben méllyen el-rejtett dolgokat: mert vilá-  
gosság vagyon ő-véle, mely minden e' Világra jö-  
vő embert meg-világosít. Először is tehát hálákat  
adunk az Atya Istennek és a' mi Urunk *Jésus* Kris-  
tusnak; a' ki a' mi időnkben e' földön fel-kereste  
*Dávidot* *Gejzának* fiát, szive-szerint való emberét;

és környül-vette őtet mennyei világossággal, támasztotta őtet a' Magyar Izráel népének legeltetésére. Azután ditsérjük Hertzegségednek Istenhez való kegyességét, és az Apostoli szent székhez mutatott tiszteletét &c. &c. Azért ditséretes Fiu! Mi hozzánk és az Apostoli szent székhez intézett kérésedre, a' Királyi Nevet, Koronát, és méltóságot, Elztergom Várofsával és más Püspökségekkel együtt az Istennek meg-intéséből a' mi Apostoli áldásunkal Te-néked, és maradékidnak örömeft megadtuk. És minthogy a' Te Hertzegséged Apostoli szent szolgálatot-is tenni méltoztatott, prédikálván a' Kristust, és hirdetvén az ő Evangéliumát; tehát a' Királyi Koronán és méltóságon kívül adjuk Te-néked ezen arany keresztet, mellyet minekutánna törvényesen meg-koronáztatól, Apostolságodnak jelül magad előtt hordoztass és hordoztathass; és azok-is hordoztathassanak, kik Te utánad következendők lésznek. Utoljára a' Mindenható Istent, a' ki Tégedet a' maga népének igazgatására hívott, és minket meg-intett, hogy a' Lengyel Hertzegnek szánt koronát Te néked adnók; imádjuk azért, hogy a' maga gyenge plántáit a' Te Országodban, áldásának bővséges harmatjával öntözze; a' Te Országodat minden látható és láthatatlan ellenségtől védelmezze; és Tégedet e' mulandó élet után el-hervadhatatlan koronával meg-ajándékozzon! Költ Romában, VI dik *Kalendas* Aprilis, vagy Mártziusnak 27-dikén Urunknak 1000-dik Elztendejében.

Továbbá az-is kérdésben forog, hogy: Valyon a' Magyar Koronát, és a' hozzá tartozó drágaságokat 2 dik *Silvester* Pápa maga készittette-é? vagy másunnan került fő-képpen a' korona Romába, és honnan került? Minthogy Görög irás, Görög képek, és a' Nagy *Konstantinus* neve vagyon rá-metttve, nem pedig az Apostoli tizer, mint a' keresztet arany almán, Királyi páltzán, és Paláston. A' felettébb buzgó régiség tsuda tétel, vagy talám költemény által-is akart ezen koronának eredetére jut-

jutni; azt állítván, hogy nem emberi kéz dolgozta, hanem az Angyal hozta volna le az égből 2-dik *Silvester* Pápához, meg hagyván az Isten parancsolataiból hogy *Szent Istvánnak* adassék. Ezen vélekedést a' kinek tettik, máig is hiheti. De más felől *Platina* historiát író, azon idő szakaszának történetei között *Silvester* Pápának élete' le irásában emlékezik arról is, hogy a' Nagy *Konstantinus* első Keresztyén Császár a' Görög Birodalomban, a' Keresztyén Vallásnak igazságához víveltető kegyes buzgóságának meg bizonyítására, egy drága gyöngyökkel ékesített arany Koronát küldött a' Romai Apostoli székeknek és akkor *Silvester* Pápának hogy viselje: *Silvester* Pápa az ajándékot elvette ugyan, de soha sem viselte; mert illetlennek tartotta az Apostoli Főnek Királyi ékességet viselni; hanem megelégedett tsupa Frigiai fejer süveggel. *Platinának* ezen le-irása hiteles; mindazáltal látsuk még azon környül állásokat is, mellyeket *Révai Péter* említ a' Magyar Koronáról írt Kommentáriusában. — A' Nagy *Konstantinus* Császár sok helyeken Szentegyházakat Templomokat fundált, mellyekben az Idvezítőnek, a' Bóldogságos Szűznek, és a' szent Apostoloknak képeiket, olyan forma munkával mint a' Magyar Koronán láttuk, rendre rakatni parancsolta. Romában is a' *Lateránumi* Templom tetejére illy ezüst ékességet ajándékozott, mellyen az Idvezítő egy székből ülén, körülötte az Apostolok, láttatnak. A' Konstantinápolyi Apostoli Szentegyház is ilyen készülettel Királyi módon gazdagította. Hasonló munkával sok ezüst és arany pohárokat, tálakat, és egyéb szent edényeket készítettvén; sok Eklésiáknak szentelt és ajándékozott, mellyeken ugyan azon munka láttuk, mint a' Magyar Koronán. Mely környülállások azt bizonyítják, hogy a' Magyar Koronát is a' Nagy *Konstantinus* Görög Császár csináltatta; és mintegy a' 995-dik esztendő tályban nem sokára a' Keresztyéni Vallásra állása után küldötte 2-dik *Silvester* Pápának ajándékba. Azt állítják némelleyek, hogy nem

aján-

ajándékba küldötte volna *Konstantinus* ezen Koronát, hanem hadakozása lévén akkor *Konstantinusnak* a' Saracénusokkal, bátorságnak okáért küldötte Rómába a' Pápához gond-viselés végett, hogy azután ismét vissza-kérje: azonban a' Görög Valásra állás által meg-hasonlott a' Romai Szt. Szék-től, és így a' Korona a' Pápánál maradt. De így kell az időket öszve-vetni, hogy a' Saracénusok leg-először 1359 ben jöttek Európába hadakozni, 11-dik *Constantinusnak* idejében; nem hadakozott hát Nagy *Konstantinus* soha a' Saracénusokkal, következésképpen nem küldhette a' Koronát a' Saracénusoktól való féltében Rómába) Külömben akar hogy került legyen ez a' Korona *Konstantinustól* Rómába, már az mind egy.

Azon vélekedés pedig, hogy a' Magyar Koronát nem *Konstantinus*, hanem a' Szent *István* kérésére maga *Silvester* Pápa készíttette volna, helytelennek láttzik; ugyan-is már ekkor *Konstantinus* elvált szakadva a' Romai Anyaszentegyháztól, egyenetlenségben volt a' Pápával, és így mi oka lett volna a' Pápának arra, hogy a' maga ellenségének a' Görög Uralkodónak Nevét, Görög nyelven metzesse ezen koronára? Avagy nem inkább Római vagy Déák betűket és rajzolatokat metzertetett volna rá? Holott a' Romaiak eleitől fogva minden Templomokra, Pompás Épületekre, Emlékeztető Oszlopokra és a' megmaradandó egyéb drága Portékákra Déák nyelven és Római betűkkel szokták volt a' fellyül-írást tenni: melynek e' máj napig-is sok jeleit és maradványait láthatni. A' mi pedig a' koronához tartozó drágaságokat illeti: ukeresztes arany alma, Palást s a' t. hogy azokat *Silvester* Pápa maga készíttette a' Szent *István* Király számára, a' koronával edgyütt küldötte, azt minden környülállások bizonyitját, és hitelt érdemlő dolog.

Említjük még azt a' vélekedést-is, mely szerint némelyek a' fellyebb el-mondottak ellen, a' Magyar Koronának eredetéről azt állitják, hogy tellyességgel sem a' Korona, sem a' velle való drá-

gaságok *Silvester* Pápa által nem küldettek volna *Szent István*nak; hanem valamellyik *Konstantinus* Görög Tsászártól került volna ez, az Erdelyi Vajdának kezére, és onnan jutott volna *Szent István*hoz: de nem tudom ezen vélekedést minémű bizonyságokkal lehetne támogatni, mert ámbár *László* Erdelyi Vajdának kezén fordúlt-is meg a' Korona, de *Ottó* Királytól vette vólt-el, és *Károlynak* vizsgálta-adta, azért maradjon ez tsak vélekedésnek. És elég légyen ennyi a' Koronának eredetéről; Látsuk már annak viszontagságait.

*A' Magyar Koronának viszontagságai, mellyeken Szent István Király idejétől, vagy Urunk születése után az 1000-dik esztendőtol fogva a' mái napig forgott.*

Szorgalmatosan fáradozott abban *Szent István* Király, hogy a' Magyaroknak maga után jó Királyt hagyhasson, a' ki a' Koronának és Törvényeknek óltalmazója légyen: erre nézve a' maga fiát *Imrét* kit *Henrik* Tsászárnak testvérétől *Giselától* nemzett vala, a' Keresztyéni Vallásban és Hazája' szeretetében igyekezte nevelni: de ez fel-serdült korában meg halálozott, és utánna tsak hamar maga *Szent István* Király-is. E' szerint szállott a' Királyság *Petrus Allemanusra*, a' Burgundiai Vezérnek *Gulielmusnak* fiára; a' ki kegyetlenkedni kezdett, és igyekezte Magyar-országot a' Német Birodalom alá hódítani, mellyért a' Magyarok tölle elidegenedvén, *Abát*, a' Szt. *István* testvér húgának fiát vállasztották Királyságra. *Aba* a' Magyarokkal *Pétertől* erőszakoson el-vette a' Koronát és Királyságot, magát pedig az Országból ki üzte. Már ekkor elkezdődött a' Magyar Koronának kézzől kézzre hanyattatása; ugyan-is a' ki-üzetett *Péter* 3-dik *Henrik* Tsászárhoz folyamodot segítségér, *Henrik* nagy Haddal Magyar-országra jöven, *Abát* az Arabo folyó vizénél meg-verte, és a' Magyar Koronát-is kezére kerítette. Ditséretes vólt az ekkor *Henrikben*, hogy kezénél lévén a' Magyar Korona, azt az Országból el nem vitte, hanem a' Magyarok-

kat öszve .hivatván Székes .Fejérvárra , ott *Pétert* azzal ujra pompálon meg-koronáztatta , és az Országgal meg-békéltette . Fogadása -szerint jól viselte magát *Péter* eleinten , de nem sokára ismét elébbe ni kegyetlenségére tért vissza : melyért elsőben szemvilágától , azután életétől meg fosztatott . Másfelől *Abát* is maga katonái meg-ölték . Azonban *András* vette kezéhez a' Királyságot és Koronát . *Henrik* Tsászár pedig , hogy *Péternek* halálát megboszulja , nagy haddal ismét Magyar ország ellen indúlt : még pedig ekkor olly szándékkal , hogy a' Koronát el-vegye , és az Országot tsak Fejedelemséggé változtassa . De *András* Király minden éleséget ugy el takarított útjából , hogy a' meg-éhezett Németek reménykedve kértek kenyeret *András*-tól vissza-menő útjokra ; adott is *András* nékiek éleséget , de esküvéssel kellett *Henriknek* fel fogadni , hogy soha a' Magyarok ellen nem támad . *András* majd a' fiát *Salamont* 5 esztendő s korában meg koronáztatja , melyet azután *Béla* Vezér *András*-nak atyafia nem szenvedhetvén , a' Lengyel Királynak *Boleslausnak* segítségével Mosonnál *Salamont* meg győzi , és a' Koronát el-ragadja : de *Béla*-nak sem vólt jo vége az erőszakoson ragadott Koronáért ; mert 3 esztendő múlva magas Királyi széke le-törven alatta , ugy meg-sértette magát , hogy sebeiben nem sokára meg hólt . *Salamonnak* kezére másodszor birt a' korona , mellyel Pétsen meg-koronáztatott . *Salamontól* *Gejza* vette el a' koronát . Azt írják a' Historikusok közüll némelhyek , hogy *Gejzának* az öttse *László* , még a' Battyának Királyságra jutása előtt , látott egy Angyalt az égből le-szállani , mellyet a' Battyának *Gejzának* fejére tett . Innen neveztetik a' Magyar korona Angyali vagy égből le-szállott Koronának . De siessünk a' Koronának nagyobb viszontagságaira , és mellözzük el a' *Gejza* után vólt Királyokat , kik a' Koronát békével viselték , noha ez időkben is a' sok vetelkedő Társak gyakran egymás kezéből ki-ragadozták , mint 3 dik *István* Királytól az öttse *László* , és en-

nek 6 hónap múlva esett halála után, a' vak *Bé-  
lának* Fia *István* erőszakosan nyúlt a' Koronához.  
*Negyedik Béla* Királyt a' Kumánok és Tatárok-or-  
szágából kiűzván, azt tüzzel és vassal el-pusztították: *Béla* Auszriában, Dalmátziában, és az Adriá-  
tikum tenger szigeteiben 3 esztendeig bujdosott: az  
alatt a' Pogányok birták Magyar országnak nagy  
részét. De arról halgatnak minden Historicusok,  
hogy ekkor hol maradhatott-meg a' Korona bátor-  
ságban.

Leg-első bujdosása a' Magyar Koronának az  
Ország határán kívül vólt 2-dik *András* Királynak  
halála után a' *Venceslaus* vagy *Ventzel* idejében.  
Ekkor 8-dik *Bonifácius* Pápa *Robertus Károlyt* a-  
karta az Ország' kedve ellen Magyar Királyá ten-  
ni: de a' Fő Rendek, hogy a' Király választásra  
való jusokat fenn tarthassák, a' Tseh-orzági Ki-  
rálynak 13 esztendős fiát *Venceslaust*, ki másként  
*Lászlónak* is neveztetett, hívták a' Magyar Király-  
ságra. Azonban *Robertus Károly* haddal közelget-  
vén Magyar-ország-felé, *Venceslaus* az érkezőben  
való veszedelmet az Attyának Budáról meg-irta,  
és segítségére hívta. A' Cseh Király nagy haddal  
serényen Pesthre jött, onnan által izent a' Fiához  
Budára, hogy másként szeme eleibe ne jöjjön, ha-  
nem Királyi ékelséggel és koronázva. Vigyázatlan-  
ul meg-edgyeztek ezen a' Magyarok, és így a'  
Cseh Király 1304 dik esztendőben a' Koronát fiával  
együtt olly szin alatt, hogy a' veszedelemből hi-  
ragadja, el-vitte magával Tseh-országba, Prágába.  
A' Magyarok ekkor *Ottót* a' Bavariai Vezért vá-  
lasztották Királyjá, kinek leg-első gondja a' vólt,  
hogy a' Koronát Tseh-orzágból visszra hozhassa.  
Nem tudatik, hogy *Venceslaus* pénzérté? *Ottónak*  
kérésére fenyegetéséreé? Vagy önként jó indulatból  
adta visszra a' Koronát. Elég az, hogy kezéhez  
kapván *Ottó* a' Koronát, egy esztergába mettett fa-  
tokba zárta, és azt valamely tselédjének gondvise-  
lésére bizván, megindult Magyar-ország-felé. A'  
tseléd nem tudván mi vagyon a' fa-kulatsban, azt  
egy

egy szíjjuval a' nyereg kápájára függefztette, kevés gondja volt rá, és az utazásban észre sem vette mikor a' nyereg-kápájáról el veszett. Az estvéli szálláson vette észre *Ottó*, hogy a' Korona loholt fints; azért visszafertvén, más napon estve-felé az ország útjában heverve találta meg: különös Isteni gondviseelés volt, hogy az úton járók azon fakulatsot fel nem vették az útról. Tsakugyan megtalálván *Ottó* a' Koronát, azzal szerentsésen Székes-Fejérvárra érkezett, és ott megkoronáztatott, *Robertusnak* minden rá törekedő szándéka ellenis. Nem soká birhatta *Ottó* a' Magyar Koronát; mert midőn az Országnek Tartományait rendre járná, a' Koronát-is magával hordozná, és barátság keresni Erdélybe-is bément volna, az Erdélyi *László* Vajda, tölle a' Koronát elvette, magát pedig tömlötzebe tétette, a' hol kéntelenségből a' Királyságról is lemondott. *Ottót* ugyan hamar elbatsátotta *László* Vajda, de a' Koronát két esztendő mulva nagy ajándékért, és a' Pápának sok fenyegetésére is bajosan adta vissza, mellyel első *Károly*, minekutánna a' Rákos mezején Királyságra választott volna, Székes-Fejérvárratt megkoronáztatott. Ez időtől fogva a' Korona többnyire Visegrádban tartatott. *Károly* után a' fia *Lajos* Király ditséretesen uralkodott. Majd ennek Leányától *Mariától*, kitsiny *Károly* vette-el az Uralkodást, de *Károly* megöletvén *Mariának* Férjére *Sigmond* Királyra szállott, a' ki egyszersmind R. Tsászárrá is lett volt. *Sigmond* Tsászár a' maga Leányát *Ersébetet* *Albert*' Auszriai Ertz Hertzegnek adta Feleségül, és rábeszélte a' Magyarokat, hogy *Albertet* Magyar Királyságra választották; ezen választástól fogva esett a' Magyar Korona az Auszriai Háznak birtokába, illy formán:

*Albert* Király idejében vala a' Magyar Koronának örzője *Paloch* vagy talám *Balog György*, ez meghalálózván *Albert* a' Feleségével *Ersébettel* edgyütt gyorsan Esztergomba ment; ott a' Királyné a' többek között a' Koronát-is nézegetvén, azt elrejtette

rejtette és egy szolgálójának gondvifelésére bizta. Az alatt *Albert* Király és egyfzersmind Tsászár, *Amurátes* Török Tsászár ellen táborban lévén, *Nefzmély* nevü Faluban meg-hólt, és a' Korona az Özvegy *Erfébetnek* álnok kezénél maradt; de azt senki sem tudta akkor. *Erfébeth* mingyárt Férjének halála után a' Fő Rendeket öfzve-hivatván, arra kérte, hogy tölle ne-vegyék-el a' Királyságot, hanem segítségül válasszanak egy ideig való Királyt melléje. Majd az Özvegy Királyné Komáromban fiat szülvén, az Ország két-felé hasonlott, egy rész a' kised *Ladislau Posthumust* akarta meg-koronáztatni; más rész ellenben a' Lengyel *Vladislausnak* pártját óltalmazta. A' Királyné részéről más követek küldettenek Lengyel-országba, hogy az elébeniek ne hívják-el *Vladislaust*, de azok már visszánem akarván vonni szavokat, *Vladislaust* el-hozták magokkal. Az alatt *Erfébet* a' rejtett Koronát visszán lopatván, azzal az ölében író *Posthumust* 4 hónapos korában meg koronáztatja, mondván el helyette az esküvést a' Tutora *Ulrik* Ciliai Gróf. A' koronázás után, ismét arra fordította *Erfébeth* álnokságát, mi-képpen kerithetné a' Koronát másodszor-is kezére? Azért a' Fő Rendekkel edgyütt maga is Vissegrádba megyen, a' Korona kísérésnek színe alatt. Tudta *Erfébeth* azt a' rendtartást, hogy minekelötte a' Korona a' maga ládájába bé-záratnék, elsőben selyem ruhába bonyolitva bé-szokott petsételtetni; azért maga ajánlotta magát, hogy tzipra selyem ruhát ad annak bé-takarására; készítettett vala pedig alattomban egy olyan formájú és nehézségü, selyem ruhába bonyolított portékát, mellyel a' szolgáló, a' ki elő-hozta a' selyem ruhát, és a' kinek a' Korona által adatott a' bé-bonyolitásra, fel-tserélte a' Koronát, és így ez a' tsalfa tsomó, Korona gyanánt el-petsételtetvén, elzárattott. Így írja-le ezt a' lopást *Gerárdus Roo*. A' szolgáló leány elébb állott gyalog a' Koronával, és arra vigyázott, hogy a' Béts-felé sietséggel utazó *Erfébetnek* által adhasa. Szájról szájra maradt

dott hir az Magyar-országban, hogy ez a' szolgáló a' Koronával bujdosásában sok keringő útakat tett, azt gondolván hogy mindenütt kergeti valaki, vetődött Sopron Vármegyében *Rabaköz* szigetébe is, a' honnan a' Lelki-esméret üldözvén a' *Mihályi* kastélyba ment, nem mesélze *Kapu Vára*hoz, a' hol a' Királynéval öszve-került. A' Királyné ezen várba tért-bé utazásában egy éjtszakai szállásnak színe alatt; de nem bátorkodott a' koronát azon éjtszakán magánál tartani, ne hogy ha keresni kezdik nálla találtassék, hanem künn a' mezőn az Ország útja mellett egy fűz-fának udvába tétette, és következő napon szekerebe vévén, 3-dik *Fridrik* Császárhoz Bétsbe vitte Fiával edgyütt 1441-ben, és a' koronát a' Császárnak harmadfél ezer forint-ért zálogba vetette.

Mikor a' Lengyel *Vladislaus* hadi népével Magyar országra érkezett, már akkor a' Magyar korona Bétsben volt *Fridrik* Császár kezénél, melyet a' Magyarok akkor vettek észre, midőn *Vladislaust* meg-akarván koronázni, a' korona helyett egyebet találtak a' ládába zárva; azért a' mely koronával a' Szent *István*' képe a' Székes Fejérvári templomban meg-vala koronázva, azzal *Vladislaust* meg-koronázták. Ezt a' Sz. *István* képének koronáját azután jó gondviselés alá tették, hogy ha az eredeti Korona meg-nem találatnék, ezzel-is a' következő Királyokat meg lehetne koronázni. Részben volt, némely historikusok szerint a' koronának *Erfébet* által lett ellopásában Gróf *Gara László*, akkori Horvát országi Bán, a' koronának fő-gondviselője, és *Erfébetnek* meg-hitt Tanács-adója; ezért is nem csak a' Vissegrádi Kommendánsságot vesztette-el, hanem a' Magyaroktól sok gyalázatos szemre hányást, sőt fogságot-is szenvedett. — Majd a' Várnai veszedelemben *Vladislaus* el-esvén, Királyságra választotta az Ország a' Bétsben lévő *Posthumus Lászlót*, és 3-dik *Fridrik* Császárhoz követeket küldvén, mint választott Királyt ki-kérte: de a' Császár az Ország' követeinek ezt felelte: „ A' Király még gyer-

gyermek, és alkalmatlan az Ország' igazgatására, azért nékie még a' Tsászárnak mint Atyafinak gond-  
viselelése alatt kell maradni: a' mi pedig a' koronát  
illeti, illő dolog hogy a' korona a' Királynál ma-  
radjon, a' kinek a' rendtartás szerint egyizer fejére  
tétetett; és így sem a' Királyt, sem a' koronát ki-  
nem adta. " Ezt hallván a' Fő-Rendek, *Hunyadi*  
*János* Erdélyi Vajdát Ország-Gubernátarává tették,  
és rá-bizták hogy a' Királyt a' koronával együtt  
*Fridrik* Tsászártól fegyver által vegye vissza. *Hu-*  
*nyadi* 12-ezerből álló haddal Auszriában pusztítani  
kezdett, de ezzel csak azt nyerte, hogy *Fridrik*  
még vakmerőbben meg-keményítette szívét. *Hunya-*  
*di János* a' Törökökön nyert sok győzedelmei és  
Belgrádnak meg-óltalmazása után 1456-ban meg-  
hólt. Az Ifju *László* Királyt *Fridrik* le-botsátotta  
Magyar-országra, de ez a' Törököknek Belgrád-  
hoz érkezéseket meg-hallván, vadászatnak színe a-  
latt Budáról ismét vissza ment Bétsbe; a' honnan  
*Hunyadi Jánosnak* halála után le-jött Belgrádba,  
mikor *Hunyadi Lászlót* az *Ulrik* haláláért meg-ölet-  
te. *Mátyás* pedig 1457-ben Prágába *Podiebrádi*hoz  
fogságra küldetett. Ismét Bétsbe vissza-térvén az  
Ifju *László*, midőn a' Frantzia Királynak 7-dik *Ká-*  
*rolynak* leányával leendő menyegzőről gondolkoz-  
nék, hirtelen halállal meg-hólt: a' mint iratik mé-  
reg által. Ennek halála után az Ország *Hunyadi*  
vagy *Korvinus Matyást* választotta Királynak, a'  
ki akkor Prágában fogva lévén, el-tsudálkozott raj-  
ta, midőn őtet *Podiebrádi* vatsora felett Magyar  
Királynak köszöntötte. Haza jöven *Mátyás* Király  
Magyar-országra, leg-első gondját is a' koronának  
vissza vehetésére fordította, azért a' Váradi Püs-  
pököt még két Fő-emberekkel Neustadtba vagy Béts  
Ujvárra *Fridrik* Tsászárhoz küldötte, kik a' koro-  
nát némely el-foglalt Tartományokkal együtt visz-  
sza-kérjék, és ha vissza adni nem akarná, jelen-  
tsék, hogy a' Magyarok kéntelenek lesznek azokat  
fegyverrel is vissza venni. Vóltanak némely Irók-  
szerint olly Magyarok, kik a' Tsászárt arra ösztö-

nözték, hogy a' koronát *Mátyásnak* vissza ne adja, minthogy nem Királyi Vérből való; hanem tartsa magánál és vállalja fel a' Királyságot: ezen pártosoknak feje volt *Szilágyi Mihály*, *Hunyadi Jánosnének* testvére, a' ki *Mátyás* Királytól azután a' Hufzti Várban fogságot is szenvedett. Üress válasszal botsátotta hát-el *Fridrik* a' *Mátyás'* követeket; hanem másodszori követségre, *Albert* Szaksoniai Választó Fejedelemlennek és 2-dik *Pius* Pápának közben-járálokra azt ígérte a' Tsászár, hogy ha Magyar ország 60-ezer forintokat fizet, mellyeket az ifju *László* Királynak nevelésére mondja vala hogy költött, tehát a' koronát vissza fogná adni. El-fogadta ezt az ajánlást *Mátyás* Király, és az országból a' pénz hamar felgyűjtetvén, *Vitéz János* a' Váradai Püspök, *Ujlaki Miklos* az Erdélyi Vajda, *Paloch László* *Judex Curiae* és mások a' pénzt kezekhez vették, 3 ezer szép Magyar lovaságnak kísérése alatt, a' koronának elhozására Béts-Uj-Vár-felé meg-indultak: kik mikor közelgetnének, *Fridrik* Tsászár be-záratta a' kapukat, és kiizent hozzájuk, hogy olly feles számmal nem követségbe, hanem Vár ostromlani szokás menni, azért csak a' Püspök a' követekkel és 2-száz lovasokkal jöhetnek-bé a' Várba, a' többi lovaság távozzék el a' kaputól. Ez is meg-lévén, minekutánna *Paloch László* a' koronának eredetiségét egy drága kőnek repedéséről meg-esmérte volna, le számláltatott a' 60-ezer forint, és a' korona el-hozatott 1464 dik Esztendőben. Nem lehet leírni az örömet és pompát, mellyel a' korna 23 esztendei bujdosása után ismét Budára le-vitetett és nem soká azzal *Mátyás* Király megkoronáztatott. Némely Irók szerint *Mátyás* Király nem kész pénzel váltotta-ki *Fridriktől* a' koronát, hanem 60 ezer forintig zálogba vetette *Forchstein* és *Kolbersdorf* nevü Várat, mellyeket sokáig birt az Auszriai Ház.

Ha Historiát volna tzelem most írni, *Mátyás* Királynak élete' le-írásában sok nevezetes dolgot találnék, mint: Bétsnek éhség és fegyver által meg-

vétéle 1487-ben; a' Törökön nyert fok győzedelmei 's a' többi: de lássuk most a' koronának viszontagságait. — *Mátyás* Király Bétsnek 5 ezten-deig Ura lévén 1490-ben tsakugyan Bétsben megholt, kinek örök emlékezetü *Tetemei Székes-Fejér Váratt* illy koporsó-írás alatt nyugosznak.

*Corvini brevis hæc Urna est, quem magna fatentur  
Facta fuisse Deum, fata fuisse hominem.*

*Mátyásnak* halála után az ő nem törvényes ágyból való fia *Corvinus János* vette kezéhez a' koronát, az Ország pedig meg-egyezett vala a' Cseh-orzági *Vladislausnak* választásán, a' ki nem kevés hadi néppel *Vifsegrádot*, a' hol a' korona tartatik vala ostromolni kezdette: mig ezek a' korona felett kotzódnak *Fridrik* Tsászár vizsgálja veszi Bétset, sőt Magyar-országban is *Székes-Fejér Várat* és *Sopront* el-foglalja: ezt a' kárát vallotta az Ország a' korona felett való kotzódásnak. *Corvinus Jánosnak* a' Törökök segittséget ajánlottak a' korona' óltalmazására, de Hazája szeretetéből azt el nem vette, hanem rendelést tett a' korona örzőnek Magyar *Balásznak*, hogy a' koronát *Vifsegrád Várával* együtt *Ulászlónak* által adja; mely meg-esvén a' korona *Vifsegrádból* *Budára* által vitetett, és ott *Lengyel Ulászló* meg koronáztatott. Rendeltettek pedig itt a' koronának örizetére *Orbán* (*Urbanus*) az Egri Püspök, és *Báthori István* *Judex Curiaë*; és ettől fogva mindég két örzői vóltak a' koronának. — *Ulászlónak* halála után a' fia 2-dik *Lajos* jött az Uralkodásra, kit az Atyja még gyermek korában meg-koronáztatott vólt. Örzője vala ekkor a' koronának *Perényi Imreh* és *Zapolja János*. Majd a' Mohátsi veszedelemben maga *Lajos* Király is esvén, *Szulimán* Tsászár *Budára* bé-ment, de onnan három réz o'zlopoknál egyebet el nem vitt, hanem a' Várat épségben meg hagyta, és dolgára ment. *Zapolja János* fok Kurutzokat keze alá gyűjtván, és némely Fő-Rendeket maga pártjára hódítván, azoknak gyülekezetében magát Magyar Királyá tette;

tette; és a' koronát Vifsegrádból el-hozatván meg is koronáztatott. Azonban más-felől az Ország Palatinusa Ország Gyűlést hirdetett Székes-Fejérvarra, a' hol *Ferdinánd*, Királynak választatott és meg is koronáztatott: ugyan-is *Perény Péter* meg-haragudván *Zapolya Jánosra*, a' koronát *Ferdinándnak* által adta vala. Azután *Zapolya* az Országból ki-üzetvén, a' Török Portához folyamodott segítség-ért. Kapott az alkalmatóságon *Szulimán* Tsászár, és nagy haddal Magyar országra jött. *Perényi Péter* az ellenségnek érkezését hallván, bátorságnak okáért *Siklós Várából* a' koronával együtt *Sáros Patak* felé indult; de újában *Keferü Mihály* által, a' ki *Zapolya Jánosnak* és a' Törököknek pártján vala, el-fogatott; és életének meg maradásaért a' koronát által adta *Keferünek*, ki által a' korona *Szulimán* Török Tsászárnak kezére jutott. 1525-dik esztendőben: de *Szulimán* nem tartotta-meg magának, hanem a' Béts' osztrómától vilzsa térésekor, *Zapolyát* és a' Magyar Fő-Rendeket magához hivatván, *Zapolyának* által adta.

*Zapolya Jánosnak* halála után, az ő Felesége *Isabella Szulimán* óltalma alá ajánlotta magát, és kitsin fiát ifjabb *Zapolya Jánost*, kiknek ugyan óltalmat ígért, de azután Buda várából ki-üzette, és így *Isabella* vagy *Ersébet* a' fiával és a' koronával együtt Erdélybe ment, magánál tartotta a' koronát 1552-ig, mikor a' *Ferdinánd* Tsászárral már ez előtt meg koronázott Királlyal kötött egyezés szerint, a' korona Erdélyből *Dobo Domokos* és *Báthori András* által Tokajig hozatott; ott pedig *Pallavicinniek* és *Szerédinek* által adatott, kiket *Ferdinánd* küldött vala a' koronának el-hozására. E' szerint a' korona 1552-ben Erdélyből Bétsbe vitetett. Némely irók szerint 1551-ben küldötte ki *Ersébeth* Erdélyből, akkor a' Po'soni várba tétetett, és onnan vitette *Ferdinánd* 1552-ben Bétsbe.

Még *Ferdinándnak* életében a' fia *Maximilián*, az Ország Rendeitől Királyságra választatott, és

az Atyja nékie a' koronát önként által adta. *Maximilián* hasonló-képpen a' fiának *Rudolfnak* által engedte, *Rudolf* Prágába vitte és ott vólt a' korona 1608 ig, mikor tudnillik *Mátyás* Tsászárs és majd 2-dik azon nevü Magyar Király, Magyar-orzágról, Aufztriából, és Morvából gyüjtött nagy Hadat *Turzó Györgynek* Vezérsége alatt Prága felé indított a' koronának visszsa hozására. *Rudolf* nem várta hogy erőszakkal kérjék a' koronát, hanem önként visszsa adta, mely elsőben Bétsbe, és onnan Posonyba, a' Magyaroknak igen nagy örömeire megérkezett *Ersebeth* napján 1608-ban. És ott 2-dik *Mátyásnak* meg egyezésből, *Révai Péter* és *Pálffy István* korona örökönek, gondviseleésekre bizatott.

*Rudolf* helyett következett 2-dik *Ferdinánd*, ki mikor 1618 ban meg koronáztatott, a' többek között arra-is meg esküdt, hogy a' Fő Rendek akaratja nélkül a' korona az orzágból se általa se maradéki által többé ki nem fog vitetni. De még azon esztendőben az Erdélyi Fejedelem *Bethlen Gábor* Tseh-orzágnak segittségere indulván *Ferdinánd* Tsászárs ellen, Posony várát el-foglalá és a' koronát el-vévé. Majd az Uj Zolyomban tartott Ország gyűlésében *Bethlen Gábor* Magyar Királyjá választott és abban meg erőfittetett; tsak a' koronázás vala hátra, de *Bethlen Gábor* önként nem akarta magát meg koronáztatni, hanem a' Morvában Miklósvarán kötött békeiség-szerint 1622-ben visszsa adta; a' honnan 2 ezer fegyveresek és számtalan kísérek között először Trentsénbe, majd Sopronyba hozatott; maga 2-dik *Ferdinánd* nagy pompával fogadta a' haza térő koronát, melyet Posonyba vitetett, és elébbeni helyére zárva a' Korona-örökönek gond-viseleése alá bizott.

Szükségtelennek tartom már itt a' koronának alább kézről kézre jutását holzfazon le-irni, mint-hogy az a' Magyar Hazában külömben is nem esméretlen dolog: hanem az egymásból függésre nézve tsak kevés szóval látsuk. — II-dik *Ferdinánd*, *Pázmánnak* és *Eszterházinak* jóvallásából, a' fiának

3-dik *Ferdinándnak* adta által a' Magyar Királyságot és Koronát, mellyel 1625 ben Sopronban meg is koronáztatott. Azonban az Erdélyi Fejedelem *Ráhotzi György* zenebonája miatt a' korona elsőben Komáromba és onnan majd ismét Bétsbe vitétt. — Harmadik *Ferdinánd* még életében a' fiát 4-dik *Ferdinándot* tette Magyar Királyá 1647-ben: de ezt 7 elztendő múlva az Atyja eltemettétvén, a' másik fiát *Leopoldot* adta 1655-ben a' Magyaroknak Királyul. Ez a' *Leodold* vette vissza *Buda* várát a' Törököktől, tsendesítette-le *Tökölit*, és az Unokáját 1. ső *Josefet* megkoronáztatta 1687 ben Polonyban. Ennek a' *Josefnek* adatott legelsőben örökség-szerint a' korona, hogy maradékira-is által mehelsen: de Fiu magzat nélkül meghalálózván, az Anyja *Eleonora* vette kezéhez a' Királyságot, és adta a' másik fiának 3-dik *Károly* Királynak, (vagy VI-dik *Károly* Tsászárnak) a' ki 1712-ben Május' 3-dikán Polonyban olly nagy Pompával koronáztatott-meg, hogy annál pompásabb koronázás még az előtt vólt. Nem-is tsuda; mert lettek ugyan ő előtte Magyar Királyok Tsászárokká, de ez a' *Károly*, Tsászár korában lett Magyar Királyá. Ő alatta jött vissza a' Törökötől Temesvár, Belgrád, és Oláh-országnak egy része. Ő néki ajánlották megkoronázásakor az Országnak fő Rendei, hogy nem tsak fiu ágon, de Leány ágyon-is legyenek az ő maradéki a' Magyar koronának örökölsei; a' minthogy azután a' leányára *Mária Theresiára* szállott a' Királyság, a' ki 1741-ben meg is koronáztatott. — A' *Ráhotzi* zenebonájától fogva, VI-dik *Károly* Tsászárnak Magyar Királyá lett koronáztatásaig többnyire Bétsben tartatott a' korona, hanem *Károly* nagy pompával bététette régi helyére a' Polonyi várba; az Ország gyűlésében pedig meghatározatott ekkor, hogy a' korona mindég a' Hazában maradjon, hanem ha ellenség által bizonyos veszedelem fenyegetvén, a' király az Országgal meg-edgyeznék az irant, hogy hová kellessék bátorságnak okáért vinni: ekkor tehát ujjouan

két korona örző fő Méltóságú személyek rendeltettek, azok erősen meg - eskettettek azon féltő drága kintsnek hiveségesen leendő őriztetésére.

Azóltá Po'sonyban békével maradott a' korona az 1784-dik esztendőig, mikor tudnillik II-dik *Josef* Tsászár a' Pofoni Várat, és így a' koronának régi szállását Kis-Papok Szemináriumává változtatván, addig mig Ország-gyűlése tartatnék, melyben a' korona számára az Ország illendő helyet választana, a' két korona örző Uraknak gondvifélése alatt Bétsbe fel-hozatta, és a' Tsászári Kints-tartó Házba tétette. Valának ekkor Korona-örzők Gróf *Keglevits*, és Gróf *Nádasdy* Urak, kik a' koronának fel-hozatásától fogva Bétsbe laktanak. Küldettek vala pedig Bétsből a' N. Magyar Testörzők Sergéből ezen 4 Hadnagy Urak: *Légát*, *Soth*, *Petkovits*, és *Zsitkovszki*. — Bétsben tartatott tehát a' Magyar korona 1784-től fogva, 1790-ben Febr. 18 dik napjáig, mikor tudnillik II-dik *Josef* Tsászár ő Felsége, a' már harmadik esztendő-től fogva tartó Török háború alkalmatosságával jobban-is meg-győződven, nem tsak a' Magyar Nemzetnek egész Europa előtt esméretes vitézségéről, hanem e' felett Királyához való igaz hiveségéről: a' Fő Rendeknek fontos okokkal támogatott Fel-írására, ezen esztendőben Január. 28-dik napján költ Kegyelmes Rendelésében, a' törvény' folyásának, az elébbeni lábra állítását, még ezen esztendőben Ország-gyűlésének tartatását, addig is pedig a' Magyar koronának Budára le-vitettetését kegyelmesen meg-határozta és parantsolta. Mely Felsőges Rendelés szerint a' szent korona Bétsből Febr. 18-dikán ki-indittatott; a' mint annak Budára lett érkezését minden környülállásaival edgyütt itt alább bővebben láthatni.

Meg-tétetvén a' Magyar koronának le-vitelére szükséges Rendelések, Febr. 17-dikén, az az Szeredán öfzve hivatta Gróf *Pálffy* Károly fő Canc. Ur a' most itt Bétsben múlatozó Hazánk Báróit (Barones Regni,) velek edgyütt, dél után a' Ts. 's Kir. Kints

tartó Házba ment; itt mindnyájoknak szemek láttára a' Magyar Koronát, Királyi Páltzát, keresztes arany Almát, a' Sz. István Palástját, és Kardját, a' *Mária Terézsia* meg koronázásakorra készítettett drága köves Karddal együtt, azon üveg ajtajú Almáriombol, mellyben állottak vólt mind azok, ki vétette, és régi tartó Ládájokba bé rakatta, a' Ládát, mind a' három kultsával bé záratta, és zárva a' Kints tartó Házban hagyta. Más nap, reggeli 8 órára, a' Kints tartó Ház előtt termettek 3 igen szép aranyos üveges hintaji Ő Felségének, mellyeknek mind egyikébe 6 6 posta ló vólt fogva. Ezen kívül egy 4 lovas hintó. A' Pósta kotsisok is tsinoffan vóltak öltözve. A' leg szebb hintó, a' Korona vite lére rendeltetett, mellybe 2 Udvari szolgáló Legények hozták azt le a' maga veres bársonnyal bé borított ládájában. A' láda mellett két felől, két Nemes Magyar Testörzök jöttek, ki vontt karddal. Mihelyt ezek a' grádits ajtajához értek a' Koronával, leg ottan a' már lovon lévő két más Nemes Testörzök is kardot rántottak, 's a' Korona hintájához helyhették magokat. A' Korona hintájának belső két ülésére deszkák vóltak nyújtva, 's azokra helyheztetődött, és hozzájok le is tsattoltatott a' láda. E' meg lévén, indútlak elől az egyik 6 lovas hintón *Soki* Májor, és *Dótzsi* Kapitány Urak, két Hadnagy Nemes Magyar Testörzö Urakkal együtt; azután a' Korona hintaja, mellynek tsupán az első ülésén kívülről ült egy dízses öltözetű Udvari tseléd. A' hintó mellett lovaglott, maga vitézi öltözetében, két Ne. Magyar Testörzö. A' harmadik 6 lovas hintó ültek a' két Korona Örzök, t. i. *G. Keglevits* József, és *G. Nádasdy* Mihály Urak, két Udvari Titoknok *G. Pálffy* és *Névery* Urakkal együtt. Utól ment a' 4 lovas hintó, mellyen a' két meg nevezett Gróf Urak házi Tisztjeik ültek. — Temérdek nép fel gyülekezett az Udvarba, hogy illy ritka szemléléssel legeltethesse a' maga szemeit, annyival is inkább, mivel sokan azt gondolták, hogy tsupafzon lehet szemlélni a'

Koronát a' hintó üvegén által, és kétség kívül ugyan onnan eshetett, hogy süveg vetve tolakodtak a' hintó felé. — Az Iffjú H. *Eszterházi* Antal, Gr. *Eszterházi* Ferentz, és más itt tartózkodó Magyar H. 's Gr. Urak, el kísérték a' Városon kívül is ló háton a' Koronát. E' szerint indúlt ki Hazánk drága Kintse a' szentséges Magyar Korona Bétsből; láfsuk már mely repeső örmmel fogadtatott az Ország' határánál, és bejebb a' Hazának kebelében.

Szabad Kir. *Poson* Városa vala, a' hová a' Haza térő Korona eleibe menendő főbb és alsóbb rendű Magyarfág egyyüve sereglett. Már dél előtti 9-edfél óra tájban, ezen hónapnak 18-dikán, öszve gyülekezett a' Vármegye kebelebéli, 's másunnan való számos Nemesség, a' magok Igazgatójok T. *Fleischacker* Ur által vezetett *Posoni* Törvény Tanulókkal, 's a' Város Deputátusival egygyütt, átaljában tsinos Magyar öltözetben, ló háron, T. első Vitze Ispány *Makripodáry* Úrnak fő kormányozása alatt, Magyar Ország első Érsekje, Cardinalis és Hertzeg *Battyáni* Ur Palotája eleibe, ki is igen érzékeny szívvvel vette illy szép meg tiszteltetését. Az Ersektől, M. Gr. *Forgáts* Miklós Ur Palotájához indúlt az említett díszes sereg, 's ugyan onnan, magyar muzsikának zengése alatt, lobogó Zászlókkal, a' Dunán 5 hajókon által költözött. A' Nemesség két Osztályokra volt fel osztva; a' Magnási Rend pedig, melly pompás öltözetével, 's lóra való készülletével, közönléges bámulásnak tárgyáválett, M. Gr. *Forgáts* Miklós Urnak vezérlése alatt, különös Zászló allyát formált, és 3 hajókon takarodott által a' vizen. Mindenik Rendnek voltak Trombitásfai, 's azok is mind magyarosan öltözve. A' Magnási Rend közzül kinek kinek két Húszár lovaglott utánna. — A' Magyar Dámák is meg bizonyították, hogy valósággal Haza Leányai - merő Hazai szeretteknek érzékenységtől indittatván, ki vetkeztek az idegenektől költsönözött köntöseikből, és fel vevén Eleiknek tisztes öltözeteket, ök is kotsikra rakodtak, 's meg tisztelésére indúltak azon Koronának, mel-

mellynek árnyékában tsendeffen eszik a' Magyar Kenyeret. Némelly fő Asszonyosságoknak, és Kisasszonyoknak fejeik rész szerént veres, rész szerént pedig fekete bársonyból készültt, arany forgóval, kótsag tollal, és le függő gazdag vitéz kötésfel fel tzi frázott kalpagokkal ékeskedtek; kurtá letét kék mentéjeiknek rántzai, az arany paszmánttól alig lattzottak; ugyan azon színű szoknyaiknak allyait is, a' régi iz szerént, arany paszmánt keritette. Ezek, az el indulás előtt, ottan ottan meg jelentek a' M. Gróf *Forgáts* Ur Palotája folyosóján, és nem gyöztek bé telni látásokkal a' német Asszonyfágok, tsudálkozván rajta, miként mehettek reá a' Magyar Dámák, hogy hozzá hasonlithatatlan öltözeteket a' némettel fel tserélhessék. Ataljában örömmel tellyes érzékenységeket gerjesztett mindeneknek izivekben a' több Magyar Dámának is kellemetes öltözete, 's az által valóban nevedett érdeme és tekintete. Mert ezek közzül mind egyikben meg elevenedeit a' *Dugonits* Ételkájja. — A' Dunán által takarodott mind két nembéli nagyobb és kisebb rangú Magyarság, 12 óra után meg indult a' Duna partján lévő falúból, és *Farkasfalvánál* (Wolfsthal) az Ország határán meg telepedett, a' hol egynehány sátorok is vonattattak. Három és 4 óra között érkezett el az óhajtott, és igen sok tekintetekben méltán drága Kintse Országunknak, melly látásra durrogni kezdtek a' külön külön helyekre el rakott mozsarak, és meg szóllaltak *Poson* Városának minden harangjai. Főtiszt. M. B. *Prényi* Esztergomi Kanonok Ur, fontos Magyar Beszédet mondott, melly a' Sz. Koronához, annak Örzőihez, és a' jelen, lévő Rendekhez volt intézve. E' meg lévén, meg indult a' Koronával az egész örvendező sokaság — a' Lovasság mind ki vont karddal — 's öröm kiáltások, ágyú durrogások, Trombita harfogatások között, útját *Káptsén* felé intézte, mellynek határán rövid ékes Beszéddel fogadta volna Főtiszt. Győri Prépóst *Geiger* Máty. Ur a' szent Koronát, és annak két Mel. Örzőit, ha az *Esztergomi* Káptalantól.

lantól küldetett Orátor' hathatós Beszédének hofszas-  
 vólta, és a' nagy szélnek alkalmatlansága, meg nem  
 gátolta volna ezen ditséretes szándékor. A' *Köp-*  
*tséni* Kastély kapujához lett érkezésével a' Szt. Ko-  
 ronának, Fisc. *Ferentzi* Mihály Úr tartott egy jeles  
 rövid Beszédet, melly idő alatt hirtelenséggel ki fog-  
 ta a' *Köptséni* Esküdtség a' Korona hintajából a' lova-  
 kat, 's maga vontta fel azt a' Kastélyba; a' Ládát  
 pedig, mellybe rejtezett ez a' Kints, a' fő Rendek  
 emelték le a' hintóról, 's vitték az arra ki rendelt  
 Palotába, hol a' Rendek kívánfagára a' Korona,  
 Tartójából ki vétetett, és hogy a' jelen lévők köz-  
 zül kinek kinek szerentséje lehessen ezen Kintsnek  
 szemleléséhez, valami egy óráig fedél nélkül tar-  
 tatott. E' részben is kedvek telvén a' Rendeknek,  
 köteleffégeknek tartották, meg adni a' Mindenbató-  
 nak édes Nemzetünkkel közlött kegyelmességéért, a'  
 tartozott háláadásnak adaiát. Ezen követtségnek  
 buzgó tellyesítésére a' Szentegyházba gyülekeztek;  
 honnan meg térvén, asztalokhoz ültek. A' Korona  
 egész éjtzaka meg szünés nélkül őriztetett; reggel  
 ismét közönséges nézésre ki tétetett, 's azzal láda-  
 jába vissza helyheztetvén a' fő Rendek által, hin-  
 tajába vitetett, és a' határig kísértetett. — Meg  
 térvén a' kísérésből, Misére mentek a' Rendek,  
 melly után az általok adott alamisna a' *Köptséni*  
 szegénység között fel osztódott. — Innen *Bétsből* né-  
 melly Német Urak is vóltak le, a' Korona fogadása  
 pompájának szemlelésére. Ezek nem győzik ki be-  
 széllni magokat, 's azt vallyák, hogy életekben nem  
 láttak olyan pompát. Nagyon tettzett nékiek a'  
 férjfiúi és asszonyi Magyar öltözet; a' mezitelen  
 fegyvereknek villogtatása; a' paripák ugráltatása —  
 egy szóval minden.

*Győr* Városa minémü Hazai szeretetét 's buz-  
 góságát bizonyította szentséges Koronánknak méltó-  
 ságához intézett fogadásában 's annak érdemlett  
 meg tisztelésében, azt ezen itt következő Levélből,  
 reménylyük nagy meg elégedéssel 's belső örömmel

olvashatja, és reményfégünk szerént fogja is olvasni minden igaz Hazafi 's Haza Leánya.

Szabad Királyi Győr Városa, olly készülettél ülte a' Haza kebelébe vissza térő Magyar Koronának öröm Innepét, hogy a' Hazafiúi buzgóságnak jelessebb példái közzé zámlálhatni Nemzetünk újulásán fel éledett érzését. Már tsak azon örvendetes hírnék hallására, hogy olly draya Kints közelget feléje: tapsoló örömét tette nyilván valóvá az egész Város, a' szomszéd vidékkel egygyütt. A' Szent Koronát, melly előtt Győr Vármegyének határán a' lovagló Nemesség, Gróf *Eszterházi* és *Festetics* Uraknak vezérlések alatt, nagyságosan jeleskedett, a' külső Város végén, Magyar öltözetben fel fegyverkezve, várta két Zászló alatt az *Ujvárosi* Polgárság, *Hajmel* Tanátsbéli Úr, mint második fő Strázsames-ter Kormányozójával egygyütt. Az ott ki sütetett mozsaraknak durranásokra, leg ottan ropogtak a' Város Bástyáin lévő több mozsarak és ágyúk; meghúztak minden Tornokokban a' harangok. A' belső Városon, vagy is a' Váron kívül, fegyverben állott a' belső Városi Polgárság, *Hegedüs* Tanátsbéli Úrnak, a' Város Kapitányának, mint első fő Strázsames-ternek vezérlése alatt. Elöl vólt a' Magyar Polgárság két Zászló alatt, azt követte nyomban a' német Polgárság, ugyan ez is két Zászló alatt. A' Nemzeti Oskolabéli Ifjuság, is ott kinn állott forban, és ezekkel az öröm kiáltásokkal üdvözlötte a' szent Koronát: *Éljen a' Magyar Szabadság!* A' Bétsi kapu előtt lévő hidnak végén állott a' Papság, 's a' Nemes Káptalan, papi ékes öltözetben, 's a' bé menetelkor éppen a' Koronának hintaja előtt jött mind párosan, a' Püspöki ezüst Kereszt alatt. Szinte a' kapu tövében két felől rendben állott a' *Győri* Tanáts, ékes Magyar öltözetben, és meg hajlott mély tisztelettel, a' Szent Koronának. A' Zászlók mellett mindenütt zengedezett a' Dob, Sip, Trombita, és egyéb mezei fúvó muzsika szer. Eppen a' Korona hintáját Magyar Nótákat pengető Hegedüsök követték. Közbe közbe igy kiáltotta örömét a' min-

a' minden részről öszve tódult nép; *Eljen a' Magyar szabadság!* A' Deák Oskolabéli Ifjuság ott fenn választotta helyét a' Püspöki Várban.

Tsak igazat tart az a' mondás: *Nints öröm nélkül.* Szinte a' kapun való által menetelben zürzavar támadott, melly az egész népet bámulásba hozta, a' Papságnak és a' Nemességnek egyenlensége miatt. A' Nemesség azt kívánta, hogy a' Korona, a' Városnak főbb útzáin vitetvén, az Öreg Templomba helyheztesse: azért is arra vette az egész pompa járás az utat. A' Papság nem akart a' Nemességnek engedni, és az oldalról álló népre ütven, a' kaputól egyenesen a' Várba törte rövidebb útját. A' mire a' Korona fel ért a' Püspök épületéhez, és már szinte le vételéhez fogtak: ott termett más oldalról a' Nemesség, és meg illetődven meg tsalattatásán, fel kiáltott nagy szóval: *nem engedjük, nem engedjük: az Öreg Templomban vagyon a' helye, azon az Óltáron, a' hol Szent László Király' Kaponyája tiszteltetik, a' melly Főn valaha ez a' Szent Korona már megnyúgodott* Itt a' Korona Örzők arra hajlottak, és a' Nemességnek kívánsága szerént, ezt a' drága Kintset ki tették, a' tisztelettel oda járuló népnek élő szemeivel való nézésére. Ezek szinte hatod fél óra tájban etsek. Mihelyest bé fetétedett, az egész Város inneplő világozások által mintegy vetekedni látszatott a' fényes nappal. Először is a' Város Háza ablakain mindenütt a' két szárnyakon két két hegyesen végződő koszorús, és világokkal tsillogó Öfzlopok láttattak. Ezt követte a' Rajzoló Oskola. A' közép ablakon kékes egen arany lángú nap ragyogott, mellyet ez a' fenn irás tetézet: *Napunk' virradása;* alatta pedig ez olvasatott; *Egünk' derülese.* A' két közelebb való ablak tsak ego gyertyákkal világosodott: a' két szél-sőn pedig ezek a' fenn irások tetézetek ragyogó lángokkal: *Törvényünk' ereje. Hazánk' újulása. Szabadság' épsége. Nemzetünk' élete.* Ezen Oskolának Tanítója, ama szép igyekezeteiről már az egész Hazában esméretes Férfiú Tisztelendő Révay Miklós



Miklós Ur, itt is különösen meg mutatta, mi igen érez a' szive a' Magyarsáért. Minekutánna így fel ékesítette volna Oskoláját: ugyan azokat a' Magyar Hegedűsöket már előre meg fogadván, kik a' bé járó pompánál a' Korona hintáját követték, a' tanuló apróbb Iffjúságnak-is muzsikát tartatott. Az egész Városban egyedül nálla lévén a' Magyar Hegedűsök, mind oda gyült nem tsak a' Polgárfág, hanem a' Nemességnek is Nagyobbada. Mindnyájan örömmel nézték, 's kivált a' Nemesek között sokan Tiszt. Révay Urat meg öltették és tsókolták, hogy maga ezen alkalmatossággal tisztességes Magyar ruhában lévén, (mellyet a' Papság is nagyobb illendőséggel meg viselhet Hazánban, mint sem a' németet) a' kisdedekben is úgy élelzigette a' Magyar érzést, és Koronánk' Haza térése idejének ezzel az innepléssel is mélyebben igyekezett sziveikbe bé óltani örvendetes emlékezetét. Onnan azután ki indultak muzsika szóval a' Püspök Udvarába, a' hová az Udvari Kápolnába által vitetett a' Korona hálásra, és egész éjjel, egyéb örállókön kívül, a' Nemességnek színéből óránként más más két Férfiútól, és szintén úgy a' Tanátsból és a' Városnak Eleiből annyi más más Polgártól öriztetett ki vont karddal. Ott, T. Révay Ur a' Kápolnának eránnyában ismét három Magyar Nótát vonatott. Szük volt a' külömben tágos Udvar a' nagy sokaságnak, melly az iffjúságot követte, és együtt zengette ezen örvendező kiáltást: *Eljen a' Magyar Szabadság!* Meg járták azután muzsika szóval a' Városnak minden főbb úttzait. — Öröm volt látni, miként a' Városiakkal, és néhány Nemesekkel, a' falukból bé jött szürös és botskoros pór nép is járta aprózva a' magyar tántzot a' térséges úttzakon. Járt fel 's alá egyéb mezei fúvó muzsika is. Nevezetesen vezetett egyet a' Tanátsnak és a' Polgárfágnak színe, kik a' kisded Iffjúságot is tántzoló Palotájokban még látogatták volt, és meg járták nállok a' Verbunkost. — A' Püspöknél volt azon kívül a' fő muzsika a' vatsora alatt. Ez a' Nagylág a' Korona Kísérőit,

sérőit, egyéb hivatalos Vendégekkel egyetemben, mind az első, mind a' második alztalnál, olly készülettel fogadta, a' mint egygy örömezt vendéglő Nagylágtól ki telhetett, és a' mint az illyen jeles inneplés kívánhatta. — Vóltak a' Városban, a' már említettekén kívül, egyéb nevezetesebb világo-sítások is, mellyek ugyan T. Révay Úrtól származtak. Dozler Patikáros Úrnál láttzatott ékes színekkel ki írva a' Magyar Korona, alatta Magyar Ország Tzimere, 's két felől e' következő Irások; jobbról: *Ohajtásunk' Tzélja. Sebünk' Orvoslása.* Balról: *Panaszunk' Szünete. Örömünk' Kezdeté.* — Müller Könyvkötő Úrnál, a' felső renden lévő közép ablakon fénylett arany színben a' Korona; felette vólt ez az Irás: *Rediviva Libertas*; alatta: *Hungarorum Vita.* Az alsó renden, hol a' Magyar olvasó Könyvház vagyon, mellyről vólt már ditséretes említés a' *Hadi Történetekben*, ez az Irás olvastatott: *A' józan Könyv olvasás neveli a' Szabadság' érzését.* Hasonlóképpen vólt a' Korona *Concider* Kereskedő Úrnál illyen Irásokkal, felül: *Regni Salus.* alól: *Legum Robur.* De leg szebbet látott az ember *Platzer* Kereskedő Úrnál. Mind a' négy ablaka példázó képekkel ékeskedett. Az elsőn láttzatott a' Békesség Temploma, a' hová indúltak olaj fa ágokkal a' kegyes Szüzek. Itt felül ez az Irás vólt: *Rediviva Securitas.* A' másodikon az Égben lebegett Magyar Ország Tzimere, alatta a' Teugeren vóltak az ide 's tova járó 's portékákkal terhes hajók. Itt illyen Irás olvastatott: *Anima Commerciorum.* A' harmadik, háláadó Aldozatot mutatott illyen Irással: *Placato Coelo.* A' negyediken, két barátságossan öszve fogódott kéz vólt, illyen Irással: *Concordi Manu.* A' Bétsi kapunak ellenében, *Pitner* Doktor Úr, a' maga szállásán ki iratta a' Magyar Koronát nagylágos kárpittal, melly körül ezek a' Versek olvastattak (a' maga elme szüleménye, mivel ő a' Tudományokban gyönyörködő egygy Úr:.) *Felici fato Regni Diadema redemptum: Praesidio hujus Gens Hungara tuta manet.* A' nagy piatzon lévő

vő Kávé Ház is mutatta két ablakain a' Magyar Koronát, és középen az ajtó felett a' Tzimert. Végtere a' Várban is ragyogott egy magas ablakról az Udvari Kápolna felett, a' hol a' Korona volt, ez a' fenn irás: *Sacrae Regni Coronae Restitutae.* —

Mikor a' Koronát az Öreg Templomban le tették, Főtiszt. *Hollósi* Kanonok Úr ékes Magyar Beszédet tartott, melly tellyes volt hazafiúi érzéssel. Más nap 7 óra tájban reggel, meg olyan pompával, millyennel a' múlt estve fogadták, el kísérték a' Koronát, a' fegyverben álló Polgárlág, a' Nemeflég, és a' Papslág, nem külömben maga a' Püspök is 6 lovas inneplő hintájában. Ki osztatott azután a' szegények között 200 forint. A' múlt estve, a' Városnak több vigasságai között, a' köz nép számára két nagy hordóból bort is folyattak egy magasán fel épült állásról. Holnap, úgy mint Vasárnap, a' Szent Koronának szerentsés meg nyeréséért, az Öreg Templomban maga a' Püspök az Anyaszentegyháznak háláló Enekét fogja tartani. — Eggyező buzgóslággal fogjuk a' leendő Aldozaton az Istent azért is kérni, hogy a' Koronának' meg térésével, egyebekben is boldogitson a' kegyes irgalmú Szent Felső, a' mik hijával vagon még a' Magyar Nagyság. “

✱ *Komáromból* továbbá így ír, Február. 21-dikén hozzánk útasított betses Levelében, egy nagy érdemű Hazafi: „ Tegnep 1 órakor ment itt el Városunk alatt Hazánk drága Kintse a' *Magyar Korona*, a' holott kevés ideig meg is állapotott, 's az Ország útján két felől álló sok ezer emberektől, nagyoktól 's kitsinyektől fő hajtással tiszteltetett. — 500 itt való Lakos parádérozott karddal és puskával gyalog; a' Nemesség pedig, szám-szerint mint egy 300-ig való, külömböző helyyeken, ló háton; ez T. *Tajnaj* János Urnak; ama pedig Városunk Birájának T. *Ürbényi* János Urnak kormányozások alatt. — †

*Esztergom* Vármegyében és Városlában lett fogadtatásáról a' Magyar koronának így ír eggy ott la-

Jakozó Tudós Hazafi: „Egész Esztergom Vármegyében, a' merre el-vitetett a' Szent Korona, majd egy, majd más tsemó Nemesség kísérte azt mindennütt. A' Városon túl várta *Kondé* Josef Szolga Bíró Ur 60-ad magával, a' ki bé-is vezette azt osztán Esztergom Városába. De innen-is ki mentek eleibe a' K. Városból ugyan 100-nál felesőbb számu Lovasok, *Pauer Adám* Kapitány Urnak, és ugyan annyi gyalogok, *Latefits* Pál Tanácsbéli Urnak kormányozások alatt, mind tsinos öltözetekben; nem különbben Érseki Városból is sok fegyveresek 's az Érsek katonái egy forma zöld ruhában, a' kik valóba nem kevésbé nevelték a' pompa fényességét. Azonban 300 egy forma Magyar fejer ruhákban díszeskedő hajokat rózsaszin pántlikákkal ékesített, kezeikben pedig égő viasz gyertyákat tartó Szüzek kézfénnyel várták a' Város végén, két sorjában, azon drága Kintsnek el-érkezését. — Febr. 20-dik napjának estvéli 9 órája vala az a' Szerentsés idő szakasz, melyben a' Sz. Korona Esztergom határába bé-ért. Akkor el-kezdték minden-felé durrogni az ágyuk, meg szollaltak a' Városnak minden harangjai, 's ki omlott a' már különbben is egész dél-után-tól fogva talpon volt nép. Hazánk *Palladiomának* meg tisztelésére. — Urunk születése után, 1000 dik esztendőben hozatott a' Sz. korona először Esztergomban. Tsak el-lehet gondolni, hogy nagy volt akkor itt az öröm; de merem mondani, hogy most nem volt kisebb. — Drága Kintsünknek a' Város-hoz lett érkezésével; az ágyuk ropogásával, a' trombiták harogásával 's dob, sip, trombita szóval elegyedett vig kiáltások töltötték bé a' levegő eget. — Örömmel könnyei görgöttek le sok ortzákon. Ilyen örvendezések között bé-hozatott a' Sz. Korona a' Városba, sok gyertyák 's szövétnekek tsillámló világi között. Elöl jött a' lovaság 's gyalogság; két oldalról az említett ékes Magyar Szüzek. Azonban, mind oldalvást, mind elől, mind hátul jött az egész Város, sok más külföldiekkal egygyütt, úgy, hogy a' leg-szelessebb utzán tsak alig alig halad-

ladhatott a' menetel a' Káptalan Háza-felé; melynek Udvarába nem kevés ügyyel bajjal bé-férkezvén a' Sz. Korona hintaja, azt követték az *Esztergom*, és *Honth* Vármegyei Uraságok, kiket T. T. *Siffai* Károly, és *Majthényi* László Vitze-Ispány Urak vezettek. Ezek ki-vévén a' Ládát, melyben Hazánk Drágaságai valának, a' Hintóból, az elől ment Korona őrzők; két Udvari Titoknokok, és 6 Nemes Test őrzők után, magok vitték fel azt azon Királyi módra fel-készített 's meg-világosított Szobába, melyben az előtt a' Prépost lakozott, 's le-tették egy drága boritékokkal bé-vont Alztalra; különös örömmel tévén vállást a' felől, hogy életekben kedvesebb terhet nem emeltek. A' Ládának le-helyhetése után, olly ékes Magyar Beszédet mondott Főtisztel. Vicárius Generális Ur; mellyel minden halgatónak örömököt még nagyobbra tetézte. A' Beszéd így következik: „ Minden Nemzetek, még a' leg-régiebb időkben-is, Országaiknak leg-főbb, és leg-fenyesebb Kintsei közé számlálták a' Királyi, és fejedelmi Koronát. Tudták tudnillik: hogy az által mind a' Polgárok hivsége a' Királyhoz, mind a' Királyok' szeretete a' Polgárokhoz leg-jobban ölzve kaptosztatik.

Noha azért nem ujj szokás az: hogy ehez a' Királyi Méltoságnak, és hatalomnak leg-drágább, és leg-ragyagóbb kintsihez minden ki-gondolható buzgósággal, és engedelmeiséggel viseltettek a' Nemzetek; még-is akár tsudállatos eredetére, akár hatóságos erejére nézve mennyivel inkább különböztesse magát ezen édes hazánk ditsőséges koronájától, annyival nagyobb bötsüt, gondviselet, és fej-hajtást érdemel. Mert, ha eredetét tekintem; nem közönséges módon; hanem Isten Angyala jelentéséből II-dik *Silvester* Pápától inkább Magyaroknak; mint más Nemzeteknek adattatott, és még akkor mindjárt leg-elsőbben-is ide *Esztergomban* Szent *István* első Királyunk bé-iktatására tsudállatosán hozattatott ez a' betsülhetetlen kintse Országunknak; melyhez az Ország — ugy oda kötötte magát, hogy

mált

zást törvényes Királynak ismérni soha nem akart, 's nem-is ismérhetett, hanem csak azt, a' kinek szenttséges feje ezzel, és a' hit le-tételével fel-éke-  
sítettet. (*Tripart. Part 1. Tit. 3. 4.*)

Boldog vagy tehát, te Esztergomnak Nemes vá-  
ra, Várolsa, és Vármegyéje! mert te érdemletted  
azt meg, hogy édes hazánknek ezt a' leg-drágább  
kintsét, és boldogságát leg-elsőször-is kebeledben fo-  
gadnád! Boldog vagy! mert te vagy most-is az a'  
szerentsés Tartomány, a' ki hét-száz kilentzven esz-  
tendők folyása után, minekutánnz már 48 Királya-  
inknak fejét fel-ékesítette, mind azon fok szomorú  
eseti, és környülállási mellett-is ismét örvendetes  
vendégül fogadhatod ezt az Apostoli koronát.

De boldog vagy te-is, N. Esztergomi fő Kápta-  
lon, hogy ennek az édes Hazánk egyetlen egy leg-  
drágább szekrényinek ritka példával, és örökös  
ditsőségeddel szállást adhatz! mert mit várhat Ér-  
seki Kárdinálnak minden Papi tagjaival; mit vár-  
hat a' Város minden lakóival, mit várhat a' Vár-  
megye minden nemes, és nemtelen Polgárral, sőt  
mit várhat az egész haza minden időben vitéz, és  
ditsőséges nemzetivel egyebet, hanem illy nagy,  
és drága vendégnek hazájában való vizsgálta térésé-  
vel mind az Anya szentegyház részéről, mind az  
Város részéről minden ki-gondolható örömet, és  
boldogságot. Nem-is ok nélkül; mert

Ha ennek a' drága Kintsnek hathatós erejét vis-  
gállyuk, az olly nagy, es Hazánk, és Királyunk  
boldogulását élő Törvényünkből ugy öfzve-kaptsol-  
lya, hogy edgyik a' málika nélkül majd helyet  
sem talál Országunkban. Tudniillik: ez az a' meg-  
betsülhetetlen drága kintse, és aranyos köziklája  
a' Magyar Nemzetnek, mely által édes hazánkban  
születéltől-fogvaft egész mai napig a' koronás fe-  
jek hatalmat, és ditsőséget; a' Polgári szolgák pe-  
dig törvenyt, és azzal öfzve kaptsolt szabadságot,  
és igazságot vesznek. Ez az Apostoli korona, mely-  
nek a' törvényünk nyilvános értelme-szerint édes  
hazánk Nagygyai, és Nemelsei valóságos tagjainak

neveztetnek, és a' törvény szaabásban is a' Királyokkal részt vesznek; következendő képpen, ez az Angyali korona, melynek ereje által valamint a' folyó vizek a' tengerben, ugy Országunkban a' Nemesi kintsek, és jofszágok a' Király Kintses-tárházban folynak, és visszsa folynak. Egy szóval: ez az Angyali adomány, melynek ereje által hazánk ellenségei meg-győzöttetnek; a' jók meg-jutalmaztatnak; és a' rosszak meg büntettetnek.

Örülly tehát, és örvendezz édes Magyar Nemetem! mert fel-virradott az a' nap, melyben ez az egyetlen egy leg-drágább kintsünknek, és ditsőségünknek hazánkban való visszsa térésével, visszsa tér a' mi hajdani szép szokásunk, törvényünk, és ezekkel öfzve-kaptasolt szabadságunk, előbbeni rend-tartásunk.

Nints tehát egyéb hátra; hanem hogy hozzátok fordúlyak, a' Királytól, és Országunktól ezen drága kintsnek kivált képpen választott törvényes őrzői, és gondviselői, nagy méltóságú Grófok! menyetek! és azon Angyali őrizet, és gondviselés alatt, mely által ezen drága kints nekünk eleitől fogva adattatott, folytasátok fel tett útatokat, vigyétek, és kísérijétek azt hazánkknak fő Vároisában, helyheztesiték a' néki Királyi módon már el-rendeltetett, és készítettett szekrényben, tellyes bizodalommal: — hogy mivel azon rothadatlan szent kézzel egy fedél alá tétettetik, kinek szent fejét Magyar hazánkknak örökös ditsőségire leg-először is ékesítette Országunkban; ugyan azon szent karnak tsudállatos gondviselése által ennek utánna mind látható, mind láthatatlan ellenségeitől örökre őriztetik, és védelmeztetik. — Ezen Beszédre, kevés, de igen fontos szókkal válaszolt Magyarúl, az öregebbik korona őrző, melly feleletet közönséges öröm kiáltások 's taptsolások váltották fel. Azután ki-vétetett Ládájából a' szent korona, és mindenek szemléléseknek tárgyává tétetett: nekem pedig, mint Historia Irónak, meg-engedtetett, hogy kezembe-is vehetném, 's ugyan tsak kedvemre meg nézegethetném.

ném. — A' Te Deum etc. temérdek sokaság között, este véli 10 órakor el énekeltetett; hasonlóképpen más nap dél előtt is, ugyan tsak 10 órakor, minekutánna t. i. reggeli 7-edfél órakor hasonló pompával vitet- tetett volna ki a' *Buda* felé utazó Sz. Korona, mint a' millyennel hálásra bé-hozatott vólt. — A' 300 Szüzekre nézve, ez a' külömbfég vólt reggel, hogy viafz gyertyák helyett, tzifra fátskákat vittek ke- zeikben. — *Kondé* Szolga Biró Úr egész *Dorogig* ment, hatvanod magával, a' Sz Korna előtt.

Utóljára Budán hogy fogadtatott légyen a' Ko- rona, látsuk e' következő onnan költ levélből. Febr. 21 dikén, délutáni 4 óra tájban hozatott bé ide illendő pompával a' Magyar Királyi Korona. Már előre minden rendeléseket meg tett az úton fő Szolga Biró *Vörös István* Úr. *Pest* Vármegye Ka- pitánnya, *Belányi István* Úr, egész a' *Leányvár* hidig, úgymint *Pest* Vármegye határáig elébe lovag- lott a' Koronának, a' Vármegye 7 Huszáraival, kik- nek kék Forma-Ruhájok vólt fekete prémre, és sár- ga sinórra. Az említett Kapitány Úr fel váltotta a' Vármegye szélénél a' *Esztergom* Vármegyebélieket, és Huszáraival az Korona előtt kezdett lovaglani, kihez tsak hamar T. Szolga Biró *Bitskey* Úr, 100 Lovas Nemesekkel, magát hozzája kaptsolta. *Tsa- bánál*, az ott pihenni meg állapodott *Neugebauer* gyalogy Reg. je Királyi tiszteletet tett a' Koronának; mert minden zászloival, ágyúival s muzsikájával ki állott az út két szélére, mellyen a' Korona útját vejendő vala. A' Tisztek, midőn előttök el ment vólna a' Korona hintaja, háromszor adtak közönet tet meztelen kardal, negyedszer pedig le vet- ték kalapjaikat; melly tzeremoniának végződésével, a' Stabális Tisz Urak, úgymint a' kik lovakon vól- tak, a' Korona hintaja mellé ereszkedtek, 's azt egy darabig el is kísérték. Fellyebb, *Vörösvárnál* Szolgabiró *Vörös* Úr is szaporította számokat a' Ko- ronával jövőknek, a' Szentendrei és *O Budai* Lova- sokkal. A' *Kerek* Vendégfogadónál készen várta a' Koronát, a' mindenünnen ölzve sereglett Nemesség,

a' Vármegye Deputátusfaival együtt, a' kik közül egy Káptalanbéli Úr, a' Korona Örző Gróf Urákhöz szép Magyar Beszédet tartott. Jelen voltak itt szép számmal a' *Kúnok*, *Jászok* és *Ketskemétiék* is, kik között egy öszibe tsavarodott Lovas tárogató sipot fújt. Ezek, az említett Beszédnek vége után, magokat a' *Szentendrei* és *Ó Budai Lovasokkal* egyesítették. — Mindjárt a' Vendégfogadóhoz lett érkezésével a' Koronának, mozsarakat fütögettek, hogy *Buda Városának* értésére adják a' Koronának határába lett eljutását. — Megindulván a' *Kerek* Vendégfogadótól, a' már említett egy-néhány rendbéli Lovasokon kívül, jött a' Korona előtt *Pest Vármegye* 2. dik Vitzispánnya *Laskovits* Úr, 6 egyforma öltözetű Lovas Nemesekkel; a' Korona hintaja mellett logvaglottak 6 Nemes Magyar Testörző Urak; a' hintó után pedig a' Nádor Ispány (Palatinus) Bandérioma, Kormányozójával B. *Ortzi* László Úr ő Excelljával. — Az *Ó Budaiak* 4 szer adtak Szalvét; az oda való Zsidóság pedig rendekben állott. Egy *Nidermajer* nevezetű Ats mesternek háza előtt, a' hol el jött a' Korona, győzedelmi kapu volt emelve, mellyen az Atsok tábori muzsikát tartottak. *Neustiftnél* (Újvárosnál) a' Koronával jövő sereghez adták magokat *Buda Városának* 80 Huszárjai és Uhlánusai. Oda nem messze rendekben állottak a' Szerzetesek, nevendék Papság 's a' *Petsi* és *Budai* tanuló Ifjúság. A' Bétsi kapunál várakozott a' Budai Tanács 's választott Polgárság, és Deák Beszédet mondatott a' Magyar Korona Örzőihez. — A' Budai 5, és *Petsi* 7 gyalog Kompániák; valamint az azon által marsirozó *Klebek* és *Carl Toskána* gyalog Regjei, mind ki állottak tisztelet' tenni. — Ilyen rendben lett a' menetel a' Váron keresztül: 1.) jöttek azok, a' kik a' Koronát által vették, a' Vármegye Izélénél. 2.) A' *Szentendrei*. 3.) Az *Ó Budai Lovasság*. 4.) A' *Kúnok*, *Jászok* és *Ketskemétiék*. 5.) *Buda Városa Lovassai*. 6.) A' *Petsi* Tanács kotsikban. 7.) Más kotsik, mellyek elébe mentek volt a' Koronának.

8.) A'

8.) A' 2 dik V. Ispány, vele lévő 6 forma - ruhás Nemesekkel. 9.) A' Vármegye Deputátusai kotsikon. 10.) A' nem forma ruhás Lovás Nemesek. 11.) Egy hat lovas Ts. 's Kir. hintó. 12.) A' Korona hintaja, melly mellett 6 Nemes Magyar Testörzök lovaglottak, s már most nem posta lovakon, mint eddig; hanem ugyan tsak derék magyar paripákon. 13.) A' Nádor Ispányi Zászló allya. 14.) A' Korona Örzök hintaja. 15.) A' kíséző Nemesség. — Ez alatt 18 ágyúk durrogtak a' Bástyákról, 's szólltak minden harangok. — A' Királyi Palotához érvén, 6 ki rendelt Nemesek vitték fel a' Korona Ládáját a' Palota nagy Száljába, 's helyhez tették egy három grádits magassághyira készített, veres biborral bévont alkotványra. Itt egy rövid Beszéde után az Ország Birájának, fel nyittatott a' Korona Örzök által a' Láda, 's belőle a' Krona ki vetetvén, a' Palota folyosójáról meg mutattatott az öszve sereglett sokaságnak. Onnan vissza vitetvén, a' Dikasztériomoknak 's mind két nembéli sok Méltóságoknak, és a' Vármegyék Deputátusainak jelen léteben, bé záratott, és hármas őrizet alatt, a' Szálban hagyatott. — Estve az egész Város meg volt világosítva, és sok szép rajzolatok 's a' környül állásokhoz alkalmaztatott irások szemléltettek. A' Város Házánál 50 tseber fejer és veres bor folyt, muzsika szó alatt, és 1000 tzipót ösztogattak ki a' népnek. — Az Ország Birájanál Gr. *Zichy* Károly ő Excel. nál Társaság volt, mellyben igen sok Uraságok és Dámák jelentek meg: ezek is nagy részént magyar ruhákban. Magyarossan voltak különösen 's még pedig igen gazdagon és tsinossan öltözve; maga az Ország Biránéja, született *Khevenhüller* Grófné; és B. *Ortzi* László ő Excell. né, született *Traun* Grófné.

Más nap, úgymint 22 - dikén, minden el gondolható pompával, 's örömmek jelentésével el énekelte a' *Tedeumot* maga a' Primás Cardinális *Hertzeg Battyáni*. Ezentúl az Ország Birája nagy Ebédet adott; Báró *Ortzi* László ő Excell. ja pedig gazdagon meg

vendégelte maga házánál a' Nádor Ispányi Zászló-  
Allyát; valamint a' *Budai* Tanáts is, a' *Budai* és  
*Pesti* Polgár Katonaságnak fő Tisztjeit, 140 személy-  
re terített asztalokon. — Ezen, és még a' követ-  
kező két napokon, ki vólt téve a' Korona, hármás  
örizet alatt, dél előtti 9 órától fogva estvéli 6 ór-  
áig a' K. Udvar Templomában, a' végre; hogy ki-  
ki tulajdon szemeivel láthassa ezen drága Kintset,  
mellynek olly régólta való birásától fok izben lett  
meg szomorittatási után is, ugyan tsak mind ez  
ideig, meg nem fosztathatott végképpen kedves Ha-  
zánk. El telvén a' három napok, Febr. 24-dike est-  
véjén minden Dikasztériomoknak és a' Nemességnek  
jelenlétében, el záratott a' Korona, az Országnek  
több Drágaságaival; úgymint: az Ország Almájával,  
a' Királyi Páltzával, a' Sz. István Palástjával, Kesz-  
tyüjével és Kardjával együtt, 's vitetett a' számá-  
ra készített hajlékba, mellyben fog ezentúl marad-  
ni, 's a' már oda fenn említett módra öriztetni.  
— Egyébaránt az egész pompa méltán nevezetes  
lehet arról is, hogy annak végbe menetele alkal-  
matosságával semmi rendeletlenség, vagy szerentsét-  
lenség nem esett: pedig egész nap ezer meg ezer  
emberek takarodtak által szakadatlanúl a' Dunán.

A' Haza tért Magyar Királyi Koronának öröm  
Innepére készítettett Versekből im' e' következen-  
dő Tördelékeket iktarthattuk tsak ide: |

O ditső Koronánk! Törvényünk' Ereje!

Mellyel fénylett minden Igaz Urunk' Feje:

Te Egekből szállott szentséges Ajándék,

Hozzád hiv keblünkben a' helytelen szándék

Hányszor ragadott el? de el nem rejthetett,

Hogy bús árván hagynád a' Magyar Nemzetet.

Mindég gondot viselt reád kegyes Ég,

Meg tért mindég veled a' kivánt üdvözfég.

Nem báb a' Korona, — — — —

Nem gézengúz Zsibság e' szent rendtartások.

Kötés kezdett lenni Király 's a' Nép között,

Mikor

Mikor a' fokaság Városba költözött,  
 Hogy egy Főtől függjön, 's éljen bátorságban,  
 Meg tartsa vagyonját szabad tárfaságban.  
 Már akkor a' kötés meg hitt tartóságra  
 Erőt Koronától vett állandóságra.  
 Bátorság' kedvéért keskeny telekedre  
 Petsétes Levelet váltasz kis pénzedre,  
 Bizonyságra tévesz alkut szomszédoddal  
 Hogy jégre ne vigyen tsekély sajátoddal :  
 Még is, botor Lélek ! büszke Birc dalmat  
 Zálog nélkül adhatz egynek fő hatalmat ?  
 Zálog a' Korona, melly inti Királyját,  
 Hogy határán kívül ne vigye dagályát.  
 Zálog a' Korona; melly hódúlt népekben  
 Allandó hivséget nevel a' szivekben.

— a' Magyar Nemzet a' Hadnak ereje :  
 Mit tesz szabadságát nem sértő Királyért ?  
 Miként tékozolja kintsét, 's a' vitéz vért ?  
 Majd *Varnáig* viszi hatalma' határát,  
 Hogy jobb bátorságba tegye *Nandorvárárt*.  
 'S akkor a' szabad Rend az Ország' Nagyjával  
 Boldogabb tanátsát tartja Kiráyával:  
 Jobb elő menettel szab új törvényeket,  
 Fel osztja közöttünk a' tágos földeket :  
 'S ha igaz, hogy eddig setétben bólyongott  
 A' Magyar, 's fülében tsak bomlott réz dongott :  
 Nyájasban terjeszti a' tisztább világot ;  
 Tsinnyábban vezeti erre az Országot.  
 Elevenebb ösztönt ad a' szebb Lelkeknek,  
 Nyertessebb keletet a' kézi műveknek.  
 Bátrabb útat töret a' kereskedőnek,  
 Bóldogságot szerez a' szántó vetőnek.  
 De nem erőltetve idegen szokásra :  
 Mert mi kórság kélziet ilyen tsigázásra ?  
 Természete' rendjén nagyobb hasznát veszed.  
 Mig kinnal a' Magyart más Nemzetté teszed.

*Rudán* is jött ki egy Ének, illy homlok irás  
 alatt: *A' Magyar Szent Koronának utólsó Haza jöve-  
 tele.*

tele. Ennek Szerzője T. Tóth Farkas Úr, *Budán*  
tanító Pétsi Pap. Az Ének így következék:

1. Atyáink' el hült hamvai ,  
    Elevenedjete !  
Országunk' nemes Fiai ,  
    Mind itt teremjete !  
Nyoltz Száznak végső tiziben ,  
Ime ! *Szent István* keziben  
    Ismét *Szent Koronánk*.  
Első Urához hoztatott ,  
Jobbjára magasztaltatott :  
    Orvendj Magyar Hazánk !
2. Hatalmas Isten , mennyifzer  
    Tünt el már elöllünk !  
De nem rég' , hogy végsődikfzer  
    Bútsúzott-el töllünk ,  
Mennyekből Apostolai ,  
Mint tizenkét angyalai ,  
    Fenn szóval hirdeté :  
Hogy el nem marad útjain ,  
Haza tér idő' Szárnyain.  
    Haza is vezeték.
3. El járt velek már Auftrián ,  
    Partos Dalmátzián ,  
Nagy fejedelmi Dáciián ,  
    Sok városon 's Prágán.  
Melly veszedelmes helyeken ,  
Melly fősvény , irigy kezeken  
    Forgott e' drága kints !  
Pogány markába-is esett ,  
Út félben is majd el-veszett ;  
    'S lám semmi hija lints.
4. Mert nem tündér szekeredröl  
    Nyerte *István Király*  
Vak szerentse kerekedröl  
    Azért már ma le-szállj  
Égtől ajándékoztatott ,  
Az Ég' gondjára bizatott ,  
    Midön ő meg-hala.  
Hijában álsz lest körülé ;

Egy gyöngyöt sem kapsz belölle ;  
Fel-kelt már hájnála.

5. Látjuk , hogy tsak hizelkedel ,  
Ha kints-házba teszed :

Látjuk , hogy tsak intselkedel ;  
Akárkinek viszed.

Ha tsak fejekre nem teszed ,  
Még Tsászároknak sem viszed  
Innét-el , esküszünk !

Ha *Bellonával* ütsz reánk  
Öl , hal mellette katonánk ;  
Inkább mind el-veszünk !

6. Nyugodjon le már tsendesen  
Ama' régi panasz ,

Hogy fris palotát üresen  
Talált ott sok tavaasz ,

Hol *Mátyás Király'* Udvara  
Világnak tsudája vala ;

Nem vallánk semmi kárt :

Ohajtott Hertzegek helyett ,  
*Szent Kéz 's Korona* érkezett :

Illy lakofokra várt !

7. Azért oh ! Buda városa  
Országunk teteje :

Ó ! *Pest* , Dunánk' határosa ,  
Király'ink' mezeje ,

Gyémánt Ofzlopot tegyetek :  
Ma jött , meg emlékezzetek ,

Országunk' Tzimere.

Ti öletekben el telei ,  
'S gyümölsös ágokat nevel  
Reményünk' gyökere.

A' Ts. 's Kir Kintstartó-Házra vigyázó Uraknak  
eggyike azt a' parantsolatot vette Ő Felségéről , hogy  
s' Koronának *Betsből* lett el indulása után harmad  
nappal *Buda* felé induljon , 's ott a' Korona Láda-  
jának egy kúlsát magához vévén , Ő Felségének visz-  
sza hozza. — Ekként marad meg ezen Láda továb-  
bra is , az Országra és az uralkodó Házra nézve ,

valóságos *Frigy-Ládának*. Maradjon is meg állandóul, fiúi indulattal kívánjuk !

Mikor a' Sz. Magyar Korona Komáromban keresztül ment, azon alkalmatosságra fietséggel ezen Verseket készítette T. T. *Pézteli Ur* :

*A' Magyar Koronához.*

Te Nemes Bújdósó! kit sok hartzok között  
 A' vért szomjuzó kard nem egyszer üldözött,  
 Ugy hogy mint a' *Nóé'* galambja nyugvásra  
 Helyt nem lelvén, szálltál eggy ágról a' másra.  
 Mint egy rab, idegen földön is lakoztál,  
 Mellyel sok bút vitéz Eleinkre hoztál,  
 Mig állandó szállást nyujtott *Poson Vára* —  
 Honnan *Bétsbe* mentél, szivünk fájdalmára — —  
 — — De örökké áldott légyen JOSEF Neve,  
 Ki mint másban itt is Vigasztalónk leve.  
 Minden panaszunknak ma szakasztá véget,  
 Le-küldé e' régen ohajtott Vendéget. — —  
 Jertek ezerenként menjünk-ki elébe,  
 Minden igaz Magyar sirjon örömébe.  
 Fogadjuk e' Kintsét tisztes fő hajtással,  
 Kéz tapsolásokkal, öröm kiáltással.  
 Zengjen Ifjak' 's Szüzek' szájokban víg ének,  
 Emeljék az Urhoz kezeket a' Vének !  
 Has'gassák az Eget az Agyu' zúgási,  
 A' múlika szerzám' édes harfogási,  
 Illy szép napot Hazánk érni tsak akkor fog,  
 Ha kedves Királunk' fején e' Kints ragyog —  
 Még a' Nap is bámúl, mosolyog Hazánkra,  
 Tsapodár fényt löl le ditső Koronánkra.  
 El-üzte a' felhőt, havat 's komor szelet,  
 Értünk kies nyárrá tette a' mord telet.  
 Millyen vólt *Trójának* hajdan *Pallás'* képe  
 A' *Frigy' Ládának* mint tapsolt Júda népe  
 'S mint folyt a' vigságnak szózatja szájából,  
 A' *Sionra* vivén azt *Obed'* Házából:  
 E' bújdósó Kintsnek Magyar nép! ugy örülj,  
 Minden panasz-könyvet ízemedről le-törülj,

Hétszerre inkább már szeresd JOSEFEDET,  
 Ki illy édes lántzal szorongat tégedet  
 Hallom hogy a' Haza örömében írva,  
 Így szól: *Szivemben leszfz KAUNITZ* neve írva.  
 Mert vitéz Nemzetünk mindég kedvellette  
 Ügyében mint Atya bátran szólt mellette  
**Te** késő maradék! e' Hazánk' Tutorát  
 Tiszteld 's háladáással tsókold hideg porát! —  
**Ersék BATTYAN, PALFY,** 's az Ország Birája  
 Éljen — Éljen — kiált minden Magyar szája —  
 Mindenik, hogy Hazánk' 's díszét nézte,  
 Örök kedveléssel fejét meg tetézte —  
**KEGLEVITS, NADASDY** édes nevezetek!  
 'S ezekre elménkbe tűnt emlékezetek!  
**Méltóságos Grófok!** e' Kints hiv Örzőji!  
 Ti Nemes Vitézek! 's más fő kiferőji  
 Im minden szemek itt a' könyvtől nedvesek  
 Itéljétek ebből vagytok melly kedvesek!  
 Tudom nemesbb bérre ennél nem-is vágytok  
 Köszöni a' Haza gondos fáradságotok —  
 Indulj már 's több könyvel ortzánk' ne áztalsad,  
 Repülj szép Bujdosó, útadat folytalsad,  
 De a' rád mosolygó öröm özönében  
 Le felé lietvén a' Duna mentében,  
**Vesd szemed *Vicegrad'* el-szórtt hantjaira,**  
 'S emlékezz Nemzetünk' török Attyaira  
 Európának nem volt hajdan illy szép helye  
 Békelesség Temploma 's Ditsőség műhelye!  
 'S e' Paraditsomból melyben virágjában  
 Múlattál, nézd mit tett az Ég haragjában  
 Több szép Várofik-is földig így rontattak,  
 'S Eleink' véreik viz módra ontattak —  
**Budának-is** más már az ólta formája  
 De meg van még ama *Héró'* Palotája,  
 Ki minden bajt 's panaszt Hazánk'ból ki üzött,  
 Fejére minden nap zöld koszorut fűzött.  
**A'** föld Királyjait virtussal haladta,  
 A' békelesség 's hővség virágzott alatta —  
**Kéttség** nélkül fogod *Budában* tsudálni,  
 Hogy ott Magyar Dámát nehéz már találni,  
Azok.

Azok-is fájdalom! kik még helyyel vagynak,  
 Napról napra ruhánk' 's nyelvünkkel fel hagynak,  
 Vajha! oh drága Kints, mikor mégy feléjek,  
 E' két részben szálna uj lélek beléjek!!  
 Ott lakj már *Attila'* első remekében,  
 Hajdan pompás Várban, Országunk' szivében,  
 Ne bujdos, itt maradj annak keze mellett  
 Kinek leg-először fénylél feje felett.  
 Mig a' Duna harfog a' Magyar térségen,  
 Mig ama tűz-tenger sűgárzik az égen.  
 Mig el nem jö e' nagy roppant Világ vége  
 Köztünk lakj, 's légy Hazánk' díze 's ditsősége.

*Pilis 25. Febr. 1790 — Kedves Magyar Kurirom!*

Én te-néked esméretlen ugyan, de talám még  
 az leg-esmérősebbeknél-is jobb Barátod, küldöm  
 hozzád az én e' Világi bujdósásomnak Arábiai he-  
 ves és száraz puztájáról, ez egynéhány Verseimet,  
 mellyeket az ezen hónapnak 21-dik napján, amaz  
 igen híres Buda Várában el-érkezett ditsőséges ven-  
 dégnek leg-méltábban örvendező Magyarokhoz ir-  
 tam. Te lálsad mit tselekezel vélek, te véled az  
 ezeknek szerzője azt fogja tselekedni, a' mit vár-  
 hattz egy jó Barátodtól.

K. M.

*Plaudite Pannonidum Mavortia pectora! Vestrum  
 Regni Buda Caput, iam Diadema tenet,  
 Quid foret! Angelico, quid munere majus in Orbe?  
 Hoc Tua Scythica Gens, hoc pia cura tegat!*

Örülly Magyar a' ki ez időt érhetéd  
 Hogy a' Koronádat Budán szemlélhetéd,  
 Kintsedet kebledben ismétlen vehetéd;  
 Örömednek árját véle nevelhetéd.  
 Három száz esztendők el-repültenek már,  
 E' kints Budán kívül a' miolta kél's jár,  
 De el-jött már egyszer az örvendetes Nyár,  
 Mellyben bé-fogadta ezt a' Budai Vár.

Örülly

Örülly Magyar 's vallyon édesé a' Mára,  
Mert mint Koronádat bé-hoztad Budára;  
Ugy szabadságodnak ditsőült Halmára  
El-juttz édes Kintsem! hidd-el nem fokára.

lesz' még idő, mellyben a' Magyar szabadság,  
Még az Sasoknál-is magasban repül 's hág,  
Ne fély meg-fértetett szegény Magyar-ország,  
Mert fát az hátadon tovább senki sem vág!

Lesz még idő mellyben az Magyar' szablyája  
Nem különben mint az Halálnak kaszája,  
Lészen ez Világnak rémitő tsudája;  
Bár agyarkodgyanak akár-kik reája.

Lesz még idő, mellyben egy Magyar Kavallér  
Más nemzetbélivel kettővel is fel-ér,  
Fel-támadván benne amaz Magyaros ér,  
Mellyben forr az igaz és mártziális vér.

Lesz idő mellyben az Magyar Paripának  
Tajtézik zablája nyerítő szájának;  
Mellyben az hirére a' sárga Csizmának  
Az fél Hóld-is homályt választ ö magának.

Lesz még az az idő, hogy az Magyar Dáma  
Lészen Európában olly választott ráma,  
Mellyre vonattatik sok Alszyonyság száma,  
Hiszed vagy nem hiszed? de igaz lesz' ám a'.

Örülly Magyar! 's vigyázz ez drága kintsedre,  
Nem különben mint az két szemed fényedre  
Mert még az Isten-is ezt köti lelkedre,  
Illy Angyali kintset bizván a' kezedre.

Tudd-meg! azért szorúlt erő az karodban,  
Azért van az *Márshnak* fegyvere markodban,  
Hogy ha ki-akadna ezen Jószágodban,  
Meg-emélsz azonnal búsúlt haragodban.

Tartsd ezt édes Hazád Palládiumának,  
Melly a' mig lakója lesz' Buda Várának,  
Maradása leszen az Magyar Trójának,  
Bár az Styx vizei ellene zugnának.

*Meg-jegyzések a' Koronáról: „*

Az első, vagy az ábrázat felől való részén a' Koronának, a' közbülső leg-nagyobb tornyozaton szemléltetik a' Meg váltó ülve; bal-kezében egy Könyvet tart, a' jobbal pedig áldást ad. Feje mellett két oldalról ezen betűk láttzatnak:  $\bar{I}\bar{C}\bar{X}\bar{C}$  az az  $IHC\bar{O}V\bar{C}X\bar{P}I\bar{C}T\bar{O}C$  Jésus Krisztus. A' Koronának alsó részén, az arany pléh abranton, jobbik szem felett Sz. *Mihály* Arkangyal képe vagyon ki-színelve, illy ódallírással:  $\overset{\times}{O}\overset{\times}{A}\overset{\times}{P}\overset{\times}{M}\overset{\times}{I}$  az az  $O\ APXHCTPA\ TH\Gamma OC\ MI\ XA\ H\Lambda$ , mely annyit jelent: Mihály Fő Hadi Vezér. A' bal szem felett pedig *Gábriel* Arkangyal képe ötlődik szem eleibe illy oldal írással:  $\overset{\times}{O}\overset{\times}{A}\overset{\times}{P}\overset{\times}{\Gamma}\overset{\times}{A}\overset{\times}{B}\overset{\times}{P}\overset{\times}{I}\overset{\times}{H}\overset{\times}{\Lambda}$  az az  $O\ APXHCTP\ A\ TH\Gamma OC\ \Gamma\ A\ B\ P\ I\ H\Lambda$  Gábor Fő Hadi Vezér. Ezentúl láttzik a' Szent *Demeter* Képe, hátrább *Konstántin* Fejedelmé, a' hol  $BACIAEVC$  (Uraikodó), nagy betűkkel, nem pedig kitsinokkal vagyon írva, mint *Kollár* állította.

*Itt, a' Szent Koronáról irt Versek után leltünk egy meg-érdemlett helyet, egy N. Enyedi Róf. Deák N. Nádasdy István Verseinek, mellyeknél még könnyebb észszel és egyenesebb Magyarsággal irt Verseket nem igen olvastunk az előttünk esmeretes nyelveken.*

*Didó Panassza.*

Nagy Isten! mi dolog, hogy a' Te vesszödnek  
 Súlja alatt a' hiv szivek így veszönek?  
 Látom az igaznak nints halzna, se bére,  
 Mert Te kinzó mérget öntesz a' sebére.

Ég! így vagy menyköved' tzeljät el vétetted.,  
 Midön azzal szivem' kedvét el vétetted :  
 Vagy pedig haragad éppen réám tzelaz,  
 Ah refzketek! mivel rettenetes tzel az.  
 Sajnáljátok sorsom', kik körül állatok,  
 Bámúljatok rajtam érzékeny állatok !  
 Most látom hogy a' mit szerentsém rég szinlett  
 Annak fényessége tsak fekete szin lett.  
 Illyen a' szerentse, a' mit Ő palástal,  
 Azt bé szokta fedni szép szinü palástal.  
 Ha olyan irigy vagy *Párkám!* hamar fonnyad  
 Az orsót, mert *Didó* virágjába fonnyad.  
 Fonnyadok, hervasztván el nyomorúlt voltam  
 Mellyben az is bánom, hogy szerentsés voltam.  
 Ha kedves napjaim' számlálását elől  
 Kezdem, a' fájdalmas emlékezet el öl.  
 Hol vagytok vig órák, 's hát az a' főbb Vagyon  
*Énéás*, hiv szivem mond meg, hogy hol vagyon?  
 El ment a' kegyetlen, és *Karkágót* pusztnán  
 Hagyta, hogy hiv *Társá* haljon meg e' pusztnán.  
 Hitetlen *Énéás!* hát ugyan e' végre  
 Jöttél e' hogy *Didót* juttassad e' végre ?  
 Ki gondolta volna hogy én olyan veszttem'  
 Keresem, a' mellyben életem' el veszttem?  
 Bámúltam meg vallom ezen jámbor férjen,  
 Nem tudtam, hogy hozzá tsalárdság is férjen.  
 Hallottam, hogy kevély volt *Trója*; de kivált  
 Most látom, *Énéás* azok közül ki vált.  
*Énéás* el pusztúlt, *Trójai* maradék !  
 A' kinek még én is prédául maradék,  
 Mi tagadás benne: szerettelek, 's azért  
 A' mit nem is véltem, látom, hogy most az ért:  
 Ah bánattal tellyes köszikla hasadék !  
 Reád emlékezvén majd ketté hasadék.  
 Atkozott légy mind Te, mind pedig más hajlék,  
 Mellyben *Énéásnak* ortzájához hajlék.  
 Régi örömemet jelentő vig asztal,  
 Emlékezeted is hijába vigasztal.  
 Hányattassék széllyel az a' vétkes szoba,  
 Mellyben *Énéással* állottam volt szoba.

Ah tsalárd Bárátom! tudom én mit jelent  
 Az, hogy *Merkurius* Tenéked meg jelent.  
 Némelly tekiutetben az ártatlan szem, lél  
 Olly dolgot, a' mellyet más bámúlva szemlél.  
 Beszéded szivednek hijába fest ékes  
 Szint, mert nem kell nékem a' sziv, ha festékes  
 A' két szinnel festett sziv az ajándékon  
 Kap, és örül mikor adnak ajándékon.  
 A' háladatlanfág minden álnok hátra  
 Így van irva: ne nézz se elé, se hátra.  
 Te is, hogy hajódat meg igazittattam,  
 'S költsönös hivlégre szivemet itt attam;  
 Meg vetfz ah kegyetlen! 's éretted a' lassán  
 Közelgető halál jő hogy el alassan.  
 Halálos nyögésim millyen fokot érnek,  
 Meg tudod, Fátumid mikor útól érnek.  
 Meg emlegetsz engem' a' mikor az átok  
 S a búsult Ég együtt kinozza hazátok.  
 Még eszedbe jutok, a' mikor a' gálya,  
 Mellyen méllz, a' szélnék mérgét alig álja.  
 Akkor szanz engemet, 's bámúlsz a' szélvészén;  
 Mert helyettem bosszút rajtad a' szél vészén.  
 Azt kívánom: *Eurus* hogy fel háborittsa  
 A' tengert, 's hajódat vizébe borittsa.  
 Félelem 's fájdalom tsupán e' kettőtől  
 Rettegj, mivel álnok szived is kettőt öl.  
 Félj hogy a' Tengerbe merül az a' birtok,  
 A' mellyet Te, és más több Társaid birtok.  
 Fájlald, hogy el hagyta szegény *Didót* árván;  
 És meg nem esett vólt kő szived ez árván.  
 De mi közöm nékem Hitetlen! Te veled?  
 Mert Te tsak szüntelen kinomat neveled.  
 Vigyétek szelek! mert meg fogja ő lelmi  
 Kinos végét, engem' ha meg únt ölelni.  
 Hogy én azt kívánom, azzal nem vétkezem,  
 Ha magam' meg ölöm, azzal sem vétkezem.  
 Te pedig Hitetlen! tudd meg, hogy egy mérték  
 Van az Égben, mellyel bünödet meg mérték.  
 Háladatlan Lélek! egy olyan érdem lellz  
 El téve számadra, a' millyet érdemlellz.

És ha Te Kegyetlen! így bántál itt vélem,  
Kinos szenvedés lesz jutalmad úgy vélem.

Vadasdy István.

*Gróf HADIK ANDRAS életének rövid leírása.*

Gróf Hadik András fia vala egy hasonló nevű Magyar Kapitánynak; született 16 dik Octob. 1710. Tanult elsőben törvényt, de azután katonaságra szánta magát. Már 1738-ban Auszriai szolgálatban hartzolt a' Török ellen; éppen ekkor *Laudon* is az Orosz Udvarnál *Münikh* vezér alatt katonáskodott, és így együtt tanulták a' Török ellen hadakozást, ettől fogva az idulatoknak hasonlatossága tartós barátságot szerzett közöttök. — 1744-ben Jan. 22-dikén Gróf Hadik a' *Beleznai* Húszár Regimentnél Obesterré lett. 1745-ben hirt szerzett magának, midőn Erbstattnál a' bé-sántzolt Frantziákra ütött, és majd 1748 ban egy tsoport Frantziát, kik hadi készületekkel Bergoptzomba igyekeznek vala széllyel vert. 1747-ben Generál Májorrá lett, és 1754-ben a' Generál *Gilányi*' halála után az Eperjeli táborban egy Húszár Regimentnek tulajdonolsává lett; azon Rgmtnek forma ruhája vala kék szín, sárga hajtókára. Utoljára 1756 ban Nov. 10 dikén Feldmarsallá lett. — A' hét éztendős háboruban gyakor izben adta hadi tudományának jeleit; 1757-ben egy Pruszszus serget talpig meg-vert, a' hol Generál *Vinterfeld* is életét vesztette.

Nevezetes tselekedete vólt Gróf Hadiknak, midő 4000-ből álló sereggel, az alatt mig *Fridrikh* Naumburgban a' Frantziáknak mozgásaira figyelmezne, Octob. 6-dikán 1757-ben úgy mint a' maga Neve napján, a' Pruszszusok észre nem vették, oly hirtelenséggel Berlinnek kapuja előtt termett; ezen Fő Város gyenge kö-falakkal és nagy részént sorompókkal vala környül véve, és 2000-ből áll vala benne az örizet: a' Királyi Familia Gr. Hadiknak véletlen meg-érkezését hallván leg-ottan Spandauba rejtezett. Gr. Hadik a' Vároft elsőbben felkérlette, de meg-nem nyervén, a' Könniki és Kottbult

büfi kapukra egyszermind rá ütött, a' forompókat le-lövöldöztette, és a' külső Városba bé rontott. Itt az örizettel tsatára menvén a' dolog, abból 800-at le aprított, és 400 at 6 zászlókkal edgyütt elfogott, és e' szerint *Berlint* meg-vette. Hirül hozatván azonban, hogy az *Anhalt* Deszszau Herzeg feles Pruszszuiokkal érkezöben volna; Gr *Hadik* 24 óra múlva Berlinből ki-vitte seregét, kérvén Berlin Várofsától 300-ezer forintokat tüz-váltságul, hogy t. i. a' Vároft porrá nem égette: ezen pénznek egy részét mindjárt meg adta a' Város, a' más részéről pedig kötelező levelet adott, nagyon be-tsüllte Berlin ezen gyözedelmesnek nagy szivét, és a' katonáknak minden prédálástól meg tiltatását; a' pénznek el maradtott része iránt azután meg-kérdezte Berlin *Fridriket*, hogy tartozzéké fogadásának állani, és *Fridriknek* meg-egyezéséből meg-küldetett Gr. *Hadiknak* a' hátra lévő pénz-is. — 1758-ban Mártz. 7-dikén Gr. *Hadik* a' *Maria Theresia* Rendjének Nagy Keresztjével ékesítettett. Sept. 5-dikén meg-vette Pirna és Sonnenstein várát. Dec. 19-dikén Lovaság Generáljává tétetett.

A' hét elztendös háboru után 1774-ben Auguszt. 5-dikén Szebenbe ment Gr. *Hadik* Erdélyi Komen-dérozónak, mellyet 1768 ig olly ditsérettel folytattott, hogy ottan halhatatlan lészén jó emlékezete. 1768-ban, a' tulajdon Regimentje fel-olztatván, más Húszár Regimentet kapott, mely máig-is *Hadik* Regimentjének hivatik, ennek forma ruhája kék, fekete prémmel, sárga gombokkal, Stabja vagyon Troppauban. Majd Gallitziai Gubernátorrá lett, a' hol mind a' Hadi, mint a' Polgári dolgokat igen érdemesen folytatta. Így Gróf *Hadik* a' tisztségnek léptsöin mindég felyebb felyebb hágott, Rom. Sz. Birodalombéli Gróffá Ts. K. Titoknokká, Báts Vármegy' Fő Ispányjává. 1774-ben Mártz. 17-dikén Feldmarfallá lett, és Julius 26-dikán a' Hadi Tiszt-ségeknak leg-felsőbb grádittsára lépett, u. m. az Udvari Fő Hadi Tanátsnak Præsidentsévé lett. —

((A' többi következik.))

A' Hadi dolgokban jártas vólta Gróf *Hadik* Andrásnak, és az egész Armádának hozzá bizakodása tselekedték, hogy 1789-ben a' Török ellen táborozó Nagy Hadnak Fő-vezérsége rá-bizatott; mélyre nézve Aprilis' 27-dikén Bétsből el-indult, és Május 13-dikán *Zimonyba* a' Fő-tábori szállásra meg-érkezett, a' hol az ottan lévő seregnek sűrű ágyuzások között, hadi-pompával és nagy örömmel fogadták. Igen nevezetesek azon Rendeléseik, melyeket Fő-vezérségében a' Török háboru iránt kihirdettetett; de számos és, ditséretesen tölt, esztendeinek terhe nem engedte, hogy a' Fő-vezérségnek terhét foká viselhesse, hanem nehéz betegségbe esett, és *Fejértemplomon* a' Bánátban éppen azon szobában feküdt, melyben ez előtt 52 esztendővel Kapitány korában szállva vala. Sajnálotta ő Felsége II-dik *Joséf*, mikor meg-hallotta Gróf *Hadik*-nak annyira el-erőtlenedését, hogy már a' Fő-Komándót nem viselhetné, azért tulajdon kezével írta ő Felsége ezt a' következő Levelét:

„ Nagy Iszorongattatásban vagyok a' Gróf Uram betegségének következése iránt, tudván a' lábain lévő seb' helyeket és már koros idejét; tartok tőle, hogy a' most tejendő fontos hadi-óperációkban, ereje felett tisztének meg-akarván felelni, ki-hal belőlle. Ehez járul még az-is, hogy ha Belgrád ostroma el-kezdődik, éjjeli és nappali fáradságot kell a' nedves őszi időben szenvedni; ezeket bizonyosan meg-nem lábbalhatja: ugy hogy ha el-kezdéné-is Belgrád ostromát, azt el-nem végezhetné, a' mely Gróf Uramra nézve keserves, a' Táborra nézve pedig káros dolog lenne. Illy környülállásokban tehát hogy Gróf Uramat gyermekeinek és a' Státusnak hasznára meg-kiméllhessem, a' nagy Hadat B. *Laudonra* fogom bizni; addig-is pedig Gróf *Kollorédónak* ez ide zárt levelemmel edgyütt által adni ne terheltesék; hogy a' míg a' tél bé-nem következnek, Gróf Uram nyugodt-mason vizsgálja jöhessen. Gróf Uramnak Fia, a' maga Regimenténél 2-dik Obesterségre fog lépni, a'

kit akár Generálstaabs Uniformisban a' Tábornál hagyni, akár magával Bétsbe fel-hozni, Gróf Uramnak szabad akaratjától függ. — *Jo'sef* m. k.

Bétsbe lett fel-jövele után mind tsak beteges állapottal vólt Gróf *Hadik* András, de nevezetesen a' haldakló Tsászár 2-dik *Joseftől* lett utolsó elbútsuzástól, ugy el-nehezedett, hogy ágyba fekvő beteggé lett, és Mártz. 12 dikén 1790-ben reggeli 8 óra tályban 79 esztendős korában meg-halálozék. Meg-hidegült teste Mártz. 13 dikán a' Fő-Hadi Kantzellária épületének edgyik palotájára közönséges nézésre ki-téteget, azután a' Familia Kriptájába *Futakra* le-vitetett. Az *Exequidk* itt Bétsben 15 — 16 és 17-dik Mártzii tartattak.

Ezen ditső emlékezetü meg-hólt Vezérnek Felesége vala, *Nomana Franciska*, Silesiai született *Lichnoffzki* Grófné, kivel a' házassági szövetségre következő alkalmatossággal lépett: Vala egykor Siléfiában Gróf *Hadik*, a' maga Húszárjaival az említett Gróf *Alszonynak* Kastélyában kvártelyozva, mely Kastélyra az ellenség rá-ütvén, remülésben vala a' Grófné, hogy majd porrá és hamuvá lészén a' Kastély; ekkor Gróf *Hadik* a' Kastélyból ki-rohanván, meg-verte és el-üzte az ellenséget. Mely tsatát a' Grófné örömmel végig nézvén egy Bátyából, a' gyözedelmesen vissza-térő *Hadikot* nem tsak nagy tisztelettel fogadta, hanem ezt-is jelentette, hogy kivánná illy vitéz emberrel együtt tölteni napjait, ez ajánlást Gr. *Hadik* el-fogadván, leg-ottan menyegző tartatott közöttök. Ez a' Grófné tsak-nem minden háborukba el-kisérté kedves Férjét, kivel igen szép életet élt, a' Férje előtt egy esztendővel hólt-meg Maradtak 3 fiai, és 5 leányai. — Gróf *Hadik* András Ura vala a' *Futaki* tágos Uradalomnak Báts Vármegyében. Nevezetes *Futak* városa igen népes sokadalmáról.

*Az Európában most életben lévő*  
**FEJEDELMEKNEK**  
**RÖVID GENEALOGIÁJA.**

*Melyben*

A' Királyoknak, Neveik, Gyermekük, születésüknek ideje, és lakó Városok fel-jegyeztettek; hogy mikor valamelyiknek nevezetes tselekedete vagy változása az Ujság olvasásban elő-fordul, tsak ezen rövid Laisromból-is a' kinek tettzeni fog, azokat meg-tekintesse. Következendő Elztendőkben-is szándékozik a' Magyar Kurir, az ezen *Genealogiában* esendő változásokot, az abban gyönyörködni fogó Érdem: Olvasóival közleni. — Most ezen Tóldalékban, Belgrádnak és a' Magyar Koronának történeteivel edgyütt, öszve-szedte, egy szép tükékeletességekkel ékeskedő Székely Ifjú *Bikfalvi Kőrő Sigmond.*

*Az Auszriai Értz Hertzegi Házból.*

II-dik *Jósef* született vala Mártz. 13 dikán 1741. Romai Királyá választatott 1764-ben Mártz. 27 didikén Frankfurtban, ugyan ott April. 3-dikán megkoronáztatott. Romai Tsászárrá lett Aug. 18-dikán 1765-ben. Meg-hólt Febr. 20-dikán 1790 ben.

*Feleségei vóltanck.* — 1.) *Mária Isabella*, *Filip* Spanyol Királynak, és *Pármái Hertzegnek* Leánya; született vala 1741-ben Decemb. 31-dikén. Menyegzöt tartott 1760-ban 6-dik Oktob. Meg-hólt 1763 ban 27-dik Novemb. maradék nélkül. — — 2.) *Mária Jósepha*, a' *Bavariai 7-dik Károlynak* ifjabb Leánya; született 1739-ben 30 dik Mártz. Menyegzöt tartott 22-dik Januar. 1765. Meg-hólt 28-dik Máji 1767.

*II-dik Józsefnek testvérei.* — a.) *Mária Anna*, született 6-dik Oktob. 1738. A' Prágai új leány nevelő Fundációnak arany keresztes Fejedelem Asszonya, lakott Klagenfurtba. Meg-holt Nov. 27. 1789-ben. — b.) *Mária Kristina*. Austr. Belgyiumi Gubernátorné, született 13. Máj 1742. Menyegzőt tartott *Albrecht* Hertzeggel 8-dik April 1766. Lakó helye Brüsffel, vagy Buxella. — c.) *Mária Elisabetha*, született 13-dik Auguszt. 1743. Inspruckban a' Szüzeknek Fejedelem Asszonya. — d.) *Mária Amalia*, született 26-dik Febr. 1746. Menyegzőt tartott *Ferdinánd* Pármai és Spanyol Hertzeggel 27-dik Juni 1769.

e.) *Leopold Péter*, született 6-dik Máj 1747. Lett *Toskánai Nagy Hertzeggé* az Attya halála után 18-dik Aug. 1765. Következett *Austriai Ertz Hertzegnek*, Cseh- és Magyar-országi Királynak, a' Bátyja *II-dik József* halála után. (Remélhetni, hogy *Romai Királyá* és *Tsászárrá*-is fog választatni.) Felesége *Mária Ludovica*, 3-dik *Károly*, Spanyol Királynak leánya, született 24-dik Nov. 1745. Menyegzőt kezdett *Madritban* *Procurátzio* által 16-dik Február. 1764, és végzett *Inspruckban* 5-dik Aug. 1765.

*Ennek Gyermekai:* — 1.) *Mária Theresia Józsefa*, szül. 14-dik Január. 1767. Menyegzőt tartott 18-dik Oktob. 1787. *Todor Antal* Szakszoniai Hertzeggel. — 2.) *Ferentz Hertzeg*, született 12-dik Febr. 1768. Menyegzőt tartott a' *Vürtembergi Erzsébeth* Hertzeg Asszonnyal 6-dik Sept. 1788. (a' ki meg-holt 18-dik Február. 1790. szülvén elsőben *Aloisia Francisca Elisabetha* Hertzegi Magzatot. ) — 3.) *Ferdinánd József*, született 6-dik Májusban 1769. Ez marad az Attya helyébe *Toskánai Nagy Hertzegnek*, ha a' Bátyja *Ferentz* Bétsben marad. 4.) *Mária Anna*, született 21. April. 1770. — — 5.) *Károly Ludvik*, született 5. Septemb. 1771. — 6.) *Sándor Leopold*, született 14. Aug. 1772. — A' *Toskána* Húszár Regementnek tulajdonosa, a' ki otthon-is mindég Magyar ruhát visel. — 7.) *József Antal*

*Antal*, született 9-dik Mártz. 1776. — 8.) *Mária Clementina* született 24. Aug. 1777. — 9.) *Antal Viçtor* szül. 31. Aug. 1779. — 10.) *Mária Amalia*, szül. 15. Oktob. 1780. — 11.) *Johan Baptist*, szül. 20. Januar. 1782. — 12.) *Renatus Johan*, szül. 30. Sept. 1783. — 13.) *Ranier József*, szül. 13. Decemb. 1784. — 14.) *Rudolf János*, szül. 8. Januar. 1784.

f.) *Maria Karolina*, született 13-dik Aug. 1752. Menyegzõt tartott 7-dik Apr. 1768. 4-dik *Ferdinánd*, Siciliai Királyal. — g.) *Ferdinánd Károly*, szül. 1. Juni. 1754. Lombardi Gubernátor, lakik Májlandban, Felesége *Mária Beatrix*, Modenai *Herkules* Hertzeg' leánya, kivel Menyegzõt tartott 15. Oktob. 1771. Ezeknek vagynak 7 gyermekei, ugymint: 1.) *Mária Therésia*, 2.) *Mária Anna*, 3.) *Joséf Károly*, 4.) *Ferdinánd*, 5.) *Maximilián*, 6.) *Károly Ferdinánd*, 7.) *Anna Ludvika*. — h.) *Mária Antonia Anna*, szül. 2. Novemb. 1755. Menyegzõt tartott XVI-dik *Lajos* Frantzia Királyal, 16-dik Májusban 1770. Ennek gyermekeit — *Lásd alább Frantzia-ország*. — i.) *Maximilián Franc. Xaver*. született 8-dik Decemb. 1756. Coloniai Ertz Püsök és választó Fejedelem.

*Portugalliáról*. — — *A' Királyi-lakó Város*  
*Lisabon*.

Mostani Királyné 1.) *Mária Francisca Isabella*, született 17-dik Decemb. 1734. Uralkodásra következett az Attya 1-ső *Joséf* helyébe 24. Febr. 1777. Férje volt 3-dik *Péter*, a' ki Felségéről a' Törvény-szerént Királyi Nevet vilt, és meg-holt 26-dik Máji 1786. — Ezeknek gyermekei: a.) *Joséf Franc*. meg-holt, volt Brasiliai Printz, ennek özvegye *Mária Francisca*, a' Portugalliai Infánsné. b.) *Johan Ludvic*. (*Don Juan*) a' Korona Hertzeg, szül. 13. Máji 1767. El-jegyzette magának jövendöbéli Társul az Asturiai *Károlyna* Hertzeg' Afiszonyt. c.) *Mária Anna*, Beirai Fejedelem - Afiszony, született 15-dik Decemb. 1768, kit a' Spanyol Infáns *Don Gábríel* jegyzett-el magának.

*Spanyol-ország. — Fő Város Madrid.*

A' mostani Király 4 dik *Károly*, (másként *Anton Franc.* volna neve, de itt a' Királyok a' *Károly* nevet vették-fel.) szület. 12-dik Novemb. 1748. Felesége *Ludovika*, *Filip* Spanyol Királynak Ifjabb leánya, szület. 4. Sept. 1765. — Gyermekai: 1.) *Károlina* szület. 5. Apr. 1775. és el-jegyeztetett a' Portugalliai *Don Juan* Infánsnak. 2.) *Mária Amalia*, szület. 8. Januar. 1779. 3.) *Mária Ludvika* szül. 6. Jul. 1782. 4.) *Ferdinánd*, szület. 14. Oktob. 1784. 5.) *Karl. Már. Jos.* szül. 29. Mártz. 1788. — A' Királynak testvérei: a.) *Mária Joséfa*. b.) *Mária Ludovica*, született 29-dik Novemb. 1745-ben a' Toskánai és Ausztriai *Leopold* Nagy Hertzeggel Menyegzöt tartott Insprukban 5-dik Augusi. 1765. c.) IV dik *Ferdinánd* (másként *Antal &c.*) született 12-dik Január. 1751. lett a' két Siciliani vagy Neápolisi Királyá 1759 ben, Feleségül tartja *Mária Károlinát* II-dik *Joséf* Tsászár testvérét. (Lásd alább *Sicilia*. — d.) *Gábr. Ant.* a' Beirai *Mária Anna* Hertzeg Afzszonnyal menyegzöt tartott 1785 ben.

A' mostani Spanyol Király' Attyának testvére vólt *Filip* Pármai Hertzeg; Ennek fia *Ferdinánd*, ugyan Pármai Hertzeg, ki menyegzöt tartott *Mária Amaliával* a' II-dik *Joséf* testvérével 27 dik Jun. 1769. Ezeknek gyermekei: — 1.) *Károlina Mária*, született 22. Novemb. 1770. — 2.) *Ludvik*, szül. 5. Jul. 1771. — 3.) *Mária Antonia*, szület. 28. Novemb. 1774. — 4.) *Károlina Mária*. 5.) *Mária Ludovica*.

*Frantzia-ország. — Fő-Város Verfdlia és Páris.*

Mostani Király XVI-dik *Lajos*, szület. 23. Auft. 1754. Királlyságra lépett 10. Máji 1774. Menyegzöt tartott 16. Máji 1770. *Mária Antonival* a' II. *Joséf* Tsászár testvérével. Ezeknek gyermekei: — 1.) *Mária Ludovica*, szület. 16. Decemb. 1778. — 2.) *Ludvik Károly* Korona Hertzeg vagy Delfinnus, szület. 27. Mártz. 1785. — Testvérei: — a.) *Ludvic*.  
Sta.

*Stanisl.*: a) ki most Monsieurnek hivatik, szület. 17. Novemb. 1755. Menyegzöt tartott 14. Máji 1771. *Mária Josefínával*, a' Sardiniai Király 13-dik *Viçtor Amadeus'* leányával, ez-is 1774-től fogva Madamnak kezdett hivatni. — b.) *Károiy Filep* az Artoisi Gróf, szület. 9. Octob. 1757. menyegz. 16. Nov. 1773. *Mária Therészával* ugyan a' Sardiniai Király leányával. Vagynak 3 gyermekei u. m. a' *Gránd Prior*, a' *Madmoselle* és a' *Duc de Berry*. — c.) *Mária Adelheida*, szület. 23. Sept. 1759. Menyegzöt tartott 6. Sept. 1775. *Karl: Emmanuel*, a' Sardiniai Korona Hertzeggel, a' ki Pedemontumi Hertzeg-is. — d.) *Elisabetha Filippina*, szület. 3. Máji 1764.

### *Az Orleánfi Hertzegi Háztól.*

Az Orleánfi Hertzeg *Ludvik Filep*, szület 13. April. 1747. Felesége *Ludovica Adeiheid* a' *Penthedre* Hertzeg leánya, kivel menyegz. 5. Apr. 1769. Ezeknek gyermekei: 1.) A' *Charturiai* Hertzeg szül. 6. Octob. 1773. — 2.) A' *Montpensieri* Hertzeg, szület. 3. Jul. 1775. — 3.) *Mademoiselle de Chartres*, szület. 23. Aug. 1777. — 4.) A' *Beaujoloisi* Gróf, szül. 6. Oct. 1779. — Testvére az Orleánfi Hertzegnek *Ludooica Mária Theresia*, ki menyegzöt tartott 1770-ben *Henrik Lajossal* a' Condei és Burboni Hertzeggel, de nem laknak edgyütt.

*Nagy Britanniáról vagy a' Hannoverai Háztól. —  
Lakó Város London.*

Az Anglus Király 3-dik *György*. (másképpen *Vilhelm Fridrik*) született 4. Junii 1738. Következett Királyságra és Választó Fejedelemségre 25. Oct. 1760-ban. Menyegzöt tartott *Sófia Károlinával*, a' Meklenburgi *Károly* Hertzeg leányával 22. Septemb. 1761. — Gyermekei: 1.) *György Fridrik*, szület. 12. August. 1762, ez *Vallisi* és *Branszvik* Lüneburgi Választó Fejedelemségre következő Hertzeg. —

2.) *Fridrik*, Osnabrugi Püspök Yorki és Albániai Hertzeg. — 3.) *Vilhelm Henrik*, szület. 21. Aug. 1765. — 4.) *Károlina Augusta*. — 5.) *Eduárd*, szül. 2. Novemb. 1767. — 6.) *Augusta 'Sófia*. — 7.) *Elisabetha*. — 8.) *Ernest August*. — 9.) *August Fridrik*. — 10.) *Adolf Fridrik*. — 11.) *Mária*. 12.) *'Sófia*. — 13.) *Amália*, szület. 7. Aug. 1783. — A' Királynak Testvérei: — a.) *Augusta*, szület. 11. Aug. 1737. Cronvallfi Hertzeg Afzszony, a' *Brunszvik Voljb Károly* Hertzegnek Felesége. b.) *Vilhelm Henrik*, szül. 7. Nov. 1745. A' Kumberlandi Hertzeg.

*Dániáról, lakó Fő-Város Koppenhága.*

A' Király VII-dik *Krisztián*, született 29. Jan. 1749. Következett Királyságra az Attya után 14-dik Jan. 1766. Felesége volt *Károlina Mathilda*, a' *Vallfi Fridrik* Hertzeg leánya, a' ki megholt Zellában 10. Máji. 1775. — Gyermekai: 1.) *Fridrik*, a' Koronának örökösse, és az Attyának már Corrégense, szület. 27. Jan. 1768. — 2.) *Ludovika Augusta*, a' *Holsteini Fridrik Krisztián* Hertzegnek Felesége. — A' Királynak Testvérei: — a.) *'Sófia Magdolna*, a' Svéd' Királyné, szület. 3. Julii 1766. — b.) *Vilhelmina Károlina*, a' *Hezfzen Kaszfzeli Vilhelm* Korona Hertzeg' Felesége. — c.) *Ludovica*, ugyan *Hezfzen Kaszfzeli Károly* Hertzegnek Felesége. — d.) *Fridrik* Korona Hertzeg, szület. Octob. 11-dikén 1753. Menyegzőt tartott *'Sófia Friderica*, *Meklenburgi Hertzeg Afzszonyal* 21. Octob. 1774. Kiknek gyermekai: *Krisztián Fridrik*, szület. 18. Sept. 1786. és *'Sófia Julia*, szül. 18. Febr. 1788.

*Svétziáról, Residentzia Stokholm.*

A' Király III-dik *Gustáv*, született 24. Jan. 1746. Következett az Attya *Adolf Fridrik* helyébe 12. Febr. 1771. Felesége *'Sófia Magdolna*, 5-dik *Fridrik*

*Fridrik Dánus Királynak* leánya, kivel menyegzőt tartott 1766-ban 4. Novemb. — Ezeknek egy gyermeke *Gustáv Adolf*, a' Korona' örökösse, szület. 1. Novemb. 1778. — A' Királynak testvérei: — a.) *Károly*, a' Züdermanni Hertzeg, szület. 7. Octob. 1748. Felesége *Hedwiga*, a' Holsteini *Fridrik Hertzeg*' leánya. — b.) *Fridrik Adolf*, a' Nap-keleti Gothiai Hertzeg, és a' Svéd Hadi seregnek Vezére, szület. 18. Jul. 1750. — c.) *Sófia Albertina*, Apátza Fejedelem Alszony.

*Lengyelországban, a' Királyi lakó Város Varfó.*

A' mostani Király *Stanislaus*, a' *Ponyatoffzki* Hertzegi Házból való, született 17-dik Január. 1732, és választatott a' Királyságra 7-dik Septemb. 1764.

*Pruszfiáról. Királyi lakó Város Berlin, Potzdám és Königsberg.*

A' mostani Király és a' Brandenburgi Választó Fejedelem II-dik *Fridrik Vilhelm*, született 25. Septemb. 1744. Uralkodásra lépett a' Nagy *Fridrik* után 17. August. 1786. Vóltanak két Feleségei. — Az első *Elisabetha Kristina*, a' Brunsviki *Károly Hertzegnek* leánya, ettől született *Friderika Károlina* 7. Máji 1767. — Második Felesége *Friderika Ludovika*, a' Darmstatti IX-dik *Lajosnak* leánya, kivel menyegzőt tartott 14. Julii 1769. — Ennek gyermekei: — 1.) *Fridrik Vilhelm*, a' Koronának örökösse, szület. 30. August. 1770. — 2.) *Fridrik Lajos* szület. 5. Novemb. 1773. — 3.) *Friderika Vilhelmina*, szület. 18. Novemb. 1774. — 4.) *Kristina Augusta*, szül. 1. Máji 1780. — 5.) *Fridrik Henrik*, szület. 3-dik Julii 1783. — A' Királynak testvére *Friderika Sófia*, ki menyegzőt tartott az V-dik *Vilhelm Orániai Hertzeggel* 4. Octob. 1767. — A' Királynak Atyja vólt *August Vilhelm*, a' ki testvér vólt a' meg-hólt Király Nagy *Fridrikkel*, és a' még életben lévő *Henrik* és *Ferdinánd* hires Vezérekkel.

*Sárdiniáról és Sabaudia Hertzegségéről.*

A' Király és Hertzeg 3-dik *Victor Amadeus*, szület. 26. Jun. 1726. Felesége *Antonietta Ferdinanda*, 5-dik *Filip* Spanyol Király' leánya. — Gyermekai — 1.) *Emmanuel Ferdinánd Karl*, a' Piedemontumi Hertzeg, szület. 24. Máji 1751. Menyeg-tartott *Mária Adelheiddal*, a' Frantzia-orzági Del-finusnak *Lajosnak* leányával 1775 ben. — 2.) *Mária Ludovika*, Stanislaus Lajosnak Frantzia-országban a' Provinciai Grófnak Felesége. — 3.) *Mária Theresia*, az Artoisi Grófnak a' Frantzia Király Öttsé-nek Felesége. — 4.) *Mária Anna*, Moritz Benedek Cablaisi Hertzegnek felesége. — 5.) *Victor Emmanuel*, Aostai Hertzeg, feleségül tartja *Mária Therésiat* a' *Ferdinánd* Auszriai Ertz-Hertzeg' leányát. — 6.) *Moritz Josef*, Monferáti Hertzeg. — 7.) *Károly Félix*, Genevai Hertzeg. — 8.) *Joséf Benedek* Mauriai Gróf. — A' Királynak testvérei: a.) *Mária Felicitás*, és *Benedek Moritz* Chablaisi Hertzeg; kinek felesége *Mária Anna*, 3-dik *Amadeusnak* leánya. — A' Szávojai Hertzeg vagy Cagnai Fejedelem *Emmanuel Ferdinánd Károly*, született 24. Octob. 1770.

*A' két Sicilia' Fő Városa Néápolis.*

A' Neápolisi Király 4-dik *Ferdinánd*. Spanyol Infáns, született 12. Januar. 1751. Következett Királyságra 6. Octob. midön az Atyja 3-dik *Károly* Spanyol Királyá lett. — Felesége *Mária Károlina*, *Joséff* Tsászárnak testvére. — Gyermekai: — 1.) *Mária Theresia*, szület. 6. Junii 1772. — 2.) *Ludovika Amália*. — 3.) *Ferentz János*, szület. 2. Aug. 1777. — 4.) *Januárius Károly*, szület. 12. April. 1780. — 5.) *Mária Amália*. — 6.) *Mária Klotilda*. — 7.) *Henrika Kárméla*. — 8.) *Károly Lajos*, szül. 26. Aug. 1788.

*Muszka vagy Orosz Birodalom. — A' Tzárné vagy Tsászárné lakó helye Pétervára.*

Mostani Tsászárné 2-dik *Katharina Alexievna*, (másképpen *'Sófia Friderika*), az Anhalt Tzerbfzti *Krisztián* Hertzegnek leánya, született 2. Máji 1729. Menyegzõt tartott 3-dik *Péter* Tzárral 1. Septemb. 1745. Tsászárné lett a' Férje halála után 1762-ben. — Ennek fia *Petrovits Pál*, Orosz Nagy Fejedelem, a' Koronának örököse, és Schleszvig-Hollsteini Uralkodó Hertzeg; született 1. Octob. 1754. Menyegzõt tartott elsőben *Nátália Alexiévával*, a' ki megholt 1776-ban. Másodszor *Mária Federovnával* (az előtt *'Sófia Dorotheának* hivatott) 18. Octob. 1776. — Ennek gyermekei: — 1.) *Sándor*, született 23. Decemb. 1777. — 2.) *Constántin*, szület. 8. Máji 1779. — 3.) *Alexándra Paulovna*, szület. 9. Auguft. 1783. — 4.) *Héléna Paulovna*. — 5.) *Mária Paulovna*. — 6. *Katharina Paulovna*, szület. 21. Máji 1788.

*Török Birodalom, lakó Város Konstantzinápoly.*

Mostani Török Tsászár 3-dik *Szélím*, született 24. Decemb. 1761. az Atyja testvérének *Abdul Hamidnak* halála után Tsászárrá lett 7. April. 1788. Ennek felesége elég van, de gyermekei még most előttünk tudva nintsenek.

*A' Római Szent Birodalombéli Választó Fejedelmekről.*

1. *A' Moguntziai Választó Fejedlem. (Electör)*

*Fridrik Károly Josef*, született 3. Január. 1719. A' Római Szent Birodalomnak Fő Kantzelláriusa, lett Moguntziai Electorrá és Fő-Püspökké 18. Julii 1774. — Koadjutora *Károly Báró Dalberg*, született

tett 8. Február. 1744-ben Koadjutorrá választatott 1787-ben.

2. *Treviri Választó Fejedelem. Fő Város Coblentz.*

*Clemens Venceslaus* Lengyel Hertzeg, született 28. Sept. 1739. Treviri Electorrá tétel 10. Febr. 1768. Egyfzersmind Augsburgi Fő-Püspök.

3. *A' Koloniai Elector, lakó Városa Bonn.*

*Maximilián Xaver. Ferentz*, Auszriai Ertz Hertzeg, szület. 8. Decemb. 1756. Coadjutorrá vagy segítővé választatott 7. August. 1780. Következett az Electorságra és Münzteri Fő-Püspökségre 15. April. 1784.

4. *A' Cseh-orzági Választó Fejedelem.*

*Leopold Péter*, ez előtt Toskánai Nagy Hertzeg, és II-dik *Joséf* halála után következett a' Tseh-orzági Királyságra, és így a' Választó Fejedelemségre 20. Febr. 1790. Lásd fellyebb az Auszriai Házban.

5. *A' Palatinátusi Elector, lakik Manhémiumban.*

*Carolus Theodorus*, szül. 11 dik Decemb. 1724. Következett az Atyja helyébe 20. Julii 1733. Palatinátusi Grófságra, azután mint Jülich Hertzeg, lett Választó Fejedelemé 31. Decemb. 1742. — Felesége *Mária Elifabetha*. A' Palat. Gróf *Joséf Károlynak* leánya; kivel menyegzőt tartott 1742-ben.

6. *A' Szakszóniai Elector, lakó Városa Dresda.*

*Fridrik August*, szület 23. Decemb. 1750. A' Rom. Szent Birodalomnak Fő Hadi Vezére és Vicé Uralkodója. Következett az Electorságra az Atyja után 1768-ban. Felesége *Mária Amália*, a' Kéthi-  
di

di Hertzeg' leánya, kivel menyegzõt tartott 17-dik Január 1769. — Az Electornak testvére, ki õ utána az Electorságban-is következni fog *Antal Todor* Hertzeg. — Ennek második felesége *Mária Theresia Josefa*. 2-dik *Leopold Péter* Töskánai Hertzegnek, és már Tseh és Magyar-országai Királynak leánya. *Lásd fellyebb az Ausztriai Hertzegi Háznál.*

7. *A' Brandenburgiai Elector lakó város Königsberg.*

Ez a' Pruszsus Király. (*Lásd fellyebb Pruszszia*) 8 dik Választó Fejedelem a' Hannoverai, ez az Anglus Király. (*Lásd fellyebb Anglia.*)

*A' szövetséges Belgyiomi Helytartó Fejedelemtől.  
Residentziája Hága.*

V-dik *Vilhelm*, *Naszszau-Orániai* Hertzeg, született 8. Mártz. 1748. Felesége *'Sófia Friderika*, *Vilhelm* Pruszsus Hertzeg' leánya, kivel menyegzõt tartott 4. Octob. 1767. — Ezeknek gyermekei: 1.) *Friderika 'Sófia*, szület. 1770. — 2.) *Vilhelm Fridrik* az örökös, szület. 24. Auguszt. 1772. — 3.) *Vilhelm György*, szület. 1774.

*A' Velentzei Doge.*

*Ludvik Marini*, született 13. Julii 1720. választott 1789-ben.

*A' Genuai Doge.*

*Rafael Ferrári*, választott 7. Jul. 1787-ben,

*A' Máltézi Nagy Polgár Mester.*

*Rohán Emmánuel János*, szület. 19. Apr. 1725. lakó Városza *La Valette.*

*A' Római Pápáról.*

Mostani Pápa VI-dik *Pius*, született Cesenában 27. Decemb. 1717. Ez előtti neve vala *Joh. Angelus Braschi*. Lett vala Kárdinállá 1773-ban, és választatott Pápának a' XIV-dik *Clemensnek* halála után 1775-ben Febr. 15-dikén.

*A' Királyi Házból való, vagy magoktól függő Hertzegi Familiáknak tsak neveiket lássuk most a, Betük' rendje-szerint; minthogy Genealogiáji igen sokra telnének.*

*Anhalt Hertzegi Familia* vagyon 5 féle, ugymint: *Anhalt Bernburg, Anhalt Göthen, Anhalt Defsau, Anhalt Schaumburg, és Anhalt Zerbst.* — *Berry Braunschweig* van két-féle u. m. *Berry Volfenbüttel Lüneburg, és — Berry Bevern. Chablais Chartres, Cornvallis. Cumberland. Glocester. Gústrov. Hohenlohe* 8-féle; ugymint *Hohenlohé Bantestein, Hohenlohé Ingelfingen, Hoh. Kirchberg, Hoh. Langenbusch, Hoh. Neuenstein, Hoh. Oeringen, Hoh. Schillingsfürst, és Hoh. Valdenburg.* — *Hohenzoller* van 2-féle, u. m. — *Hechingen és Simaringen.* — *Hohlstein* van 6-féle u. m. — *Hohlstein Sonderburg, Hohlstein Augustenburg, Hohlstein Bekk, Hohlstein Glücksburg, Hohlstein Gottorp és Hohlstein Plön.* — *Meklenburg* van 2-féle, u. m. — *M. Sverin, és M. Sterlitz. Monferat. Palatinátusban a' Szultzbachi, és Biponti Hertzegek Orleáns, Szávoja (Sabandia) Szahszen* vagyon 6-féle, u. m. *Szakszen Koburg, Sz. Gotha, Sz. Hildburgshausen, Sz. Saalfeld, Szaksz. Meinungen, és Szaksz. Veimár.* — *Sonderbug. Vürtemberg* 3-félé: *V. Stutgárd, V. Neustadt, és V. Oels.* — Következnek a' Márk Grófok: (Marchiones) *Anspach, Baaden, Durlach, Beyreuth, és Culmbach.* — A' Langráviusok: *Halsiában Hessen Cassel, Hes. Darmstadt, H. Homburg, H. Philipps-thal, és Rheinfels-Rothenburg.*

A' Rom. Sz. B. béli másoktól függő Hertzezi  
Familiák.

*Ahremberg, Auersperg, Battyány, Carignan, Cláry, Collorédó, Dietrichstein, Fondi, Fürstenberg. Hatzfeld, Hohenlohé, Hohentzoller, Isenburg. Kautz-Rietberg, Khevenhüller, Kinszky, Lamberg. Leiningen-Dachsberg, Lichtenstein, Lövenstein, Lobkovitz, Mansfeld, Naszszau, Vallerstein, Paar, Piccolomini, Portia, Reusz, Rudelstadt, Szalm-Kirburg, Schwartzburg, Schwartzenberg, Soisons, Sondershausen, Solms, Stahremberg, Stollberg, Trautsohn. Valdegek.*

*Az idegen Udvaroknak Bétsben lévő Követei.*

Az Orosz Követ Hertzeg *Gallicin*. Török Követ *nintsen*. Pruszsus Követ Gróf *Podévills*. Francia Követ Márkéz *Noailles*. Spanyol Követ Márkéz *Lánó*. Portugalliai K. *Svallier Nerry*. Anglus Követ Márkéz *Murray*. Dániai Követ Báró *Güldenkrone*. Svéciai Követ Gróf *Bárk*. Belgyiomi vagy Naszszau Oránia Báró *Fockel*. Sárdinai Követ *Blumenfeld*. Siciliali K. *Somma*. Bavariai Báró *Hallberg*. Braunsveigi K. *Venkstern*. Szakszoniai K. *Schönfeld*. Szaksz Gothai *Lith*. Moguntziai *Helm*. Padeborni *Stubenrauch*. Pafsai *Valter*. Lengyel-országi *Zavisa*. Szaltzburgi Báró *Tinti*. Baadeni *Stokmájer*. Treviri *Kirkenstok*. Pápa Nuntziusza *Kaprára*. — Némely Hertzezi Házak alsóbb rangu Követeiket vagy Agenseket tartanak Bétsben; mint: az Augsburgi *Dietrik Antal*. Coloniai *Dietrik Ferentz*. Collánci *Rosenfeld Josef*. Freisingi *Stubenrauch Mihály*. Friedbergi *Alth Lajos*. Hessen Casseli *Bittner*. Darmstatti *Ján és Hefner*. Hohenzolleré *Kirchbauer*. Hohenloé *Valdenburgé Heggenau*. Velenzei *Delfiao*.

*A' Bétsi Kir. Udvarnak idegen Udvaroknál levő  
Követei: a' betük' rendje szerint.*

Angliában. Gróf *Revitzky* Károly, Sz István Rendének Kommendátora, és tellyes hatalmu Minister. Berlinben Báró *Reusz*, Minister. Bourdeauxban *Bethman*. Bremában Báró *Trauenfeld*, Residens. Dániában most nintsen. Dresdában Gróf *Hartig*, tellyes hatalmú Minister. Frankfurtban a' Moenus mellett *Röthlein* János. Frantzia-országban vagy Párisban, Gróf *Mercy d' Argenteau*, aranygyapjas vitéz és tellyes hatalmu Minister. Florentziában Gróf *Veigel* Josef Residens. Helvetziában *Tassara*, Residens. Holláudiában Gróf *Merode*, Minister. Koloniában, az alsó Rhénusi és Vestfáliai kerületekben Báró *Bosart* Obristlájdiánt, és Residens. Lengyel-országban *Cache* Benedek, Residens. Máltában Báró *Hompesch* tellyes hatalmú Minister. Moguntziában Gróf *Schlikk*, Legátus. Muszka-országban Báró *Seddeler*, Sz. István Rendje-béli, Gróf *Kobentzel* helyébe maradott. Neápolisban, Báró *Thugut* Minister. Portugalliában *Lebtzeltern*, Szt. István Rendebéli, és tellyes hatalmú Minister. Romában *Harras Cardina*, Szt. István nagy keresztes Vitéze, tellyes hatalmú Minister, és a' Német Nemzetnek Pártfogója. Sárdiniában Gróf *Gherárdini* Minister. Szakizoniában Báró *Binder*, Minist. Spanyol-országban, Gróf *Kageneck*, Minister. Svétziában, Gróf *Stadion-Tannhausen*, Minist. Trevirumban, Gróf *Metternik-Münneburg*, tellyes hatalmú Minister. Velentzében Gróf *Brenner*, Minister.